

ROCZ NIK LUBUS KI

NIK LUBUSK
(1994) Lubuskie
Towarzystwo Naukowe

77

20

LUBUSKIE TOWARZYSTWO
NAUKOWE 1964-1994.
INFORMACJE, REFLEKSJE,
ZAMIERZENIA.

ROCZNIK LUBUSKI

WYDANIE JUBILEUSZOWE

LUBUSKIE TOWARZYSTWO NAUKOWE

ROCZNIK LUBUSKI

t. XX

Wydanie specjalne:

**LUBUSKIE TOWARZYSTWO NAUKOWE 1964-1994.
INORMACJE, REFLEKSJE, ZAMIERZENIA.**

pod redakcją
KAZIMIERZA BARTKIEWICZA

ZIELONA GÓRA, 1994

Copyright © by
Lubuskie Towarzystwo Naukowe
Zielona Góra, 1994

KOLEGIUM REDAKCYJNE
Kazimierz Bartkiewicz (przewodniczący), Jerzy Brzeziński,
Marian Eckert, Edward Hajduk (członkowie)
Bogdan Idzikowski (sekretarz)

PROJEKT OKŁADKI
Witold Michorzewski

REDAKCJA TECHNICZNA
Helena Maria Trzeciak

SKŁAD KOMPUTEROWY
Beata Laucz

WYDANO DZIĘKI DOTACJI FINANSOWEJ URZĘDU WOJEWÓDZKIEGO
W ZIELONEJ GÓRZE

86/95

SŁOWO WSTĘPNE

Jubileusz trzydziestolecia Lubuskiego Towarzystwa Naukowego jest dla jego założycieli okazją do satysfakcji. Wynika ona ze świadomości naszego aktywnego uczestnictwa w tworzeniu zielonogórskiego środowiska naukowego. Pamiętam zapał i nadzieje, z jakimi przystępowaliśmy do formowania zadań, które chcieliśmy w strukturach LTN realizować.

Życie naukowe na Środkowym Nadodrzu nie posiadało większych tradycji. Dlatego też potrzebna była pomoc z zewnątrz. Udzielali jej z całą energią i kompetencją wybitni profesorowie z Poznania, Wrocławia i innych ośrodków akademickich, podejmując się opieki nad miejscową, potencjalną kadrą naukową. Ówczesni uczestnicy seminariów doktorskich stanowią znaczącą grupę zielonogórskich profesorów, którzy sprawują obecnie w naszych uczelniach kierownicze funkcje i aktywnie uczestniczą w dalszym kształceniu kadr naukowych.

Już u zarania tworzenia ośrodka naukowego w Zielonej Górze formułowaliśmy bardzo ambitny program, który zakładał nawet utworzenie Lubuskiego Instytutu Naukowego. Instytut nie powstał, ale pojawiły się wkrótce dwie wyższe szkoły. LTN-owi oraz obu uczelniom zawdzięczamy tysiące publikacji, setki patentów, istotne osiągnięcia w dziedzinie badań podstawowych i stosowanych. Środowisko naukowe Zielonej Góry wspierało zawsze rozwój regionu, wносиło też znaczący wkład do nauki polskiej.

Dziś historyczny już charakter ma zapis dyskusji prowadzonej w tamtych pionierskich latach na łamach pracy lokalnej. Z zadumą przeglądamy wycinki gazet, które dokumentowały nasze ówczesne zamysły, pierwsze sukcesy i ambitne plany. Spoglądając na działalność Towarzystwa z perspektywy Jubileuszu można stwierdzić, że nie zawiodło ono oczekiwań, a raczej że wykroczyło daleko poza zakreślone cele. W aktualnym bowiem życiu miasta i regionu Towarzystwo stało się jedną z sił społecznych, dynamizujących nie tylko rozwój nauki i kultury, lecz również szeroko rozumiany rozwój społeczno-gospodarczy. Sprawili to aktywność wielu członków LTN, nie ograniczających się do działalności wewnętrznej, lecz podejmujących również ważne inicjatywy naukowe i kulturalne.

Na dorobek LTN składają się uzyskane stopnie naukowe, będące wynikiem prowadzonych seminariów doktoranckich, badania nad historią i współczesnością zachodniego pogranicza, organizacja wielu znaczących konferencji i sesji naukowych z udziałem uczonych z różnych ośrodków

akademickich z kraju i zagranicy. Szczególnie znaczący jest dorobek edytorski, wyrażający się liczbą 167 wydanych pozycji książkowych.

Jubileusz trzydziestolecia działalności Lubuskiego Towarzystwa Naukowego jest nie tylko okazją do wspomnień. Zmusza nas do spojrzenia w przyszłość, do poszukiwania nowych, śmiałych zadań i najważniejszego miejsca dla Towarzystwa w pejzażu naukowym Zielonej Góry i Środkowego Nadodrza.

MARIAN ECKERT
Wojewoda Zielonogórski

POWSTANIE LUBUSKIEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO I PIERWSZE LATA JEGO DZIAŁALNOŚCI

Zaczynając relację o powstaniu Lubuskiego Towarzystwa Naukowego, zaraz na wstępie należy zaznaczyć, że doczekało się ono bogatej literatury w różnorodnych wydaniach. Geneza Towarzystwa wiąże się z rozwojem ruchu społecznego po roku 1956. Ruch ten otworzył nowy etap w historii regionu. Rozlała się wówczas szeroka fala aktywności, przybierając różnorakie formy: od tak zwanych klubów inteligencji powstających w miastach, aż po towarzystwa kulturalne o szerszym aniżeli region zasięgu. Powstawały nawet zorganizowane działania społeczno-kulturalne na wsiach, czego przykładem może być Osiecznica w dawnym powiecie krośnieńskim.

Społeczny ruch naukowy rozwinął się w oparciu o doświadczenia Lubuskiego Towarzystwa Kultury. Postarajmy się odpowiedzieć na pytanie: czym wobec tego w roku 1962 było Towarzystwo i jakie pełniło funkcje zanim powołano Ośrodek Badawczo-Naukowy?

Jako zrzeszenie regionalne o zasięgu lokalnym z aspiracjami krajowymi, w pierwszym okresie nastawione było na upowszechnianie wiedzy o regionie, dysponując instrumentalnymi wydawnictwami. W tej materii miało charakter inspirujący, a następnie koordynacyjny w odniesieniu do społecznego ruchu w obrębie województwa. W tym sensie spełniało jednocześnie funkcję organizacyjną oraz integracyjną w odniesieniu do ruchu lokalnego. Spełniało także funkcję partnerskiego współdziałania.

Wieloletni prezes Towarzystwa dr Wiesław Sauter, którego zasług nie sposób przecenić w tej sprawie, na tę część współdziałania zwracał szczególną uwagę. Funkcję patriotyczną Towarzystwo wypełniało przez kształtowanie nowej świadomości zbiorowej w czasie tak zwanej "odwilży" politycznej. Ten okres był jednak znacznie krótszy aniżeli nadzieje działaczy na odrodzenie ruchu społecznego, z którego słynęła Polska w okresie międzywojennym. Sens tego działania realizowany był także przez stałe potwierdzanie polskości Ziemi Lubuskiej, przez podejmowane badania historyczne dotyczące czasów piastowskich oraz kultywowanie tradycji wśród ludności autochtonicznej, a w szczególności pielęgnowanie wartości narodowych. Funkcja wychowawczo-dydaktyczna wyczerpywała się w obu tych aspektach, a wzmoczone próby dotarcia do młodzieży dodawały jej sensu obliczonego na przyszłość. Rolę tę miały spełniać Koła Lubuszan działające przy szkołach wyższych w całym kraju. Z tego kręgu pochodziła między innymi wykształcona kadra

uniwersytecka zasilała Ziemię Lubuską w grono ludzi o aspiracjach badawczych. Ta właśnie grupa ludzi umożliwiła funkcję upowszechniania nauki w odniesieniu do problematyki interesującego członków Lubuskiego Towarzystwa Kultury. Posiadała zarazem charakter interpretacyjny wobec celów, działania i zamierzeń Towarzystwa w interesie potrzeb społecznych i możliwości ich zaspokojenia. Jedną z ról to zapewne funkcja reprezentatywna w interesie inicjatyw społecznych i prezentowanie ich przed władzami miejscowymi, a także urzędników administracji na najwyższym szczeblu ministerialnym.

Przedstawione wyżej społeczne funkcje Lubuskiego Towarzystwa Kultury zapewne nie wyczerpują złożonego oddziaływania Towarzystwa na zmiany zachodzące na Środkowym Nadodrzu. Tenż zakres był zmienny, a ilość funkcji uzależniona od możliwości organizacyjnych i finansowych. Poświęcenie uwagi Lubuskiemu Towarzystwu Kultury wydaje się ze wszech miar usprawiedliwione, gdyż bez tego doświadczenia i form organizacyjnych powołanie Lubuskiego Towarzystwa Naukowego o ile nie byłoby niemożliwe, to zapewne bardziej utrudnione. Lubuskie Towarzystwo Kultury stało się bazą, na której wyrosło nowe towarzystwo.

Jakimi drogami kroczył jednak skromny początkowo ruch, który zrodził w pewnym sensie fenomen kształcenia kadr ze specjalistycznym wykształceniem dostosowanym do potrzeb szkół wyższych?

Przedstawiona relacja nie jest próbą monograficznego, historycznego ujęcia tematu, ani też postacią analizy socjologicznej, choć jest to nieodzowne przy podejmowaniu tego tematu. W tej sytuacji odnotowanie kronikarskie pewnych faktów staje się konieczne, aczkolwiek powoływanie się na rolę partii i administracji okresu PRL nie jest ostatnio w modzie. Nie chodzi jednak o satysfakcję dla zajadłych tropicieli socjalistycznej przeszłości, lecz o dzieje ruchu, który zrodził Lubuskie Towarzystwo Naukowe.

Ilość pozycji bibliograficznych jest pokaźna i nie jest konieczne ponowne ich wyliczanie, tym bardziej, że kompetentni autorzy starali się wyczerpać temat na miarę zachowanych źródeł archiwalnych, na które złożyły się następujące materiały:

1. Protokoły z posiedzeń Prezydium LTN, sprawozdania z działalności LTN, korespondencja urzędowa Towarzystwa od początku jego istnienia (sprawy naukowe, wydawnicze i finansowe),
2. Prasa regionalna,
3. Wywiady z osobami związanymi z regionalnym ruchem naukowym,
4. Materiały autobiograficzne,
5. Opracowania badań socjologicznych dotyczących Ziemi Zachodnich, w szczególności zaś problematyki społecznych i naukowych inicjatyw regionalnych.

6. *"Gazeta Lubuska"*, *"Nadodrze"* i *"Rocznik Lubuski"* (na łamach ostatniego w latach 1959-64, a więc do powołania Towarzystwa, ukazały się opracowania wskazujące na potrzebę i kierunek rozwoju badań naukowych na Ziemi Lubuskiej).

Zaistniały jednak pewne wydarzenia, na które trzeba ponownie zwrócić uwagę. Oficjalny charakter, w gronie partyjno-administracyjnym, na temat utworzenia ośrodka naukowego w Zielonej Górze, przybrały rozmowy w dniu 22 marca 1958 r. W gmachu Komitetu Wojewódzkiego odbyła się narada pod roboczym tytułem *"O potrzebie ożywienia badań naukowych nad Ziemią Lubuską"*. Wśród zaproszonych naukowców z Poznania, Warszawy i Wrocławia uczestniczyli przedstawiciele KC PZPR. Kierownikiem Wydziału Kultury KC był wówczas prof. Antoni Łyżwański. Istniał jednak taki zwyczaj, że gości spoza województwa, gdy tylko wyrazili ochotę na zapoznanie się z wybraną problematyką, oprowadzali fachowcy z wybranych dziedzin. I tak np. prof. Witoldem Henzlem zajęli się miejscowi archeolodzy, informując o swoim programie badań i wynikach. Autorowi tej realcji przypadł zaszczyt zapoznać się z zabytkami województwa i ze środowiskiem plastyków prof. Antoniego Łyżwańskiego. Ten polityk był z wykształcenia malarzem. W latach 1924-30 skończył Akademię Sztuk Pięknych w Warszawie, a następnie Politechnikę Warszawską - Wydział Architektury. Przed rokiem 1939 odbył podróże artystyczne do Anglii, Francji i Hiszpanii. Od 1955 r. rozpoczął pracę w KC, uprzednio przez pięć lat pełniąc funkcję prorektora ASP w Warszawie. Aby tej postaci nadać wymiar bardziej aktualny można dodać, że w roku 1934 otrzymał pierwszą nagrodę za plakat dotyczący świadomego macierzyństwa.

Prof. Antoni Łyżwański na wspomianej konferencji wygłosił przemówienie, które część sali przyjęła z zachwytem, część z lekką konsternacją. Otóż rozwój kultury i nauki przyrównał do kochanki, bez której można się obejść, ale życie jest wtedy uboższe o całe rejony rozkoszy, które taki związek zawiera. *"Można pracować w trudzie i mieć znaczące efekty i macie takie - dowodził tow. Łyżwański - ale gorąco was, ciężko harujących, namawiam na kochankę, będzie to was kosztować, ale radość będzie z tego ogromna"*. Aby jednak nie pozostawić bez pointy tej wypowiedzi trzeba stwierdzić, posługując się nadal metaforą, że kochankę fundowała partia, zaś środki finansowe musiała wygospodarować administracja. Dlatego od początku istniał antagonizm między tymi organami w sprawach ruchu, który musiał być dotowany. Oficjalnie głoszone poglądy, że ruch naukowy jest skazany na uwiąd i to z powodu dwóch silnych ośrodków - Poznania i Wrocławia. Negowano także celowość ubiegania się o uczelnie, gdyż według słów Jana Koleńczuka, v-ce przewodniczącego WRN, rozwój komunikacji gwarantuje szybki dojazd do obu wymienionych ośrodków i jest mniej kosztowny. Koncepcje rozwoju województwa wychodziły wówczas od gremiów partyjnych. Taki był bowiem system: Partia kieruje, administracja rządzi(?).

O jeszcze jednym "zjawisku" należy nie zapominać, który także, o paradoksie, poważnie hamował rozwój naukowy. To umasowienie każdego przedsięwzięcia. Zadaniem organizatorów i obowiązkiem wobec Komitetu była maksymalna frekwencja na sesjach, konferencjach czy sympozjach naukowych. Specjalistyczna narada naukowa na temat początków miast na Środkowym Nadodrzu zaplanowana została w sali konferencyjnej Urzędu Wojewódzkiego. Trzystuosobowe audytorium stanowiła jednostka wojskowa, członkowie ZBOWID, pionierzy, nauczyciele, urzędnicy itp. Nie należy się przeto dziwić, że po referacie prof. Zdzisława Kaczmarczyka na sali pozostało trzydzieści osób.

W trakcie przygotowań organizacyjnych do zebrania założycielskiego LTN wyniknął ten sam problem. Przewodniczący WRN Jan Lembas pragnął ograniczyć ilość członków założycieli, zaś Komitet Wojewódzki zamierzał imprezie nadać wymiar totalny. Uzgodnienia w tej sprawie ciągnęły się dość długo i trzeba dzisiaj przyznać, że z pozytywnym skutkiem dla przyszłości Towarzystwa.

Z szacunku dla faktów należy odnotować jeszcze jedno wydarzenie, którego zabrakło w źródłach archiwalnych, a którego brak nie zezwala wyjaśnić uchwały egzekutywy Komitetu Wojewódzkiego w sprawie powołania komisji do zinventaryzowania dorobku naukowego w zakresie prac magisterskich i doktorskich w uczelniach całego kraju. Taką inwentaryzację, aczkolwiek niepełną, przeprowadzono. Z ramienia Komitetu Wojewódzkiego nadzorował pracę Czesław Matusiewicz, późniejszy profesor Uniwersytetu Warszawskiego. W pierwszych dniach maja 1962 roku v-ce przewodniczący WRN, Jan Koleńczuk, decernent do spraw kultury, wraz z piszącym to sprawozdanie, został pilnie wezwany do I sekretarza Komitetu Wojewódzkiego Tadeusza Wieczorka.

W rozmowie na temat powołania ośrodka badawczo-naukowego został sprecyzowany utylitarny program jako konieczność kształcenia kadr dla przyszłych szkół wyższych w Zielonej Górze. Tadeusz Wieczorek przedstawił zamiysł powołania w Zielonej Górze uczelni technicznej i humanistycznej. Wtedy jeszcze nie był sprecyzowany w sposób ostateczny ich profil. W rachubę wchodziła także uczelnia rolnicza z lokalizacją w Czerwieńsku. Właśnie w tym okresie zapadła decyzja o zorganizowaniu ośrodka przy LTK, wykorzystując doświadczenie tego Towarzystwa w zakresie wychodzenia naprzeciw wszelkim inicjatywom społecznym. Piszący te słowa został także zobowiązany do przedstawienia na piśmie warunków, jakie muszą być spełnione, aby mógł powstać ruch o celach stricte naukowych.

Przy całym szacunku do nieprofesjonalistów parających się upowszechnianiem wiedzy, skupionych w szeregach LTK, należało dla Ośrodka wydzielić osobny budżet, aby fundusze istotnie przeznaczyć na rozwój kadry naukowej. Trzeba także zaznaczyć, że wydzielenie finansów w jakiś sposób usamodzielniało Ośrodek. Ponadto należało rozpocząć od rozeznania

problematyki podejmowanej w różnych ośrodkach i uczelniach, a dotyczących naszego województwa, aby nie dublować badań i skorzystać z doświadczeń naukowców lub ich prac z korzyścią dla naszego regionu. Oba te postulaty zostały spełnione jeszcze przed powołaniem Ośrodka w kwietniu 1962 roku. Ponadto w czerwcu tegoż roku Egzekutywa Komitetu Wojewódzkiego powołała Komisję do Spraw Stanu i Perspektyw Badań Naukowych w woj. zielonogórskim. Komisja ta określiła plan i pole działania w taki sposób, by maksymalnie wykorzystać czas i środki na podnoszenie kwalifikacji naukowych wśród mieszkańców woj. zielonogórskiego. Wybór najwłaściwszej metody był trudny, gdyż brakło przykładów w skali kraju na tego typu przedsięwzięcie.

Dyskusje w *"Gazecie"* i *"Nadodrze"* wskazywały na potrzebę planu nakreślonego przez instancje partyjne, lecz w zakresie rozwiązań technicznych nie przedstawiały żadnych konkretnych propozycji. Opinie profesorów Władysława Markiewicza i Michała Szczanieckiego były w tej sprawie bardzo sceptyczne, aczkolwiek ich wypowiedzi należały także do życzliwych. Artykuł zamieszczony w *"Nadodrze"* w roku 1960, sugerujący jakoby naukowcy przyjeżdżali do Zielonej Góry i w drodze od dworca wymyślali program naukowy, wywoływał interwencję członków prezydium LTK w Komitecie Wojewódzkim. Redakcji *"Nadodrza"* zalecano ścisłą kontrolę tekstów, aby nie stwarzać nieprzychylniej atmosfery dla pracowników nauki z zewnątrz. Uważano bowiem w pewnych kręgach, że zanim powstała instytucjonalna forma kierowania ruchem naukowym, doświadczenia sugerowały raczej eksploatacyjny charakter traktowania Ziemi Lubuskiej przez Poznań i Wrocław. Dotyczyło to także Wydawnictwa Poznańskiego, które otrzymywało przydziały papieru i zezwolenie na druk prac powstających na terenie woj. zielonogórskiego i nie wywiązywało się z tych limitów z korzyścią do tego regionu. Niski poziom produkcji literackiej i naukowej usprawiedliwiał jednak Wydawnictwo.

Aby rozpoznać społeczny ruch naukowy w kraju, w roku 1962 zakrojono szeroki program dotarcia do wszystkich towarzystw naukowych w Polsce w celu rozeznania metod działania, które można by wykorzystać w ramach zielonogórskiego programu. Częściowo przydatne okazały się doświadczenia Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, prawie ze stuletnią tradycją i Płockiego Towarzystwa Naukowego, także z bogatą przeszłością. Docierano także do samodzielnych pracowników nauki, którzy w sferze własnych zainteresowań podejmowali tematykę ruchu regionalnego. Jednakże lokalne stowarzyszenia w Polsce nie realizowały tego typu programu. Pozyskiwano pracowników naukowych do nowo powstających uczelni przede wszystkim drogą importu z ośrodków uniwersyteckich.

Tam natomiast, gdzie obok szkół i instytutów naukowych z wieloletnim dorobkiem, działały także towarzystwa, ich funkcja i rola dla wyznaczonych celów w woj. zielonogórskim była mało przydatna. Tego rodzaju przekonanie

zrodziła wiedza nabyta przede wszystkim w Krakowie. W Warszawie natomiast programy były ściśle powiązane z Polską Akademią Nauk, co zalecał i naszemu Towarzystwu prof. B. Suchodolski. W konsekwencji okazało się, że Ziemia Lubuska, będąca naturalnym przedłużeniem Wielkopolski, może liczyć na skuteczną i efektywną pomoc ze strony środowiska poznańskiego. Serdeczną troskę i pomoc w tych problemach okazali profesorowie Jan Wąsicki, z którego osobą związany jest awans regionu i wiele indywidualnych karier naukowych w lokalnym środowisku, Zigmunt Dulczewski, Andrzej Kwilecki, Zdzisław Kaczmarczyk, Michał Szczaniecki. Wprost nie sposób dalej wymieniać godności, szczególnie zasłużonych dla województwa, w obawie, aby kogoś nie pominąć, kto życzliwością, dobrą wolą i pomocą wypromował swojego doktoranta, a potem patronował na drodze jego kariery.

Były też związki nader serdeczne i przyjaźnie długotrwałe. Prof. Stanisława Zajchowska była zawsze oczekiwana w Ośrodku a potem w Towarzystwie i przyjmowana z ogromną serdecznością.

Odnosić także należy zjawiska wysoko niepokojące. Jak w każdym ruchu, tak i tutaj pojawili się działacze mało etyczni, pragnący wykorzystywać nadarzającą się okazję do załatwienia własnych interesów. Szczególnie niebezpieczni dla tego ruchu byli ludzie mający bez pokrycia aspiracje naukowe, zarzucający swoją produkcją dział wydawniczy Ośrodka, a potem Towarzystwa. W tym zakresie pomocne okazywały się dwie wewnętrzne recenzje, niejednokrotnie raz na zawsze kładące kres tej działalności. Przykłady tego typu rozsądziłyby jednak ramy tego opracowania, aczkolwiek przyczyniłyby się niezamierzonym humorem do ożywienia tego przyciężkiego tekstu. Nie należy jednakże wyciągać wniosków o charakterze negatywnym, gdyż rola tego ruchu społecznego była na Ziemiach Zachodnich o tyle szczególna, że jak pisze B. Suchodolski - *"(...) na ich terenie dokonywa się powiązanie specjalistycznych i kompetentnych zainteresowań naukowych z zainteresowaniami amatorskimi, które jednak uzyskują - niekiedy - postać dojrzałą"*¹. Nie bez powodu B. Gołębiowski lata 1956-1958 nazywa *"epoką odrodzenia się wielu form regionalnego ruchu społeczno-kulturalnego"* zauważając, że po trudnym okresie lat 1948-56 *"(...) wiele form regionalnego ruchu społeczno-kulturalnego zostało niesłusznie zlikwidowanych przez sekiarskie poczyniania okresu kultu jednostki (...)"*².

Właśnie powstałe po 1956 roku Towarzystwa tworzyły potencjał intelektualny Ziemi Lubuskiej. Tak zwani działacze zrzeszeni byli w lokalnych towarzystwach występujących pod różnymi nazwami miejscowymi i można by je pominąć, gdyby nie fakt, że w niżej wymienionych zrzeszeniach lokalnych pracowali, obok amatorów, dzisiaj profesjonalni pracownicy naukowcy zielonogórskich uczelni. W statutach, regulaminach i programach działalność

¹ B. Suchodolski, *Osiągnięcia społecznego ruchu naukowego w PRL i perspektywy jego rozwoju*. Archiwum LTN, s.1.

² B. Gołębiowski, *Kultura i ruch społeczny*, wyd. Pojezierze 1976, s.128-139.

badawcza przewidziana była w Klubie Inteligencji w Międzyrzeczu, w Strzelecko-Krajeńskim Towarzystwie Kultury, Słubickim Towarzystwie Kultury, Jasińskim Towarzystwie Kultury, w Klubie Miłośników Kultury w Żarach, w Pszczewskim Towarzystwie Kultury, Szprotawskim Towarzystwie Kultury, Towarzystwie Przyjaciół Łagowa i Wschowskim Towarzystwie Kultury. Wśród nauczycieli prężny był ruch w Rzepinie, Słońsku, Ośnie, Nowej Soli i Głogowie.

Powstanie Ośrodka Badawczo-Naukowego przy LTK było wynikiem przekonania, że prowadzenie działalności badawczo-naukowej, kształcenie kwalifikowanych kadr naukowych, a przede wszystkim kompetentne kierowanie procesem tworzenia miejscowego środowiska naukowego stanowi problem wykraczający poza możliwości samegoż tego środowiska. Konsekwencją takiego stanowiska było powołanie zespołów pracujących pod merytorycznym kierownictwem samodzielnych pracowników naukowych. Struktura ta powstała w Ośrodku Badawczo-Naukowym przy LTK. Towarzystwo Naukowe przejęło ją jako sprawdzony model, oczywiście przekształcony dla potrzeb rozwijającego się Towarzystwa. Elastyczność w tym zakresie była siłą jego działania. Trwanie i rozwój Towarzystwa uzależnione były od jego aktywności. Należało przeto interes regionu niejako przełożyć na interes osobisty członków Towarzystwa. Możliwości awansu poprzez naukę były kuszące. Perspektywa wyrwania się z wegetujących miasteczek, poprzez uzyskanie stopnia naukowego, do stolicy województwa także posiadała wymiar spełnionych marzeń, podobnie jak zatrudnienie na uczelni. Należało jedynie dokonywać pozytywnej selekcji, aby wraz z uzdolnieniami i ambicjami szła w parze pracowitość i efektywność działania.

W początkowym okresie był to program maksimum. Jego progi, jak również ocena kandydatów na przyszłych pracowników nauki, spoczywały w rękach profesorów z katedr uniwersyteckich. W tej sytuacji już w Ośrodku praca była prowadzona w zespołach, jako że zespół był więzią organizacyjną, która zapewniała opiekę merytoryczną. Jan Wąsicki, kierownik Ośrodka, a następnie długoletni Prezes Towarzystwa, ocenił tę formę następująco: *"(...) sprawiało to, że prace badawcze pod nadzorem profesorów, nabierały właściwych kierunków i sensu. Każdy zespół stał się w ten sposób niejako grupą doktorancką z promotorem, który ją prowadzi. I to daje owoce, zapewnia początki samodzielnej pracy naukowej (...)"*³.

W pierwszym okresie przeważały seminaria z dziedziny nauk humanistycznych. Biblioteka Wojewódzka, Archiwum Państwowe, materiały archiwalne z różnych instytucji tworzyły podstawy warsztatu badawczego historyka, geografa czy archeologa. Wraz z rozwojem uczelni baza ta wydatnie się poszerzyła. Dotyczy to szczególnie nauk technicznych, fizyki i chemii.

³ *"Dokonane i nowe zadania"* wywiad z Prezesem LTN Profesorem Janem Wąsickim, Gazeta Zielonogórska, 26 X 1968.

W Ośrodku zespoły prowadzili, jak już powiedziano, profesorowie, mając do dyspozycji miejscowych sekretarzy do spraw technicznych i organizacyjnych. Prof. Stanisława Zajchowska prowadziła zespół geografii ekonomicznej wraz z prof. B.Krygowskim. Inni profesorowie kierowali: historią gospodarczą - J. Deresiewicz, pedagogiką - Z. Grot, S. Kowalski i S. Michalski, historią - J.Topolski i Cz. Łuczak, urbanistyką - R.Śmiałowski i A.Domański, ekonomią - J.Popkiewicz i J.Boroń, archeologią - B.Kostrzewski, etnografią - J.Burszta, socjologią - A.Kwilecki. Zespół interesujący się zagadnieniami prawa finansowego prowadził dr A. Komar z poznańskiej Wyższej Szkoły Ekonomicznej. Osobna Komisja Socjologii została powołana przy Komitecie Wojewódzkim, nad którą opiekę sprawował prof. W.Markiewicz, lecz po kilku posiedzeniach zaprzestała działalności. Układ personalny w zespołach nie był sztywny. Prof. Jan Wąsicki uważał, że *"(...) nie można nikomu odbierać szansy uczestnictwa w działalności naukowej, w zdobywaniu stopni doktorskich..."*⁴. Należy ponadto wyjaśnić, że w Ośrodku Badawczo-Naukowym wygłaszali referaty lub prowadzili wykłady pracownicy naukowcy zapraszani przez opiekunów merytorycznych na ściśle określone tematy. Zasadniczy jednak trzon stanowili ludzie nauki z Poznania, Wrocławia i Krakowa, a przez okres roku sekcję zagadnień kulturalno-socjologicznych prowadził prof. Sław Krzemień-Ojak z Warszawy.

W Ośrodku także zapoczątkowano cykl wykładów zatytułowanych roboczo *"w szufladzie uczonego"*, na który złożyły się arcyciekawe relacje z badań nie przeznaczonych do publikacji. Cykl takich wykładów wygłosili profesorowie A. Czubiński, J.Topolski, Z.Boras, L.Trzeciakowski, Z.Dulczewski, J.Popkiewicz. Zapoczątkował tę formę prof. J.Wąsicki prowadzący zespół Historii Polski Ludowej, a kontynuował w późniejszym okresie prof. H.Szczegóła, przedstawiając wydarzenia z historii najnowszej w oparciu o cenzuralnie zakazaną literaturę.

Powracając jeszcze do spraw organizatorskich należy złożyć także informację, że w ramach Ośrodka powołano zespół do opracowania projektu statutu dla przyszłego Towarzystwa. Tutaj też zrezygnowano z pomysłu utworzenia LINu (Lubuski Instytut Naukowy) czy otwarcia w Zielonej Górze filii Uniwersytetu Poznańskiego, względnie powołania Instytutu Badawczo-Naukowego Środkowego Nadodrza. Zespołem opracowującym statut kierował prawnik mgr S.Piątek, który jako przewodniczący preferował koncepcję, by statut odzwierciedlał formy i możliwości, jakie zostały stworzone w Zielonej Górze. Projekt statutu miał stworzyć pewne ramy nie krępujące dalszych możliwości⁵. Jak wykazała praktyka było to ze wszech miar słuszne założenie. Zmiany, jakie dotyczyły statutu w okresie trzydziestoletniej działalności Towarzystwa, dotyczyły jedynie dostosowania go do coraz szerszej

⁴ Jan Wąsicki, *LTN po 10 latach*, "Nadodrże" 1975 nr 4/328.

⁵ Lubuskie Towarzystwo Naukowe (1964-1978), Zielona Góra 1980 (J.Muszyński, Informacja o programie działania i przedstawienie projektu statutu).

działalności Towarzystwa. Na tak przygotowanym gruncie w październikowym numerze *"Nadodrza"* w 1963r. została wysunięta koncepcja powołania w Zielonej Górze Lubuskiego Towarzystwa Naukowego. Na trzecim Walnym Zjeździe Lubuskiego Towarzystwa Kultury w styczniu 1964r. inicjatywa ta uzyskała poparcie.

Jak pisze dr Andrzej Toczewski "Dzień 22 lutego 1964 roku przeszedł do historii Środkowego Nadodrza jako data powstania Lubuskiego Towarzystwa Naukowego. W dniu tym w sali Kolumnowej Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Zielonej Górze obradowało I założycielskie zgromadzenie Lubuskiego Towarzystwa Naukowego"⁶.

Mimo, że struktura organizacyjna, zadania i działalność LTN doczekały się kompetentnych opracowań, z konieczności kronikarskiej należy odnotować pierwsze władze, które wyłonione zostały na I założycielskim zgromadzeniu Towarzystwa (wybrane 22 lutego 1964r.).

Prezes - prof.dr Jan Wąsicki - UAM Poznań

Viceprezes - dr Edmund Stuczyński - JUNG Gorzów

Sekretarz - mgr Jan Muszyński - Zielona Góra

Członkowie - doc.dr Andrzej Domański - Kraków

mgr Tadeusz Gielo - Zielona Góra

dr Michał Gniazdowski - Warszawa

mgr Józef Grzelak - Zielona Góra

doc.dr Bolesław Hornowski - Poznań

mgr Władysław Korcz - Zielona Góra

doc.dr Bogdan Kostrzewski - Poznań

mgr Zbigniew Krzyżaniak - Zielona Góra

mgr Czesław Matuszewicz - Zielona Góra

doc.dr Józef Popkiewicz - Wrocław

Aby ponownie nie wracać do tego tematu należy poinformować, że władze te tylko częściowo zmieniły się po II Walnym Zjeździe LTN, który odbył się 25 października 1968 r. Z członkostwa odeszli doc.dr Andrzej Domański, dr Michał Gniazdowski i mgr Zbigniew Krzyżaniak, doszli natomiast doc.dr inż. Kazimierz Bącal - WSI Zielona Góra, prof.dr Janusz Deresiewicz - UAM Poznań, mgr Stanisław Dzieran - Zielona Góra, doc.dr Tadeusz Kozaczewski - Politechnika Wrocław, dr Stanisław Szwedkowicz-Cibórz, prof.dr Stanisława Zajchowska - UAM Poznań.

Ponieważ opracowanie to obejmuje dwie pierwsze kadencje, chciałbym zwrócić uwagę na strukturę organizacyjną, która w swoim zarysie przetrwała po dzień dzisiejszy, mimo że uległa przekształceniom w czasie, co wynikało z rozwoju Towarzystwa, lecz nade wszystko z faktu powstania dwu uczelni w Zielonej Górze.

⁶ A. Toczewski, *Lubuskie Towarzystwo Naukowe 1964-1984*, s.9.

Analizując pierwsze lata działalności LTN można sądzić, że im większa rola w kształtowaniu postaw społecznych przypada kulturze i nauce tym większą rolę odgrywają wszelkiego typu stowarzyszenia. Prof. B. Suchodolski przyjmował, że towarzystwa naukowe są, obok szkół wyższych, Polskiej Akademii Nauk, instytutów resortowych, czwartym ogniwem nauki polskiej. Zdzisław Kaczmarczyk dodawał: czwartym sektorem gromadzącym instytucjonalnie pracowników nauki i prowadzącym badania naukowe. Regionalne towarzystwa naukowe gromadzą nie tylko przedstawicieli instytucji naukowych, ale także nauczycieli nieakademickich, architektów, muzealników, bibliotekarzy, urzędników administracji państwowej, wymiaru sprawiedliwości, słowem wszystkich, którzy wykazują zainteresowanie naukowym rozwojem regionu i kraju. Konsekwencją przyjęcia takiego rozumowania była konieczność stworzenia ram organizacyjnych dla tych mieszkańców woj. zielonogórskiego, którzy interesują się badaniami naukowymi lub uprawiają naukę w zakresie najbardziej wszechstronnym, bez podziałów na zainteresowania samodzielnych pracowników nauki. Należało więc stworzyć na tyle szerokie ramy, aby pomieścić w nich wszystkich chętnych: i tych już pracujących i tych potencjalnych badaczy zamieszkujących nasz region. Przyjmowano wówczas taki pogląd, że im większe zaangażowanie członków Towarzystwa w działalność naukową i upowszechnianie jej wyników, a także, że im większe zaangażowanie członków i instytucji, z którymi są oni związani zawodowo, w kształtowaniu atmosfery naukowej środowiska regionalnego, tym większa jest jego rola społeczna.

Lubuskie Towarzystwo Naukowe postanowiło wykreować się na publiczną instytucję naukową w oparciu o wypracowany społeczno-prawny status i organizację formalną. Jej zadaniem było popieranie i rozwój nauki we wszystkich dyscyplinach naukowych reprezentowanych w regionie, a przez to wzrost kadry naukowej przydatnej do pracy w szkołach wyższych projektowanych w województwie przez ówczesne władze. Prof. R. Szewalski widział w tym zasadniczą możliwość przyciągnięcia i przygotowywania do pracy naukowej kadry przyszłych naukowców. Jako konieczność R. Szewalski wymieniał działalność wydawniczą, także w szerokim interdyscyplinarnym zakresie.

W pierwszym okresie ważnym było, aby Towarzystwo zachowało duży zakres autonomiczności, to znaczy, aby nie było podatne na ingerowanie w działalność jego instytucjonalnych pionów nauki. Troską stało się wykształcenie własnych kompetencji naukowo-społecznych przy trwałej opiece samodzielnych pracowników nauki, a nie instytucji, które reprezentują. Możliwe to było, co jest swoistym paradoksem, gdyż do tego czasu nie ukształtował się jakiś zwarty model towarzystw naukowych w kraju, a na naszym terenie praca odbywała się na przysłowiowym *"surowym korzeniu"*, biorąc pod uwagę historię tych ziem. W tej sytuacji najbardziej korzystna była

struktura na tyle pojemna, by cele Towarzystwa bez skrępowania prawno-regulaminowego mogły być realizowane. Podziału dokonano na trzy wydziały: Nauk Społecznych, Przyrodniczych i Technicznych. Wydziały podzielono na Komisje, te zaś na Zespoły. Wydziały i Komisje powoływało Prezydium Towarzystwa, które ustalało i wytyczało kierunki działania, zatwierdzało plany oraz kierowało działalnością Towarzystwa. W latach 1964-1968 odbyło się 14 posiedzeń Prezydium, a 10 w latach 1969-1972. Prezydium Towarzystwa, Komisje Rewizyjna i Sąd Koleżeński wchodziły w skład władz Towarzystwa. Najwyższą władzą Towarzystwa było i jest Walne Zgromadzenie.

Do końca 1968 roku powołano ogółem 18 Komisji, które w opracowaniach dr Andrzeja Toczewskiego i dr Andrzeja Czarkowskiego są wymieniane wraz z opiekunami naukowymi. Posiedzenia poszczególnych komisji i zespołów stawały się oficjalnie seminariami doktorskimi, na których poddawano dyskusji rozdziały przygotowywanych prac. W Komisjach więc realizował się zakres i charakter badań prowadzonych przez Towarzystwo. Przedmiotem dyskusji były prawie wszystkie prace naukowe powstałe w środowisku zielonogórskim. W Komisjach zreferowano łącznie 87 prac tylko w latach 1964-1968.

W roku 1968 notuje się pierwsze zmiany w strukturze organizacyjnej, lecz bez zasadniczego znaczenia dla pracy Towarzystwa. Komisje zbyt duże podzielono na zespoły i powołano nowe Komisje. Ten proces właściwie się nie kończy i wynika z aktywności członków Towarzystwa. Dość zasadnicze zmiany przeżyje Towarzystwo po okrzepnięciu uczelni, ale temat ten wychodzi poza zakres chronologiczny niniejszego opracowania. Warto dodać jednak, że wraz z powstaniem WSI i powołaniem kierunków ścisłych w Wyższej Szkole Pedagogicznej w 1971 roku, prężnie funkcjonował IV Wydział Matematyki, Fizyki i Chemii, w którym pracują 3 Komisje, wydzielone w nazwie powołanego Wydziału. W III Wydziale Nauk Technicznych praca prowadzona była w tym okresie w czterech Komisjach: Budownictwa i Architektury, Elektryki, Mechaniki i Informatyki. Analizując zmiany zachodzące w strukturze organizacyjnej LTN, łatwo uchwycić przejściowy charakter Komisji i Zespołów Badawczych, które nie tworzyły hermetycznych form organizacyjnych. Należy to raczej ocenić jako zjawisko pozytywne. Owa "nieutrwalność" Komisji i Zespołów pozwalała wyjść Towarzystwu naprzeciw rodzącym się zapotrzebowaniom jego członków i aspiracjom naukowym powiązanym już z uczelniami. Warto o tym pamiętać mając na uwadze, że nie powstała np. oficyna wydawnicza, nie zmieniła się liczba uczelni, nie powstała żadna inna placówka naukowa, która byłaby konkurencyjną merytorycznie wobec uczelni czy Towarzystwa.

Nie można pominąć roli i funkcji Towarzystwa w organizacji sesji, sympozjów i konferencji naukowych. W latach 1964-1968 było ich 13, a w latach 1969-1972 jeszcze więcej - 17. Wygłoszono na nich łącznie 252 referaty. Dość często były one organizowane, wspólnie z innymi placówkami i

stowarzyszeniami. Przykładem może być współorganizacja ogólnopolskich sesji numizmatycznych w Nowej Soli, opracowywanie scenariuszy dla placówek muzealnych czy współorganizacja różnych obchodów związanych z początkami miast Środkowego Nadodrza. Stale wówczas był aktualny dylemat, czy obchodzić np. 600-lecie Drezdenka czy tysiąclecie osadnictwa na tym terenie. W pierwszym wypadku chodziło o prawo niemieckie, w oparciu o które rozwijał się ośrodek, w drugim o słowiańskie korzenie i bardziej okrągłą datę. Zapewne w tych dylematach odbicie znajdowała ówczesna polityka. Cóż, kiedy i dziś nie sposób sobie poradzić ze stereotypami i odczytywaniem inicjatyw niemieckich z podejrzliwością i refleksją zrodzoną z nieufności. LTN organizowało także XIII Zjazd Pisarzy Ziem Zachodnich i Północnych, tak się stało, że ostatni w tej formule, co przyjmowano z uznaniem jakoby Towarzystwo miało szczęśliwą rękę w likwidacji ciał absurdałnych. Było też Towarzystwo absorbowane do organizacji różnych sesji okolicznościowych, politycznie instrumentalnych, ale raczej sporadycznie. Przykładem jest powołanie muzeum Wilhelma Piecka w Gubinie i sesja na temat tego polityka z gościem zaproszonym z NRD. Warto przy tym skorzystać z okazji, aby poruszyć tematykę tak zwanej współpracy z bratnim narodem zza Odry. Na terenie dawnej NRD nie było towarzystwa w takim zakresie i celu jak LTN. Współpraca z Niemcami powracała stale w programach zaprzyjaźnionych partii. Niestety, nie utorowała ona sobie wygodnego traktu do Towarzystwa. Dwukrotnie *"towarzysze z NRD"* przyjeżdżali na wymianę naukową (w 1966 i 1972 roku), reprezentując Towarzystwo *"Urania"*. Wygłoszono trzy referaty ideologiczne. O celowości pogłębienia współpracy naukowej z ZSRR mówił bohater spod Kurska, tam właśnie stracił oko, a o postępie technicznym w Kraju Rad były oficer, któremu pod Stalingradem szrapnel urwał rękę po łokieć. Taki był wówczas sposób postrzegania tego sąsiedztwa. Jedynie co pękło w sposób zasadniczy to poczucie, że NRD nie może tworzyć stereotypu niemieckiej dyscypliny, siły ekonomicznej i dobrobytu. Pozostała jedynie obłędna biurokracja i nieuzasadnione poczucie wyższości.

W dramatycznych warunkach odbywała się praca wydawnicza. Poprzez tę działalność Towarzystwo ukazywało dorobek naukowy ludzi z nim związanych oraz obrazowało wyniki swojej pracy. Całość Wydawnictw Towarzystwa była ustalana przez Prezydium na podstawie zgłoszeń Wydziałów czy Komisji. Lista tych wydawnictw zatwierdzana była indywidualnie przez Departament Wydawnictwa Ministerstwa Kultury i Sztuki oraz Polską Akademię Nauk. Każde opracowanie posiadało dwie recenzje (ten wymóg był często omijany, gdy pracę polecał samodzielny pracownik naukowy i była robiona w ramach Towarzystwa).

Działalność wydawnicza była realizowana w oparciu o współpracę z Oddziałem Państwowego Wydawnictwa Naukowego w Poznaniu, Wydawnictwem Uniwersyteckim im. A. Mickiewicza w Poznaniu i Zielonogórskimi Zakładami Graficznymi. Wydawnictwa były rozpowszechniane przez

Księgarnie Domu Książki w woj. zielonogórskim i Składnicę Księgarską w Warszawie. LTN prowadziło wymianę wydawnictw z 38 towarzystwami naukowymi i innymi instytucjami w kraju, a także poprzez PAN z zagranicą. Za okres sprawozdawczy do roku 1972 działalność wydawnicza przedstawia się następująco (tab.1):

Tab.1. Działalność wydawnicza w latach 1964-1972

Wskaźniki	Lata 1964-1968	Lata 1969-1972	Razem
Liczba wydanych tytułów	25	23	48
w tym: o problematyce regionalnej	17	19	36
Liczba arkuszy wydawniczych	334	411	745
w tym o problematyce regionalnej	240	344	584
Łączny nakład w egzemplarzach	19 800	17 900	38 284

Źródło: Archiwum LTN. Sprawozdania Zjazdowe.

Organem Lubuskiego Towarzystwa Naukowego był "*Rocznik Lubuski*" powołany uchwałą I Walnego Zgromadzenia. Zatwierdzono wówczas Ośrodek Badawczo-Naukowy i zobowiązano Prezydium LTN do stworzenia Kolegium Redakcyjnego "*Rocznika Lubuskiego*". Całokształt pracy został odzwierciedlony w Uchwale II Walnego Zjazdu Lubuskiego Towarzystwa Naukowego. Jest to syntetyczny i zarazem najpełniejszy obraz dokonań pomiędzy I Walnym Zgromadzeniem Założycielskim, a II Walnym Zjazdem, który odbył się 25 października 1968r. Okres ten obejmował czteroletnią działalność Towarzystwa i sześćioletnią Ośrodka Badawczo-Naukowego (o ile uznamy, że Ośrodek przy Lubuskim Towarzystwie Kultury wygenerował LTN).

Krótki cytat z przemówienia programowego na II Walnym Zjeździe jest doskonałym zakończeniem dla tego okresu. "*Dzisiejszy Walny Zjazd ma zamknąć pierwszy, najtrudniejszy okres w działalności Lubuskiego Towarzystwa Naukowego - mówił prof. Jan Wąsicki. - Okres, w którym wytyczano jego zasady organizacyjne, wewnętrzną strukturę i główne kierunki badawcze. Nie była to praca łatwa (...)*". Istotnie, aż nie sposób pojąć, że prof. Jan Wąsicki przez 16 lat sprawował funkcję prezesa, będąc serdecznym przyjacielem każdej inicjatywy naukowej i jej patronem. Prof. Jan Wąsicki

zapropomował Towarzystwu humanistyczny sposób widzenia świata poprzez naukę i kulturę, które to sprawy traktował jako całość. Jego stosunek do spraw sztuki, znajomość dzieł literackich, malarstwa i muzyki to ważny wzorzec dla tych wszystkich, którzy podejmują pracę w jakiegokolwiek dziedzinie istotnej dla duchowego życia człowieka. Jego akceptacja "obcych" racji oraz obrona "lokalnych" czyniły, że pozyskiwał wielu wybitnych naukowców do spraw Lubuskiego Towarzystwa Naukowego i awansu ludzi z naszego regionu. Pozostawił trwały ślad na naszej ziemi, będąc tym naukowcem UAM z Poznania, który nadzwyczaj umiejętnie łączył teoretyczne założenia z ich praktycznym zastosowaniem w konkretnych realiach naszego miasta. Czternaście lat życia piszącego te słowa spędzonych pod nadzorem prof. Jana Wąsickiego daje poczucie, że Jego autorytet i przyjaźń z władzami wojewódzkimi to była szansa dla Towarzystwa w pierwszym okresie, pozwalająca prof. Jana Wąsickiego traktować w kategoriach postaci opatrznosciowej. Zapewne wśród wielu Lubuszan wspomnienie o wspnianych profesorach, tych obcych i tych licznych co dzięki wysiłkowi i talentowi wyrosli na naukowe autorytety na ziemi wytrzebionej z wszystkiego co polskie, dostarczyłoby wiele satysfakcji i uzasadnionej dumy.

Nie sposób pominąć w tym okolicznościowym sprawozdaniu pracowników biura LTN, a w szczególności Teresy Chodkiewicz, która od samego początku nie szczędziła czasu i wysiłku, aby Towarzystwo miało opinię dobrego wydawnictwa i organizatora, służącego spotkaniom wielu przyjaciół realizujących się w pracy intelektualnej.

Nie mogę sobie również odmówić tego, by podziękować także Lidii Leońskiej, mojej córce, która za temat pracy magisterskiej, obronionej w Instytucie Socjologii UAM w Poznaniu, obrała działalność LTN w pierwszym dziesięcioleciu jego istnienia. Z pracy tej, chcąc nie chcąc, bardzo wiele skorzystałem.

***NOWY KONTEKST I SPÓR O TOŻSAMOŚĆ.
Lubuskie Towarzystwo Naukowe
w III i IV kadencji (1972-1980)***

1. Nowy kontekst

Proces narodzin szkolnictwa wyższego w Zielonej Górze, formalnie zakończony przekształceniem Wyższej Szkoły Nauczycielskiej w Wyższą Szkołę Pedagogiczną, przyczynił się do powstania sprofesjonalizowanego środowiska naukowego. Tym samym amatorski sposób uprawiania nauki tracił wyraznie na znaczeniu, zwłaszcza w tych dyscyplinach naukowych, które miały oparcie w prowadzonych tu kierunkach kształcenia. Jednocześnie w sposób niejako naturalny wymierają działające w Zielonej Górze substytuty szkolnictwa wyższego w postaci punktów konsultacyjnych szkół wyższych Poznania i Wrocławia. Te ogólne wyznaczniki nowego kontekstu działalności LTN posiadają również bardziej szczegółowe aspekty.

Pierwszy z nich to sposób kreowania kadry naukowej, który dokonał się w obu uczelniach odrębnie. I tak w WSiNż. środowisko budowano w dużej mierze w oparciu o profesjonalnych pracowników nauki, głównie samodzielnych, migrujących z innych ośrodków naukowych i posiadających już określoną pozycję w nauce oraz rozbudowane kontakty krajowe i zagraniczne. Z kolei w WSP wchodzący do tego środowiska, wywodzili się przede wszystkim z nieprofesjonalnych badaczy i nauczycieli od szkół podstawowych poczynając, a na Studium Nauczycielskim kończąc, którzy już, w głównej mierze dzięki LTN, zdołali uzyskać stopnie naukowe doktora.

Drugi wzgląd wynika z wciąż nienasyconego zapotrzebowania na nowych pracowników oraz dążenia do uzyskiwania dalszych awansów naukowych przez już pracujących. Tendencje te wzmagane były przez nieprofesjonalnych badaczy, którzy uzyskanie stopnia naukowego wiązali z nadzieją awansu do pracy w szkole wyższej a jak wiadomo, żadna z tych szkół nie miała prawa doktoryzowania, stąd LTN przypadła rola współdziałania z uczelniami spoza Zielonej Góry w zakresie opieki nad kształcącymi się pracownikami nauki.

Trzeci aspekt określony był faktem, że wiele dyscyplin naukowych nie miało oparcia w zapleczu naukowobadawczym zielonogórskich uczelni oraz rzeczywistym lub często urojonym zapotrzebowaniem władz województwa na wysoko kwalifikowane kadry pracowników, legitymujących się stopniami naukowymi. W tej materii LTN miało więc spełniać rolę swego mecenasa.

Następny aspekt wynikał stąd, że nie do końca interesy obu szkół wyższych i tworzących się środowisk naukowych były ze sobą pogodzone. Obejmowały

one zarówno sferę tzw. bazy, jak też swoistej konkurencyjności, niektórych paralelnie istniejących zespołów dydaktycznych (np. matematycy, nauki społeczne, niektóre nauki techniczne).

Wreszcie, kolejny i z pewnością nie ostatni wzgląd zasadzał się na upolitycznieniu oraz ideologizowaniu działalności i kokietowaniu ówczesnych władz, co bywało aż nadto widoczne w dokumentach poszczególnych Walnych Zjazdów Lubuskiego Towarzystwa Naukowego.

2. Spór o program

Nowy kontekst działalności Towarzystwa sprawił, że jak nigdy dotąd pytanie o kształt, a może przede wszystkim o przyszłość naukowego ruchu społecznego nabrało szczególnego znaczenia. Ów problem zdominował problematykę obrad III Walnego Zgromadzenia, które odbyło się w dniu 8 grudnia 1972 roku. W swoim wystąpieniu programowym ówczesny prezes Towarzystwa prof. Jan Wąsicki poddał pod rozwałę zebranych taki oto dylemat:

"Pragniemy z góry założyć, że współpraca między LTN a szkołami wyższymi może rozwijać się w sposób właściwy, przy zapewnieniu wzajemnej pomocy i tylko na zasadzie partnerstwa. Ta zasada gwarantować może jedynie rozwój całego środowiska naukowego na Ziemi Lubuskiej (...). Wzajemne więc zrozumienie zadań i celów, do jakich zmierzają szkoły wyższe województwa zielonogórskiego i Lubuskie Towarzystwo Naukowe, przyczyni się - jak sądzę - do dalszego rozwoju nauki, wzrostu aktywności badawczej (...) Podkreślam wspólność celów, bowiem przedkładanie partykularnych interesów szkół wyższych czy LTN mogłoby doprowadzić do nikomu niepotrzebnej rywalizacji, a w efekcie osłabienia tętna życia naukowego"¹.

Zarówno w cytowanym przemówieniu programowym prezesa, jak też w licznych, a niekiedy nawet burzliwych, wystąpieniach podczas dyskusji, następuje sprecyzowanie tego poglądu. Przez część członków partnerstwo Towarzystwa postrzegane było w sposób komplementarny i miało się ono zasadzać na organizacyjnej pomocy w kształceniu kadr naukowych dla potrzeb szkół wyższych regionu oraz niektórych dyscyplin badawczych nie znajdujących swej reprezentacji w tym szkolnictwie. Inni zaś pojmowali rolę Towarzystwa na sposób autonomiczny, o wyspecjalizowanym i nastawionym na problematykę regionu elemencie systemu nauki w województwie.

W dwa lata później, bo na Nadzwyczajnym Walnym Zjeździe zwołanym z okazji 10-lecia utworzenia LTN, obserwuje się jakby polaryzację wspomnianych stanowisk. Przede wszystkim proces zdobywania stopni

¹ J. Wąsicki: *Przemówienie programowe na III Walnym Zjeździe LTN*, (w:) Lubuskie Towarzystwo Naukowe 1964-1978. Pr. Zbior. pod red. A. Czarkowskiego i B. Maron. - Zielona Góra 1980, s.67.

naukowych w efekcie seminariów otwieranych w LTN powinien obejmować tylko te dyscypliny naukowe, których nie ma na istniejących uczelniach i których prowadzenia nie przewiduje się, przy czym podejmować należałoby problematykę uwzględniającą potrzeby województwa².

Na kolejnym IV Walnym Zjeździe Lubuskiego Towarzystwa Naukowego, który obradował w dniu 31 marca 1977 roku, jak i na poprzednich, pojawia się znów problem *"pierwszej zasady"* działania. I jak zwykle wiele miejsca podczas obrad zajęła kwestia kształcenia kadr. Na nim to zarysowały się dwa odmienne stanowiska. Jedno z nich sprowadzało się do tego, iż w kontekście istnienia dwóch szkół wyższych kształcenie to powinno być właśnie w nich zlokalizowane³. Z kolei drugie stanowisko zdefiniowane zostało przez prof. H. Szczegółę w taki oto sposób: *"(...) kształcenie kadry naukowej, przez co należy rozumieć organizację seminariów doktorskich w Zielonej Górze, przy współudziale profesorów i docentów pozyskanych do współpracy w Towarzystwie, pozostanie nadal, mimo stopniowego umacniania się miejscowych uczelni, jednym z głównych elementów pracy Towarzystwa"*⁴.

Opinię swoją uzasadniał faktem, że zielonogórskie środowisko naukowe wciąż nie jest samowystarczalne. Jak się wydaje, była to polemika z tezą referatu programowego prezesa prof. J. Wąsickiego o przeniesieniu preferencji LTN z seminariów prowadzonych przez członków LTN *"(...) nie tyle pracowników obydwu zielonogórskich uczelni, ile członków czy osoby pozostające poza tymi uczelniami"*⁵.

Niezależnie od przedstawionych tu, jakże często różniących się stanowisk, pomoc w kształceniu kadr stanowiła jedną z podstawowych zasad konsekwentnie realizowanych w LTN, choć jednocześnie nabiera coraz bardziej selektywnego charakteru, wynikającego z dokonującego się podziału ról między instytucjami naukowymi regionu. Obecne też były tendencje do dalszej rozbudowy funkcji Towarzystwa. W programowej praktyce czołowe miejsce zajmowała bowiem potrzeba kontaktów naukowych z innymi ośrodkami naukowymi kraju. W okresie do IV Walnego Zjazdu owe otwarcie na innych posiadało zdecydowanie instrumentalny charakter, chodziło bowiem o wsparcie naukowego awansu regionu. Po IV Walnym Zjeździe intensywniej rozwijają się procesy integracyjne przebiegające na przynajmniej trzech płaszczyznach. Doc. Wł. Korcz na IV Zjeździe tak mówił o znaczeniu kontaktów z pracownikami innych ośrodków: *"... chętnie wsłuchujemy się w głosy z dalekiego niekiedy świata (...). Oddychamy wówczas szerszą atmosferą,*

² J. Wąsicki: *Przemówienie na nadzwyczajnym Zjeździe LTN*, (w:) Lubuskie Towarzystwo Naukowe 1964-1978. op. cit. s.81.

³ M. Kisielewicz: *Wystąpienie na IV Walnym Zjeździe LTN*. Protokół IV Walnego Zjazdu LTN. Maszynopis, Archiwum LTN, s.9.

⁴ H. Szczegółę: *Wystąpienie na IV Walnym Zjeździe LTN*. Protokół IV Walnego Zjazdu LTN. Maszynopis op. cit. s.24.

⁵ J. Wąsicki: *Przemówienie programowe na IV Walnym Zjeździe LTN*. op. cit. s.87.

pozwalającą nam na widzenie spraw nie tylko wąsko regionalnych"⁶. Z kolei uchwała, jaka zapadła na tym Zjeździe mówiła, że *"Towarzystwo tworzyć będzie warunki do wprowadzenia osiągnięć środowiska (zielonogórskiego - przyp. A.C.) w ogólnopolskie życie naukowe"*⁷. Innymi słowy, jednym z celów, jakie stawiało sobie Towarzystwo, było stwarzanie możliwie wielu powiązań wciąż jeszcze kształtującego się środowiska naukowego z pozaregionalnym życiem naukowym.

Warto też zwrócić uwagę na inny aspekt omawianego tu rodzaju działalności, a mianowicie na tworzenie więzi wewnątrz samego środowiska. Służyć temu miała struktura organizacyjna wewnątrz Towarzystwa, które w swej codziennej pracy opierało się o komisje, zrzeszające osoby o podobnych zainteresowaniach. Lecz i w tej kwestii pierwotne założenia programowe musiały być rozszerzone. Przede wszystkim fakt powstania dwóch szkół wyższych w Zielonej Górze krył w sobie niebezpieczeństwo zamykania się środowisk naukowych w murach własnych uczelni i właśnie dlatego IV Zjazd uznał, iż jednym z podstawowych kroków Towarzystwa będzie *"... tworzenie płaszczyzn współpracy dla identycznych lub pokrewnych dyscyplin naukowych występujących zarówno w Wyższej Szkole Pedagogicznej i w Wyższej Szkole Inżynierskiej"*⁸. Na tym Zjeździe wskazane zostały nowe możliwości stymulowania integracyjnych funkcji Towarzystwa choćby w zakresie rozwijania merytorycznej i metodologicznej dyskusji naukowej, a prof. A. Kwilecki akcentował miejsce krytyki naukowej w ramach prac Towarzystwa⁹, co przecież posiadało niebagatelne znaczenie dla podnoszenia poziomu pracy naukowo-badawczej.

Podczas kolejnych Walnych Zjazdów rykoszetem wracał problem koordynacyjnej roli LTN, pozostawała ona jednak wciąż bardziej jako zawołanie. Wiele podejmowanych prac miało bowiem charakter wycinkowy i przyczynkarski, nierzadkie były przypadki dublowania problematyki, a co gorsza brak porównywania ze sobą osiągniętych rezultatów badawczych - po prostu nie podejmowano w tym zakresie skutecznych kroków. I stąd właśnie na III Zjeździe LTN prof. J. Wąsicki w wystąpieniu programowym podkreślał konieczność nawiązania współpracy z towarzystwami specjalistycznymi, a także innymi ośrodkami badawczonaukowymi, w tym regionalnymi. Z kolei dr A. Czarkowski mówił, że *"... LTN winno spełniać rolę swoistej federacji towarzystw naukowych działających w regionie"*¹⁰. Myśl owa kontynuowana

⁶ W. Korcz: *Głos w dyskusji na IV Walnym Zjeździe*. Protokół IV Walnego Zjazdu LTN. Maszynopis op. cit. s.30.

⁷ *Uchwała III Walnego Zjazdu LTN*, (w:) Lubuskie Towarzystwo Naukowe 1964-1978, op. cit. s.93-94.

⁸ Tamże s.24.

⁹ A. Kwilecki: *Wystąpienie na IV Walnym Zjeździe LTN*. Protokół op. cit. s.24.

¹⁰ A. Czarkowski: *Wystąpienie na IV Walnym Zjeździe LTN*. Protokół IV Walnego Zjazdu LTN. Maszynopis op. cit. s.24.

była również na IV Zjeździe, na którym prof. M. Kisielewicz stwierdził, że *"... istnieje szansa połączenia naszej działalności z działalnością towarzystw specjalistycznych istniejących na terenie miasta i w obu uczelniach"*¹¹.

Jakkolwiek motyw wiązania nauki z praktyką społeczno-gospodarczą pozostawał na ogół w sferze pobożnych życzeń, szerszej refleksji poddany został on na IV Zjeździe i charakteryzował się wyraźnym odejściem od fasadowej formuły. Przede wszystkim zaakcentowana została przez prof. A. Kwileckiego konieczność przenoszenia wyników analiz naukowych uzyskanych nie tylko w ramach szkół wyższych i placówek naukowo-badawczych regionu, lecz i efektów innych ośrodków do działalności gospodarczej, a celem tego procesu, jak powiadał wymieniony Autor, jest *"... wypełnianie luki między teorią naukową i jej osiągnięciami a praktyką"*¹². Owa zasada uszczegółowiona była w kilku wystąpieniach, m.in. dr M. Kopij podkreślał, iż Towarzystwo *"... w dotychczasowej działalności nie osiągnęło zadowalających wyników wciągnięcia do prac praktyków w inicjowaniu badań z zakresu ekonomiki i gospodarki"*¹³. Podniesione zostały więc dwa aspekty więzi nauki z praktyką. Jeden z nich polegał na inspiracyjnej roli praktyki w stosunku do nauki, zaś drugi formułował zadania nauki w sferze procesów decyzyjnych. Cytowany wyżej mówca, w związku z omawianą tu więzią, podniósł również niebłachy problem nowego widzenia badań regionalnych, które mogą wносить szereg interesujących wniosków do badań nad strukturą gospodarczą kraju¹⁴.

Zespół wspomnianych postulatów był stopniowo wdrażany do codziennej krzątany. Wyrażało się to m. in. w bilateralnych kontaktach LTN z innymi organizacjami naukowymi i podejmowaniu prób tworzenia wspólnego forum, w rozwoju współpracy ze szkolnictwem. Przeprowadzono obszerną kwerendę dotyczącą zainteresowań zielonogórskiego środowiska naukowego, jego udziału w pracach badawczych i wdrożeniowych zleczanych przez zakłady pracy regionu i odwrotnie - zbadano zainteresowania zakładów pracy podjęciem przez środowisko naukowe określonej problematyki badawczo-wdrożeniowej.

Warto też wspomnieć, że dopiero na IV Zjeździe w skład zasad programowych LTN wprowadzony został postulat zaspokojenia potrzeb w zakresie interdyscyplinarnych badań i kontaktów¹⁵. I choć w praktyce były one wcześniej realizowane, to jednak zintensyfikowały się one po roku 1977. W posiedzeniach komisji częściej niż poprzednio brali udział przedstawiciele

¹¹ M. Kisielewicz: op. cit.

¹² A. Kwilecki: op. cit.

¹³ M. Kopij: *Wystąpienie na IV Walnym Zjeździe*. Protokół IV Walnego Zjazdu LTN. Maszynopis op. cit. s.24

¹⁴ Tamże.

¹⁵ *Uchwała IV Walnego Zjazdu*. Protokół IV Walnego Zjazdu LTN. Maszynopis op. cit. s.24.

innych dyscyplin. Pojawiły się próby organizowania interdyscyplinarnych seminariów metodologicznych. Rozszerzono zakres badań biomedycznych.

Można więc orzec, że działalność programową LTN w czasie III i IV kadencji znamionowało niespokojne poszukiwanie nowej tożsamości, mimo widma nadciągającego kryzysu gospodarczego i politycznego. I skoro LTN przetrwało 30 lat, to oznacza, że potrafiło działać z wyprzedzeniem.

3. Członkowie i ich działalność

W przeciwieństwie do innych organizacji społecznych, ogarnianych w latach siedemdziesiątych atrofią¹⁶, Lubuskie Towarzystwo Naukowe zdołało uchronić się w tym czasie przed ograniczeniem swej działalności. Jest to niemała zasługa jego członków, władz stowarzyszenia, jak również rozbudowanych aspiracji intelektualnych stosunkowo szerokich kręgów społecznych.

W okresie między Walnymi Zjazdami Towarzystwem kierowało Prezydium LTN, na czele którego nieprzerwanie od 1964 po 1980, stał prezes prof. Jan Wąsicki. W okresie III kadencji funkcję wiceprezesa pełnił prof. Hieronim Szczegółła, zaś funkcję sekretarza do dnia 29 lutego 1976 roku pełnił dr Jan Muszyński, a którego w dniu 1 marca 1976 roku zastąpił dr Andrzej Czarkowski, pozostający na tym stanowisku do dnia 31 stycznia 1980 roku.

Wśród członków Prezydium obu omawianych kadencji wyraźną przewagę mieli samodzielni pracownicy nauki. Podczas III kadencji w pracach tego organu LTN uczestniczyły cztery osoby wywodzące się z poznańskiego ośrodka naukowego, gdy tymczasem w następnej Prezydium zostało obsadzone wyłącznie przez zielonogórczan. Szczegółowsze dane dotyczące intensywności posiedzeń Prezydium zawiera załączone zestawienie. Jeśli podda się analizie problematykę, którą się ono interesowało, to stwierdzić należy, że najwięcej uwagi poświęcano zagadnieniom wydawniczym, przy czym w omawianych kadencjach występowała ona szczególnie licznie. Nieco mniej miejsca zajmowały sprawy organizacyjne. Obecne także były kwestie ogólnoprogramowe, a intensyfikacja uwagi na nich przypada na lata 1977-1980.

Z kolei działalność badawczo-naukowa należała do tego kręgu spraw, które nie zjawiały się zbyt często na porządku obrad Prezydium. Wynikało to z faktu, że plany badań, programy sesji naukowych były przedmiotem szczegółowych debat prowadzonych podczas posiedzeń komisji i wydziałów. Jeszcze rzadziej angażowały Prezydium sprawy natury finansowo-

¹⁶ A. Czarkowski: *Źródła atrofii społeczno-kulturalnego ruchu regionalnego na przykładzie województwa zielonogórskiego*, (w:) *Regionalizm polski (przeszłość i teraźniejszość)*. Materiały i komunikaty konferencji naukowej 15-17 września 1989r. Wrocław-Zamek Książ, Ciechanów 1990, s.115 i nast.

gospodarczej, a najrzadziej oceniano na posiedzeniach działalność Towarzystwa.

Omawiając działalność Prezydium, nie sposób w tym miejscu pominąć jego koordynacyjnej i inicjatywnej funkcji. Ograniczyć się tu wypadnie tylko do nielicznych przykładów. I tak szczególną rolę odegrał ów naczelny organ LTN w zakresie koordynacji obchodów Roku Nauki Polskiej. Także pełniło ono rolę regionalnego koordynatora problemu węzłowego pn. *"Społeczeństwo polskie. Przemiany struktur społeczno-gospodarczych oraz świadomości społecznej i politycznej"* obejmującego łącznie 11 tematów. Inicjowano również szereg innych badań i wydawnictw.

Towarzystwo opierało swoją działalność głównie o swe ogniwa organizacyjne, a więc wydziały i komisje. Uchwalona na II Zjeździe struktura przetrwała tylko 1 kadencję. Na III Zjeździe prof. M. Kisielewicz¹⁷ szeroko uzasadnił konieczność powołania IV Wydziału Matematyki, Fizyki i Chemii. Prezydium Towarzystwa na jednym ze swych posiedzeń zaakceptowało propozycję, a jej wnioskodawca został przewodniczącym nowo utworzonego Wydziału. W praktyce decyzja ta oznaczała podział dotychczasowego III Wydziału na dwie odrębne jednostki organizacyjne. Po trzecim Zjeździe LTN również ulegały zmianie dotychczasowe kierownictwa wydziałów. Przewodniczącym I Wydziału został prof. H. Szczegóła, II Wydziału - prof. S. Zajchowska, III Wydziału - prof. Z. Szafran. Nastąpiło też wówczas poszerzenie kompetencji wydziałów i komisji, o których to prezes prof. J. Wąsicki mówił następująco: *"... pragniemy na komisje i wydziały przerzucić część prac związanych z ustalaniem i opracowywaniem planów badawczych i to zarówno rocznych jak i perspektywicznych, ustalaniem planów wydawniczych, a wreszcie przyjmowaniem nowych członków, zatwierdzanych jedynie przez Prezydium"*¹⁸. Zapowiedź ta, z wyjątkiem działalności wydawniczej, została zrealizowana.

Atoli okazało się, że wprowadzenie podziału na cztery wydziały spełniał oczekiwania członków, jednakże zmniejszenie liczby komisji i podział ich na zespoły sprzyjały występowaniu czasem nawet sporych trudności, zwłaszcza tam, gdzie funkcjonowały wielodyscyplinowe komisje. Po prostu wprowadzony podział był zbyt formalny, biurokratyzowany i w konsekwencji obniżał aktywność niektórych zespołów, stanowiących poprzednio samodzielne komisje. Stąd po IV Zjeździe dokonano spłaszczenia struktury. Utrzymano podziały komisji na sekcje tylko wówczas, gdy obejmowały one jedną dyscyplinę nauki, a członkowie wyraźnie koncentrowali się wokół wązszych problemów. W rezultacie w ramach I Wydziału Nauk Społecznych działało 12 komisji, II Wydział Nauk Przyrodniczych zrzeszał 3 komisje, III Wydział Nauk Technicznych opierał swą działalność o 3 komisje a w IV

¹⁷ M. Kisielewicz: *Wystąpienie na III walnym Zjeździe LTN*. Protokół IV Walnego Zjazdu LTN. Maszynopis op. cit. s.2.

¹⁸ J. Wąsicki: *Przemówienie programowe na III Walnym Zjeździe*, op. cit.

Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii działały 3 komisje, z tym iż Komisja Matematyki podzielona została na 3 sekcje. Po tej ostatniej reorganizacji okazało się, że była na tyle trafna, iż przyczyniła się do wzrostu aktywności poszczególnych zespołów.

Odrębna kwestia wiąże się z problematyką członkostwa, przesądzającego o charakterze Towarzystwa. Niejednokrotnie bowiem zadawano sobie pytanie czy LTN powinno być organizacją o charakterze ekskluzywnym czy też inkluzywnym. Na to pytanie tak oto na III Walnym Zjeździe odpowiadał dr J. Muszyński¹⁹, ówczesny sekretarz LTN: *"spośród osób należących do Towarzystwa pewna ich część charakteryzowała się niską aktywnością zarówno w sferze organizacyjnej, jak i intelektualnej, stąd zachodzi konieczność przeprowadzenia weryfikacji członków, a także zaostrzenia kryteriów przyjęć do LTN"*. Daleko bardziej radykalny pogląd na tymże Zjeździe głosił prof. H. Szczegół: *"... w LTN winni być ci, którzy aktualnie pracują naukowo i utrzymują z Towarzystwem stały kontakt. Liczba członków winna oscylować w granicach 220-250 osób - po pozbyciu się martwych dusz"*²⁰. W rezultacie władze III kadencji przeprowadziły szeroko zakrojoną akcję weryfikacyjną członków, skreślając ponad 100 osób, a jednocześnie zaostrzone zostały kryteria przyjęć i założono prowadzenie okresowych weryfikacji. W konsekwencji III kadencja zamykała się liczbą 281 członków, spośród których 39% posiadało stopnie i tytuły naukowe, a samodzielni pracownicy naukowcy stanowili 22% ogółu członków. Kolejną akcję weryfikacyjną przeprowadzono w 1978 roku, skreślając z listy Towarzystwa dalszych 80 osób. Podobna akcja została przeprowadzona tuż przed V Zjazdem. W ostatecznym rozrachunku pod koniec IV kadencji liczba członków nieznacznie tylko przekroczyła 200 osób. Posiadające stopnie i tytuły naukowe stanowiły 65% ogółu członków, przy czym 31% to samodzielni pracownicy naukowcy.

4. Działalność naukowo-badawcza

Pracę naukowo-badawczą Lubuskie Towarzystwo Naukowe realizowało głównie przez swój Ośrodek Badawczo-Naukowy, otrzymujący kierunkowe wytyczne od Prezydium LTN. Obejmowała ona następujące zakresy²¹:

1. Organizacyjną i programową pomoc komisjom,

¹⁹ J. Muszyński: *Wystąpienie na III Walnym Zjeździe LTN*. Protokół IV Walnego Zjazdu LTN. Maszynopis op. cit. s.12.

²⁰ H. Szczegół: *Wystąpienie na III Walnym Zjeździe LTN*. Protokół IV Walnego Zjazdu LTN. Maszynopis op. cit.

²¹ A. Czarkowski: *Lubuskie Towarzystwo Naukowe (1964-1978)*, (w:) *Lubuskie Towarzystwo Naukowe ... op. cit. s.23.*

2. Organizowanie lub współorganizowanie sesji, sympozjów i konferencji naukowych,
3. Realizowanie własnego planu badawczego,
4. Współpraca z placówkami naukowymi i jednostkami gospodarki w zakresie badań regionalnych.

W odniesieniu do pierwszego z wymienionych zakresów, podkreślić należy, że wspomniana pomoc świadczona na rzecz komisji plonowała stopniami naukowymi. Np. w roku 1978 w ramach komisji realizowano ponad 60 tematów, spośród których blisko 30 przypadło na rozprawy doktorskie i ponad 10 - rozprawy habilitacyjne. Szczególne efekty w kształceniu kadr naukowych uzyskiwały komisje i zespoły pracujące pod kierunkiem profesorów A. Alexiewicza, A. Kwileckiego, J. Topolskiego i J. Wąsickiego. Również wkład w rozwój kadry naukowej wnieśli ci, którzy swój awans związali z Towarzystwem i już posiadają swych uczniów. Do nich należeli profesorowie K. Bartkiewicz, M. Eckert, M. Kisielewicz, Cz. Matusiewicz, B. Ratus, H. Szczegół. Obok komisji zajmujących się intensywnym kształceniem, były również i takie, które realizowały określone tematy i miały charakter "monograficzny". Do tej grupy należały m. in. komisje Historii Urbanistyki i Architektury, Higieny i Kultury Fizycznej, Geografii Ekonomicznej, Techniki Biomedycznej. Z kolei komisje Polonistyczna, Fizyki, Matematyki nastawione były na rozległe kontakty krajowe i zagraniczne. Wyróżnić można jeszcze jedną kategorię ogniw organizacyjnych LTN, których działalność zasadzała się na organizacji cyklicznych sesji, sympozjów i konferencji naukowych. Były to m. in. komisje Turystyki, Budownictwa i Architektury oraz Mechaniki. Oczywiście, zaprezentowane modele komisji nie występowały w tzw. czystej postaci, a ich kategoryzacja nastąpiła w wyniku przyznawania przez ich członków priorytetu niektórym formom pracy.

Kolejną formą pracy Ośrodka Naukowo-Badawczego LTN było organizowanie sesji, sympozjów, konferencji naukowych. W okresie trwania III i IV kadencji odbyło się ich łącznie 59, a tam, gdzie wyłącznym lub głównym organizatorem było LTN ich liczbę daje się określić na 44. Na nich to wygłoszono blisko 550 referatów i komunikatów, przy czym ponad 60% wystąpień miało miejsce niejako z ramienia Towarzystwa. Wspomnieć należy, że pewna część materiałów była ogłaszana drukiem bądź to w specjalnych wydawnictwach zbiorowych, bądź też jako wyodrębnione części "*Rocznika Lubuskiego*" lub publikowano je w serii "*Prace Lubuskiego Towarzystwa Naukowego*". Już od początków III kadencji obserwuje się odchodzenie od wąsko pojmowanej problematyki regionalnej, a jeśli była ona obecna, to musiała posiadać ważne uzasadnienie naukowe. Warto też w tym miejscu dodać, że w omawianym tu okresie na konferencjach o zasięgu krajowym lub międzynarodowym miejscowe środowisko badawcze uzyskiwało partnerską pozycję w stosunku do pozazielonogórskich ośrodków naukowych.

Jeśli idzie o własną pracę Ośrodka Badawczo-Naukowego to w okresie III kadencji kontynuowane były badania nad zabytkowymi zespołami urbanistycznymi i architektonicznymi. Z kolei od 1974 roku przystąpiono do realizacji problemu węzłowego pod nazwą *"Społeczeństwo polskie. Przemiany struktur społeczno-gospodarczych oraz świadomości społeczno-politycznej"*, obejmującego łącznie 11 tematów, spośród których w okresie kadencji zrealizowano 9 obszernych studiów następujących autorów: K. Bartkiewicza, J. Benyskiewicza, A. Czarkowskiego, W. Hładkiewicza, J. Iwana, W. Korcza, K. Mamaka, F. Pastwy i K. Stech. O znaczeniu i poziomie tych prac świadczy fakt, iż ich znakomita większość publikowana była nie tylko przez Lubuskie Towarzystwo Naukowe, lecz zostały wydane przez Państwowe Wydawnictwo Naukowe (dwa tytuły) i Wydawnictwo Poznańskie (jeden tytuł). Od 1978 roku następowało dalsze rozszerzanie problematyki badawczej o zagadnienia społeczno-ekonomiczne małych miast, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji w regionie.

W okresie omawianych tu kadencji Lubuskie Towarzystwo Naukowe nadal utrzymywało rozliczne kontakty ze środowiskami naukowymi kraju. Przy czym szczególne miejsce w tym zakresie przypadło tradycyjnym już związkom ze środowiskiem uniwersyteckim Poznania, Politechnik z Krakowa i Wrocławia. Obecność swą w pracach Towarzystwa zaznaczyli również pracownicy nauki Warszawy, Katowic. Tak rozległe kontakty pozwalały zielonogórskim badaczom, w tym także spoza szkół wyższych, na przełamywanie poczucia osamotnienia, choć do końca nie przezwyciężyły kompleksu *"intelektualnego sieroctwa"*²².

5. Działalność wydawnicza

Śladem poprzednich kadencji, w latach 1973-1980 Lubuskie Towarzystwo Naukowe przywiązywało dużą wagę do działalności edytorskiej, odnotowując w tej mierze ilościowy i jakościowy postęp. Jego wyrazem była nie tylko wzrastająca ilość tytułów, arkuszy wydawniczych, ale i większa różnorodność w edycyjnie prezentowanych dyscyplinach naukowych. W omawianym tu okresie wydano blisko 60% tytułów. Z tego na problematykę regionalną przypadło 49%, a więc w porównaniu do poprzednich dwóch kadencji odnotowuje się spadek ilościowy tej problematyki, co wynikało z faktu rozwoju tych dyscyplin, których naturą był nie tylko bardziej ogólny przedmiot badań (np. psychologia, prawo, filologia polska, nauki techniczne, matematyczne itp.), lecz także podejmowanie prób badawczych o większych ambicjach teoretycznych.

²² A. Czarkowski: *Powstanie i rozwój małego środowiska naukowego na Ziemiach Zachodnich*. Maszynopis - Instytut Śląski w Opolu.

Mimo osiągnięcia stosunkowo wysokich efektów wydawniczych i upowszechnienia książki naukowej, lokujących Towarzystwo na jednym z czołowych miejsc wśród nieprofesjonalnych wydawnictw, LTN nie było w stanie zaspokoić wciąż rosnących potrzeb środowiska naukowego Zielonej Góry. Składało się na to szereg różnorodnych przyczyn. Jedne z nich warunkowane były dysproporcjami w zakresie przyspieszonego rozwoju nauki w regionie, inne były natury materialnej i formalnej. Nasilały się trudności z nabywaniem papieru, uzyskiwaniem zezwoleń na druk każdej pozycji z Naczelnego Zarządu Wydawnictw, ograniczonymi limitami na honoraria i skromnymi środkami finansowymi. W tym jednak miejscu oddać należy sprawiedliwość ówczesnym władzom województwa, które wspierały Towarzystwo, przeznaczając dodatkowe środki na wydawnictwa.

Przyglądając się profilowi wydawniczemu, zwraca uwagę fakt, że szczególnie licznie ukazywały się publikacje obejmujące sferę nauk społecznych (ok. 70% ogółu tytułów i arkuszy wydawniczych). Ponadto znaczniejsze rozmiary osiągnęły psychologia wraz z pedagogiką oraz filologia polska. W tym miejscu należy też dostrzec postępujący proces zmniejszania się rozmiarów wydawnictw z zakresu nauk historycznych, na korzyść tych dyscyplin, które zostały uznane przez IV Walny Zjazd za wiodące i komplementarne w stosunku do kierunków prezentowanych w miejscowym szkolnictwie wyższym (m.in. socjologia, ekonomia, prawo). Najmniej licznie w działalności LTN reprezentowane były nauki techniczne. Wynikało to z faktu, iż posiadały one rozbudowane zaplecze edytorskie we własnej uczelni oraz korzystały także z możliwości, jakie stwarzały branżowe organizacje specjalistyczne.

Lubuskie Towarzystwo Naukowe było również edytorem szeregu wydawnictw seryjnych. Najstarszym z nich jest *"Rocznik Lubuski"*. W omawianym okresie ukazało się jego 5 kolejnych tomów. Wymieniona seria wydawnicza obejmowała podstawowe zagadnienia społeczno-ekonomiczne i kulturalne regionu, a na jej łamach wypowiadali się, obok pracowników nauki, także wybitni praktycy oraz osoby nie zajmujące się profesjonalnie nauką.

Inną serią wydawniczą były *"Prace Lubuskiego Towarzystwa Naukowego"*. Prezentowały one dokonania naukowe poszczególnych komisji, ale też stanowiły nie zawsze spójny tematycznie przegląd prac ich członków. Podejmowano próby, by nie tracąc swego prezentacyjnego charakteru, były one monotematyczne. Niestety postulatu tego, z małymi wyjątkami, nie udało się spełnić.

Na odrębną uwagę zasługuje inna jeszcze seria wydawnicza, a mianowicie *"Discussiones Mathematicae"*, ukazująca się od 1975 roku. Wokół tego wydawnictwa skupiały się środowiska matematyczne obu uczelni. Swoje prace ogłaszali tam też reprezentanci pozazielonogórskich środowisk. Dzięki temu, że ogłaszano tam prace wyłącznie w języku angielskim, wydawnictwo to upowszechniło się nie tylko w kraju, lecz poza jego granicami.

Ponadto Towarzystwo od 1976 roku było wydawcą serii "*Dydaktyka Literatury*", powstającego przy współpracy Wyższej Szkoły Pedagogicznej oraz Kuratorium Oświaty i Wychowania. Była to też seria posiadająca ogólnopolski zasięg i też skupiła zarówno w zespole redakcyjnym, jak i autorskim wybitnych znawców przedmiotu różnych ośrodków naukowych kraju i także zagranicy.

Książki LTN pozyskały rynek ogólnopolski, a wiele tytułów za pośrednictwem "*ARS-Polona-Ruch*" trafiło na rynki światowe. Niektóre też pozycje były tłumaczone na języki obce, zdobywały nagrody i wyróżnienia. O poziomie powstających pod auspicjami LTN prac świadczy i to, że została nawiązana stała współpraca z Oddziałem PWN w Poznaniu, ponadto doraźnie z wrocławskim Ossolineum.

W polityce wydawniczej priorytet posiadały prace habilitacyjne oraz najlepsze dysertacje doktorskie²³. Władze Towarzystwa, kwalifikując prace do druku, przede wszystkim uwzględniały wysokie kryteria naukowej wartości.

Najogólniej można powiedzieć, że działalność wydawnicza LTN w sposób skuteczny wiązała środowisko naukowe Zielonej Góry z resztą kraju, a o jej atrakcyjności świadczyły liczne zabiegi pracowników innych ośrodków o przyjęcie prac do druku w LTN.

6. Uwagi końcowe

Nowy kontekst działalności Towarzystwa, jaki ukształtował się na początku lat siedemdziesiątych, w sposób istotny zaważył na jego poczynaniach. W sporach kształtował się program LTN. Jednocześnie konsekwencja w jego realizacji przyniosła wymierne efekty, wyrażające się we wspomaganiu awansu naukowego kadr zatrudnionych w zielonogórskim szkolnictwie wyższym, prowadzonych własnych badaniach, w działalności wydawniczej. To właśnie w omawianych kadencjach Towarzystwo zdołało zapewnić swoim członkom partnerstwo w stosunkach z innymi, dojrzałymi środowiskami naukowymi, awansując procesy integracyjne nauki uprawianej w Zielonej Górze z nauką polską i zagraniczną, choć oczywiście opinia ta dotyczyć mogła tylko niektórych dyscyplin naukowych. Również podejmowano z dobrym skutkiem działania scalające dwa niezależnie kształtujące się w regionie zespoły pracowników nauki. Ponadto LTN czyniło próby, i to wielokrotnie zakończone powodzeniem, zmierzające do zespolenia nauki z regionalną codziennością.

²³ *Sprawozdanie LTN 1972-1976*. Zielona Góra, s.31.

**LUBUSKIE TOWARZYSTWO NAUKOWE
W ROLI LOKALNEJ AKADEMII NAUK
W VI VI KADENCJI (1980-1988)**

Początek lat osiemdziesiątych stanowi w dziejach Lubuskiego Towarzystwa Naukowego kolejny ważny etap związany z dynamicznym rozwojem środowiska akademickiego obydwu zielonogórskich uczelni. Znaczący w tym czasie wzrost liczby miejscowych pracowników naukowych stał się czynnikiem zmian w strukturze organizacyjnej Towarzystwa oraz w kształtowaniu się jego programu badawczego. Przemiany programowe, które nastąpiły w tym czasie, wynikały z postępujących procesów awansu naukowego Zielonej Góry. W okresie tym zakończono tworzenie głównej bazy dydaktycznej Wyższej Szkoły Inżynierskiej i Wyższej Szkoły Pedagogicznej, co miało istotny wpływ na określenie potrzeby dalszej działalności LTN jako ośrodka ułatwiającego zbliżenie pracowników nauki różnych specjalności. Zadania takie wynikały z koncepcji współpracy środowiska naukowego z instytucjami gospodarczymi, kulturalnymi i oświatowymi. Ułatwiała to kształtowanie atmosfery i warunków zbliżenia pracowników nauki reprezentujących nie tylko różne dyscypliny, ale również różny sposób myślenia i działania. Miało to swój wyraz nie tylko w składzie Prezydium, ale również w programach działania, które nawiązywały do opracowanych w 1979 roku głównych kierunków pracy Towarzystwa, gdzie w części poświęconej rozwijaniu funkcji integracyjnych, znalazł się następujący zapis o prowadzeniu: *"prac zmierzających do wewnętrznej integracji środowiska naukowego Zielonej Góry; skuteczniejszego wiązania środowisk naukowych z praktyką życia społeczno-ekonomicznego i kulturalnego regionu; intensyfikacji działań mających na celu zbliżanie miejscowych środowisk naukowych do środowisk innych ośrodków w kraju; przejmowania koordynacyjnych funkcji wobec innych organizacji społecznego ruchu naukowego i upowszechniającego naukę ..."*¹

Obradujący 30 czerwca 1980 roku V Walny Zjazd Towarzystwa w podjętej uchwale, nawiązując do powyższych wytycznych uznał, iż w dalszej pracy LTN należy *"Świadomie planować i coraz lepiej spełniać funkcje integracyjne wobec całego zielonogórskiego środowiska naukowego, głównie poprzez tworzenie interdyscyplinarnych zespołów badawczych rozwiązujących problemy*

¹ Główne kierunki działania Lubuskiego Towarzystwa Naukowego w roku kulturalno-oświatowym 1979-1980. Maszynopis (1979), Archiwum LTN.

istotne dla regionu. Inspirować tego typu przedsięwzięcia w obu wyższych uczelniach oraz inicjować i organizować środowiskowe i szersze dyskusje naukowe, zwłaszcza teoretyczno-metodologiczne nad ważnymi problemami rozwoju nauki, gospodarki, kultury, szczególnie uwzględniając potrzeby regionu"²

Powyższy Zjazd obradował w sali Kolumnowej Urzędu Wojewódzkiego z udziałem 106 członków. W trakcie jego trwania Wojewoda Zielonogórski dokonał wręczenia odznaki honorowej "Za zasługi dla rozwoju województwa zielonogórskiego", którą przyznano Towarzystwu. W imieniu ustępujących władz sprawozdanie złożył prof. Jan Wąsicki - dotychczasowy Prezes Towarzystwa, który podkreślił, iż wkroczyło ono w nowy etap działalności wytyczony rozwojem szkół wyższych, przez co Zielona Góra stała się czternastym miastem akademickim, posiadającym więcej niż jedną szkołę wyższą. W dużej mierze przyczynili się do tego przedstawiciele ośrodków naukowych Poznania, Wrocławia, Krakowa i Warszawy, którzy czynnie uczestniczyli w pracach Towarzystwa oraz kształceniu miejscowych kadr. Jako szczególnie zasłużonych w tym zakresie prof. Wąsicki wymienił profesorów: Andrzeja Aleksiewicza, Aleksandra Brodniewicza, Władysława Czaplińskiego, Andrzeja Domańskiego, Zdzisława Kaczmarczyka, Andrzeja Kwileckiego, Bogumiła Krygowskiego, Władysława Markiewicza, Michała Szczanieckiego, Rudolfa Śmiałowskiego, Jerzego Topolskiego, Lecha Trzeciakowskiego, Stanisławę Zajchowską.

Na wniosek Prezydium, V Walny Zjazd podjął decyzję nadania tytułów honorowych członków prof. Stanisławie Zajchowskiej i prof. Zdzisławowi Kaczmarczykowi. Natomiast prof. Janowi Wąsickiemu nadano tytuł Honorowego Prezesa Lubuskiego Towarzystwa Naukowego. W dyskusji zjazdowej zabierali głos: prof. Michał Kisielewicz, prof. Tadeusz Biliński, prof. Marian Eckert, dr Marian Kopij, doc. Kazimierz Bącal, dr Wiktor Bielawski i doc. Leszek Szeloch.

W zjazdowej dyskusji poruszono szereg ważnych problemów merytorycznie związanych z programem działalności Towarzystwa. Prof. Tadeusz Biliński podkreślił potrzebę elastyczności funkcji integracyjnej LTN, która winna wynikać z dążności do podnoszenia poziomu przeprowadzanych badań monodyscyplinarnych i interdyscyplinarnych oraz współpracy z innymi ośrodkami naukowymi w kraju i za granicą, co wiąże się z potrzebą patronowania kontaktom. Prof. Marian Eckert uwypuklił potrzebę udziału LTN w poszukiwaniach odpowiedzi na najaktualniejsze zapotrzebowanie społeczne ściślejszego powiązania badań z życiem społeczno-gospodarczym regionu.

W wyniku wyboru władz na następną czteroletnią kadencję, nowym prezesem został prof. Michał Kisielewicz, natomiast wiceprezesami doc. Kazimierz Bącal oraz prof. Hieronim Szczegółła. Ponadto w skład

² Uchwała V Walnego Zgromadzenia Lubuskiego Towarzystwa Naukowego. (30.VI.1980). Archiwum LTN.

trzynastoosobowego prezydium weszli: doc. Kazimierz Bartkiewicz, prof. Tadeusz Biliński, dr Andrzej Dębowski, prof. Marian Eckert, dr Stefan Herman, doc. Krzysztof Kaszyński, dr Marian Kopij, dr Marian Kwapiński, prof. Wojciech Pasterniak, mgr Zygmunt Zadworny, któremu powierzono funkcję sekretarza /od 1 października 1983 funkcję tę powierzono dr Andrzejowi Toczewskiemu/. Przewodniczącym Komisji Rewizyjnej został doc. Franciszek Pastwa, natomiast na czele Sądu Koleżeńskiego stanął doc. Władysław Magnuszewski. Na uwagę zasługuje fakt, iż po raz pierwszy prezesem LTN został przedstawiciel miejscowego środowiska naukowego a w skład nowego Prezydium weszli wyłącznie mieszkańcy Zielonej Góry, gdy podczas pierwszej kadencji władz Towarzystwa w latach 1964-1968 na 13 członków Prezydium tylko 6 było miejscowych, co stanowiło 46 %. Podobnie było również podczas drugiej kadencji w latach 1968-1972, gdy na 15 członków 8 było miejscowych. Natomiast w kolejnych latach 1972-1977 już tylko 3 członków Prezydium było zamiejscowych i podczas kadencji 1977-1980, poprzedzającej omawiany okres, jedynie prof. Jan Wąsicki, który pełnił od początku istnienia Towarzystwa funkcję prezesa nie był stałym mieszkańcem Zielonej Góry. Taka zmiana składu Prezydium, które składało się od 1980 roku wyłącznie z członków miejscowych wpłynęła na jego efektywność i aktywność bieżącej działalności.

Już w trakcie drugiego posiedzenia Prezydium, w dniu 12 września 1980 roku, dokonano analizy dotychczasowej pracy komisji merytorycznych i zatwierdzono nowy układ organizacyjny Wydziałów, które podjęły działalność w następującej strukturze:

I Wydział Nauk Społecznych

Sekretarz naukowy - doc. Kazimierz Bartkiewicz. W jego skład weszło 15 następujących Komisji i Sekcji, którym przewodniczyli: Komisja Archeologii i Etnografii - dr Adam Kołodziejski, Komisja Historii Gospodarczej - prof. Marian Eckert, Komisja Historii Najnowszej PRL - prof. Hieronim Szczegół, Sekcja Historii Wojskowości - doc. Karol Olejnik, Komisja Metodologii i Dydaktyki Historii - doc. Kazimierz Bartkiewicz, Komisja Prawa - doc. Albert Pawłowski, Komisja Socjologii - dr Andrzej Czarkowski, Komisja Ekonomii - dr Marian Kopij, Komisja Pedagogiki i Psychologii Kultury - doc. Edward Hajduk, Sekcja Pomiaru Dydaktycznego - doc. Bolesław Niemierko, Komisja Filologiczna - prof. Wojciech Pasterniak, Sekcja Literatury - doc. Władysław Magnuszewski, Sekcja Językoznawcza - doc. Stanisław Kania, Sekcja Dydaktyki Literatury i Języka - prof. Wojciech Pasterniak, Sekcja Neofilologiczna - prof. Eugeniusz Klin.

II Wydział Nauk Matematyczno-Fizycznych

Sekretarz naukowy - doc. Mieczysław Borowiecki W jego składzie działały następujące Sekcje i Komisja pod kierownictwem: Sekcja Analizy Matematycznej - doc. Franciszek Kłorek, Sekcja Algebry i Teorii Liczb - doc. Aleksander Grytczuk, Sekcja Teorii Grafów - doc. Robert Leszko, Sekcja Dydaktyki Matematyki - dr Włodzimierz Trochanowski, Komisja Fizyki - doc. Napoleon Maron.

III Wydział Techniczno-Przyrodniczy

Sekretarz naukowy - prof. Ferdynand Wagner. W skład jego weszły następujące Komisje i Sekcje: Komisja Budownictwa i Urbanistyki - prof. Jędrzej Kuczyński, Sekcja Historii Architektury i Urbanistyki - prof. Tadeusz Kozaczewski, Sekcja Ergonomiczno-Organizacyjna - doc. Witold Rybarczyk, Komisja Mechaniki - doc. Henryk Florek, Komisja Techniki Biomedycznej - doc. Kazimierz Bącał, Komisja Organizacji Produkcji - dr Jerzy Wróbel, Komisja Ochrony Środowiska - prof. Stanisław Kołaczkowski, Komisja Geograficzno-Geologiczna - doc. Wojciech Stankowski, Komisja Elektryki - dr Mirosław Zmysłony.

Szczególnie efektywnie pracowały Komisje prowadzone przez samodzielnych pracowników nauki, którzy w ich ramach prowadzili seminaria doktoranckie. Nie wszystkie wymienione powyżej Komisje rozwinęły systematyczną działalność, kilka z nich prowadziło działalność sporadyczną.

Okres piątej kadencji okazał się dla władz Towarzystwa bardzo trudny, na co złożył się nadciągający kryzys społeczny i ogłoszenie w kraju stanu wojennego. W tym czasie padły propozycje zwołania Nadzwyczajnego Walnego Zjazdu, który miałby za zadanie określić rolę Towarzystwa w zaistniałych wówczas warunkach społecznych. W maju 1981 roku obradował w Nowym Sączu II Kongres Towarzystw Regionalnych, którego Rada Krajowa sprecyzowała zasady funkcjonowania i zadania towarzystw regionalnych jako struktur *"odrębnych, autentycznych i samorządnych"*. Prezydium LTN, po rozważeniu wszystkich możliwości postanowiło nie zwoływać Zjazdu, który nie byłby w stanie wnieść żadnych merytorycznie ważnych zadań do istniejącego programu działalności. Należy podkreślić, iż w okresie stanu wojennego działalność Towarzystwa nie została zawieszona.

W 1982 roku kilka posiedzeń Prezydium było poświęconych decyzji Urzędu Miasta o oddaniu zajmowanego od 1969 roku budynku przez Lubuskie Towarzystwo Naukowe i Lubuskie Towarzystwo Kultury na przedszkole. W wyniku podjętych starań przez wielu działaczy, doprowadzono do anulowania decyzji o zmianie lokalizacji.

W dniu 25 maja 1982 roku odbyło się posiedzenie Komisji Kultury Wojewódzkiej Rady Narodowej w Zielonej Górze poświęcone ocenie pracy Towarzystwa. Ocena ta wypadła pomyślnie, świadcząc o znaczącej roli Lubuskiego Towarzystwa Naukowego w realizacji programowych zadań, jak również wypracowania właściwych form pracy organizacyjnej.

Pod koniec 1982 roku, w wyniku programowej dyskusji, opracowane zostały długofalowe *"Kierunki działalności naukowej i wydawniczej Lubuskiego Towarzystwa Naukowego w latach 1983-1990"*. Precyzowały one węzłowe problemy badawcze, których realizacja miała przebiegać w różnorodnej formie działalności poszczególnych komisji merytorycznych, realizacji prac doktorskich i habilitacyjnych, sympozjach i konferencjach naukowych, działalności wydawniczej i innych formach pracy, jak konkursy na wspomnienia nauczycieli, działaczy społecznych, jeńców wojennych.

W okresie tym rozwinęła się również współpraca zagraniczna Towarzystwa, a szczególnie kontakty polsko-niemieckie, które głównie realizowane były przez Komisję Techniki Biomedycznej pod kierownictwem doc. Kazimierza Bącala oraz Komisję Organizacji Produkcji dr Jerzego Wróbla. Również utrzymywano stałe kontakty z innymi towarzystwami naukowymi, szczególnie z powstałym w 1976 roku Gorzowskim Towarzystwem Naukowym i Szczecińskim Towarzystwem Naukowym, którego prezes prof. Władysław Górski kilkakrotnie przyjeżdżał do Zielonej Góry propagując ideę powołania Uniwersytetu Szczecińskiego. Kontakty z innymi towarzystwami ułatwiał uczestniczenie doc. Kazimierza Bącala w Radzie Towarzystw Naukowych przy Polskiej Akademii Naukowej, w której w 1984 roku zrzeszonych było 48 towarzystw i stowarzyszeń o charakterze naukowym.

W 1984 roku przypadło XX-lecie działalności LTN. Z tej okazji w dniu 2 marca odbyło się uroczyste posiedzenie Prezydium z udziałem władz i zaproszonych gości. Jubileuszowy charakter miało również VI Walne Zgromadzenie Członków LTN, które obradowało 15 grudnia 1984 roku. Podczas obrad Wojewoda Zielonogórski, Zbyszko Piwoński, wręczył przyznany Towarzystwu Medal Komisji Edukacji Narodowej, podkreślając w swoim wystąpieniu, iż okres 20 lat działalności Towarzystwa: *"...wypełniony jest bardzo wymiernymi dokonaniem, które za sprawą Towarzystwa obserwujemy na terenie województwa. Myślę, że wprowadzie dziś siwizna przypruszyła czoła tym, którzy wtedy jako młodzi ludzie organizowali to Towarzystwo, ale chyba oni sami nie mogli przewidzieć tego, o czym dziś, po 20 latach będzie można mówić, i co dziś na konto tego Towarzystwa i tej inicjatywy sprzed 20 lat będzie można zapisać. Bo przecież nie kto inny, jak ludzie zrzeszeni w tym Towarzystwie, jako pierwsi podjęli się trudu dokumentowania naszej przeszłości i korzeni istnienia. To oni zajęli się potwierdzaniem w praktyce i teorii, w słowie i piśmie tego, że my na te ziemie nie przyszliśmy a wróciliśmy. Ale najważniejsze jednak nie to dokumentowanie, ale to, że Towarzystwo stało się ważną płaszczyzną różnych działań i dało*

możliwości rozwoju wielu młodym ludziom, którzy dzięki swemu zapale mogli tutaj spotykać się, spierać i dyskutować a dzięki temu tworzyć, rozwijać siebie i dokumentować w postaci wielu ciekawych wydawnictw, jakie Towarzystwo ma na swoim koncie..."³

W imieniu ustępujących władz sprawozdanie złożył Prezes Towarzystwa prof. Michał Kisielewicz, podkreślając, iż powstanie zielonogórskiego środowiska naukowego jest już faktem dokonany oraz, że stawia to: "...przed jego twórcami nowe, bardziej subtelne zadania do ukształtowania tego środowiska, zarówno z punktu widzenia jego roli, jak i również z punktu widzenia podnoszenia jego jakości. W procesie narodzin środowiska naukowego Zielonej Góry, Towarzystwo odegrało zasadniczą rolę, było bowiem platformą pierwszych spotkań naukowych, seminariów doktoranckich, oficyną wydawniczą i miejscem wykładów. Wyniki wspólnej działalności LTN i zielonogórskich uczelni są imponujące /.../. Dziś w naszych uczelniach pracuje 54 profesorów i docentów oraz 181 pracowników naukowych ze stopniem naukowym doktora. Dalsza działalność Towarzystwa winna być jednym z czynników rozwoju i krzewienia nauki oraz podnoszenia kultury naukowej społeczeństwa naszego regionu. Stąd też winna obejmować organizację i aktywność życia naukowego, szerokie upowszechnienie współczesnej myśli naukowej, inspirowanie i prowadzenie badań naukowych wynikających z potrzeb regionu w kierunkach nie reprezentowanych przez zielonogórskie uczelnie..."⁴.

W dyskusji zjazdowej kolejno głos zabrali: doc. Joachim Benyskiewicz, prof. Marian Eckert, dr Andrzej Dębowski, doc. Władysław Korcz, prof. Wojciech Pasterniak, prof. Bronisław Ratuś, doc. Kazimierz Bącal i prof. Michał Kisielewicz. W wypowiedziach poruszono szereg istotnych spraw, które zostały wniesione do Uchwały VI Walnego Zgromadzenia. Zawarto w niej, między innymi, następujące postulaty do dalszej pracy Towarzystwa: wspomaganie tych kierunków badań, które nie są wiodącymi w zielonogórskich uczelniach, podjęcie badań procesów tworzenia się na Środkowym Nadodrze nowego społeczeństwa, kontynuowanie badań mających na celu opracowanie monografi miast regionu, dokonanie analizy pracy komisji merytorycznych Towarzystwa i możliwości reaktywowania Ośrodka Badawczo-Naukowego, włączenie do działalności Towarzystwa młodych pracowników nauki oraz dalszego prowadzenia działalności wydawniczej, która winna sprzyjać umacnianiu pozycji Lubuskiego Towarzystwa Naukowego.

W kolejnym punkcie Zjazd dokonał wyboru Prezesa Towarzystwa, powołując ponownie na to stanowisko prof. Michała Kisielewicza. W tajnych wyborach zostali następnie wybrani członkowie Prezydium. Wśród wybranych

³ Z. Piwoński: *Wystąpienie na VI Walnym Zgromadzeniu LTN*. Protokół VI Walnego Zgromadzenia LTN. Maszynopis, Archiwum LTN.

⁴ M. Kisielewicz: *Wystąpienie na VI Walnym Zgromadzeniu LTN*. Protokół VI walnego Zgromadzenia LTN. Maszynopis, op. cit.

funkcje wiceprezesów powierzono prof. Hieronimowi Szczegółe i doc. Kazimierzowi Bącalowi, natomiast sekretarzem generalnym został dr Andrzej Toczewski. Ponadto w skład Prezydium weszli: prof. Kazimierz Bartkiewicz, doc. Joachim Benyskiewicz, prof. Tadeusz Biliński, doc. Mieczysław Borowiecki, dr Andrzej Dębowski, prof. Marian Eckert, doc. Edward Hajduk, doc. Krzysztof Kaszyński, dr Czesław Osękowski, prof. Wojciech Pasterniak, dr Marian Skarbek (zmarł w 1987 r.). Przewodniczącym Komisji Rewizyjnej został doc. Albert Pawłowski, na czele Sądu Koleżeńskiego stanął ponownie prof. Władysław Magnuszewski.

Podczas Zjazdu zatwierdzono zmiany w Statucie LTN nad którymi od dłuższego czasu pracowała specjalnie powołana Komisja Statutowa pod kierunkiem doc. K. Bącala. Uchwalony Statut z poprawkami został 15 kwietnia 1985 roku zatwierdzony przez Wojewodę Zielonogórskiego.

W niewielkim stopniu zmianom uległa struktura wewnętrzna poszczególnych Wydziałów. W ramach Wydziału I dotychczasowa Komisja Archeologii i Etnografii rozdzieliła się na dwie Komisje: Archeologii pod kierownictwem dr Adama Kołodziejskiego i Etnografii pod kierownictwem dr Barbary Kołodziejskiej. Zaprzestały działalności Komisje Filologiczna, Prawa i Ekonomii. Zmian dokonano w strukturze dotychczasowych komisji historycznych, utworzono bowiem Komisję Historii XVI-XVIII wieku pod kierownictwem prof. Kazimierza Bartkiewicza, Komisję Historii XIX-XX wieku pod kierownictwem doc. Joachima Benyskiewicza i Komisję Historii Współczesnej pod kierownictwem prof. Hieronima Szczegóły. Kierownictwo Komisji Językoznawczej objął doc. Jerzy Brzeziński. W ramach Wydziału II utworzono Komisję Matematyki, której kierownikiem został doc. Władysław Sosulski oraz Komisję Informatyki pod kierownictwem dr Zygmunta Mazurkiewicza. Sekretarzem naukowym Wydziału III został doc. Marian Miłek. Kierownictwo Komisji Geograficzno-Geologicznej objął dr Ireneusz Wróbel. Zaprzestały natomiast działalności Komisje: Ochrony Środowiska, Elektryki, Budownictwa i Urbanistyki, Historii Architektury, Mechaniki i Ergonomiczno-Organizacyjna. W roku 1987 zakończyła działalność prężnie pracująca Komisja Pomiaru Dydaktycznego pod kierunkiem prof. Bolesława Niemierki.

Kilkakrotnie Prezydium LTN dokonywało analiz spraw członkowskich. Podczas prawie każdego posiedzenia przyjmowano nowych członków, ale również często trzeba było dokonywać skreśleń członków nie płacących składki. Uchwała VI Walnego Zgromadzenia zobligowała Prezydium do podjęcia działań w celu pozyskania młodych pracowników nauki obydwu zielonogórskich uczelni. Efektem akcji popularyzacji w tych kręgach działalności LTN było przyjęcie w latach 1984-1988 do Towarzystwa 37 nowych członków w wieku poniżej 35 lat. Promocji dorobku naukowego młodych pracowników nauki, od 1985 roku służyła przyznawana corocznie Nagroda Twórcza Młodych "*Zielone Grono*". Na listę założycieli LTN w 1964

roku wpisało się 112 członków, z których 76 mieszkało w Zielonej Górze, pozostali w 11 różnych miejscowościach. Natomiast w roku 1988 do Towarzystwa należało 244 członków, z czego 189 mieszkało w Zielonej Górze, 12 w Poznaniu, 7 w Świebodzinie, 6 w Nowej Soli, 3 w Warszawie, po 2 w Wrocławiu, Krakowie, Żaganiu, Opolu, Żarach, Katowicach i po jednym w 15 innych miejscowościach. Strukturę członkowską według stopni naukowych, przedstawia poniższe zestawienie:

Tabl.1. Członkowie LTN w latach 1980-1988

<i>Rok</i>	<i>Razem</i>	<i>w tym</i>			
		<i>prof.</i>	<i>doc.</i>	<i>dr</i>	<i>mgr i inni</i>
<i>1980</i>	<i>294</i>	<i>23</i>	<i>41</i>	<i>67</i>	<i>163</i>
<i>1984</i>	<i>265</i>	<i>25</i>	<i>39</i>	<i>94</i>	<i>107</i>
<i>1988</i>	<i>244</i>	<i>24</i>	<i>29</i>	<i>89</i>	<i>102</i>

Źródło: Archiwum LTN.

Cele i założenia perspektywiczne pracy Towarzystwa w całym omawianym okresie były kontynuowane w oparciu o wspomniany plan zamierzeń LTN do roku 1990. Zamieszczone w nim zadania długofalowych poczynań działalności Towarzystwa zakładały kontynuację rozwoju samorządności poszczególnych struktur organizacyjnych, zwiększenie udziału pracowników nauki w określaniu zasad, kierunków i badań funkcjonowania Towarzystwa oraz jego współpracy naukowej i naukowo-technicznej z towarzystwami naukowymi i ośrodkami akademickimi w kraju. Przyjęte zadania stanowiły podstawę prac merytorycznych poszczególnych Komisji oraz działających w ich ramach seminariów doktoranckich.

Przyjęty na Zjeździe postulat reaktywowania Ośrodka Badawczo-Naukowego stał się przez dłuższy czas przedmiotem starań o uzyskanie środków na ten cel. W okresie tym prężnie działały m.in. Koszaliński Ośrodek Badawczo-Naukowy i Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie, z którymi nawiązano kontakty. Mimo wielu prób nie zdołano jednak uzyskać dostatecznej ilości zleceń, które pozwoliłyby na stałą jego działalność i obsadę etatową. Było to powodem odstąpienia w 1987 roku przez Prezydium od dalszych starań o reaktywowanie Ośrodka.

Wiosną 1986 roku obradował w Warszawie III Kongres Nauki Polskiej, który sporo uwagi poświęcił problematyce roli i rozwoju ruchu towarzystw naukowych. Już w trakcie przygotowań do Kongresu zebrane zostały postulaty podczas posiedzeń naukowych poszczególnych Komisji LTN, które przekazano do biura przygotowującego Kongres. Część propozycji i postulatów znalazła się potem w uchwale, którą otrzymały wszystkie 26 działające w tym czasie w Polsce regionalne towarzystwa naukowe i cztery regionalne ośrodki naukowo-

badawcze, zrzeszające łącznie 9582 członków. LTN, z liczbą 265 członków na koniec 1985 roku, znalazło się w środku listy towarzystw, którą otwierało najliczniejsze z 967 członkami Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk i zamykało najmniejsze Zamojskie Towarzystwo Naukowe z 62 członkami. Wspomniana uchwała III Kongresu Nauki Polskiej określiła kierunki i uwarunkowania rozwoju nauki, wyznaczając w tym istotne miejsce towarzystwom naukowym jako czwartemu obszarowi uprawiania nauki po Polskiej Akademii Nauki, uczelniach i resortowych placówkach naukowo-badawczych. Szczególnie ważne w pracy towarzystw były akcentowane ich zadania kulturotwórcze, identyfikujące społeczeństwa z regionem, edukacyjne, integracyjne, diagnostyczne i prognostyczne. Wszystkie z powyższych założeń weszły do programów działalności LTN.

Komisje Wydziału Nauk Społecznych w latach 1980-1988 kontynuowały i rozwinęły działalność w następujących węzłowych kierunkach badań naukowych: metodologiczne problemy nauk społecznych, dawne i współczesne stosunki polsko-niemieckie, dzieje ziem nadodrzańskich i ich związki z macierzą, przeobrażenia społeczne na Ziemi Lubuskiej, procesy demograficzne i przemiany ludnościowe Środkowego Nadodrza, dziejów Babimojszczyzny, historii społeczno-gospodarczej Polski międzywojennej, historii wojskowości, teoretyczno-metodycznych problemów historii nowożytnej Polski, ze szczególnym uwzględnieniem dziejów świadomości społecznej i kulturalnej ziem Środkowego Nadodrza, teoretycznych i praktycznych treści, metod i środków szkolnej edukacji historycznej, przekazu, recepcji i funkcji społecznych wiedzy historycznej, a także historii architektury i urbanistyki, ze szczególnym uwzględnieniem dziejów średniowiecznych miast Środkowego Nadodrza.

Filolodzy skoncentrowali się nad problematyką literatury XIX i XX wieku, polsko-niemiecką komparatystyką literatury oraz wybranych zagadnieniach niemcoznawczych i kulturoznawczych Środkowego Nadodrza, wybranych zagadnieniach językoznawstwa ogólnego i stosowanego, metodologią dydaktyki literatury.

Psycholodzy zajmowali się problematyką społecznych uwarunkowań zachowania człowieka oraz metodologią badań psychologicznych, zaś socjolodzy problematyką prognozowania kultury w społecznościach regionalnych i lokalnych, gerontologii społecznej procesów integracyjnych, a także socjologią miasta i osiedla mieszkaniowego oraz pracy.

Szeroko rozbudowana została problematyka badawcza nauk matematycznych z zakresu teorii równań diafentycznych, teorii grup skończonych, własności funkcji arytmetycznych, kierunków współczesnych badań teorii grafów, teorii matroidów i ich zastosowań, zastosowania matematyki w technice oraz aktualnych problemów teorii i praktyki nauczania matematyki w szkolnictwie podstawowym i średnim. Fizycy badania skoncentrowali nad problematyką własności elektrodowych niektórych

dialektryków i polimerów, techniki laserowej, teorii pola akustycznego, własności fizycznych cienkich warstw amorficznych, modeli otoczek pyłowych wokół gwiazd osobiłych, zastosowania laserów i technologii laserowej, a także własności fizyko-chemicznych implantantów chirurgicznych.

Na szczególne podkreślenie zasługuje aktywna praca Komisji Techniki Biomedycznej, która pod kierunkiem doc. Kazimierza Bącała twórczo rozpracowała i wdrożyła w leczeniu rozpórki chirurgicznej, przyrząd do korekcji skrzywień kręgosłupa przyjęty w świecie naukowym i praktyce z wielkim uznaniem, o czym świadczy fakt uzyskania ochrony patentowej wynalazku w kilku krajach oraz eksponowania przyrządu na międzynarodowej wystawie w Düsseldorfie. W ramach działalności naukowej komisji opracowano i wykonano urządzenie do porównawczej oceny rehabilitacji stawu łokciowego, które Towarzystwo nieodpłatnie przekazało zielonogórskiej służbie zdrowia. Komisje kierowane przez doc. K. Bącała i dr J. Wróbla nawiązały bardzo aktywną współpracę z naukowcami niemieckimi, co zaowocowało wspólnymi sesjami naukowymi oraz wykładami gościnnymi. Często w siedzibie LTN gościli zwłaszcza profesorowie: Gerhard Dittman, Gerhard Arnhard, Heinz Eger, Margot Eger, Heine Elster, Eberhard Forth, Joachim Guthiar, Gunter Hening, Dagmar i Frieder Hulsenberg, Walter Kempe, Horst Hartman, Heinz Junek, Wolfgang Kohler, Werner Knappe, Werner Liebich, Joachim Neumann, Othomer Pieckl, Diethard Pallaschke, Franz Plechak, Karl Heinz Schluster, Ginter Starke, Hans Jurgen Voss.

Wykłady gościnne i otwarte spotkania stanowiły ważny element wymiany myśli naukowej i popularyzację osiągnięć ośrodków naukowych w kraju. Każdorazowy pobyt wybitnych przedstawicieli nauki stanowił duże wydarzenie w życiu Towarzystwa i miasta. W poszczególnych latach odbyło się: w 1980 roku - 46 wykładów i spotkań, 1981 - 44, 1982 - 47, 1983 - 43, 1984 - 54, 1985 - 53, 1986 - 86, 1987 - 39, 1988 - 45. Szczególnie należy odnotować spotkania z profesorami: Andrzejem Alexiewiczem, Antonim Czubińskim, Antonim Furdalem, Feliksem Grabskim, Władysławem Górskim, Karolem Grünbergiem, Antonim Gładyszem, Lechem Janickim, Karolem Jońcem, Tadeuszem Kozaczewskim, Andrzejem Kwileckim, Tadeuszem Lewowickim, Alfonsem Klafkowskim, Czesławem Matusiewiczem, Jarosławem Maciejewskim, Czesławem Mojsiewiczem, Władysławem Markiewiczem, Heliodorem Muszyńskim, Czesławem Madajczykiem, Karolem Olejnikiem, Henrykiem Olszewskim, Januszem Pajewskim, Władysławem Orliczem, Czesławem Pilichowskim, Andrzejem Sicińskim, Zdzisławem Skupieniem, Jackiem Staszewskim, Jerzym Trzynadlowskim, Jerzym Topolskim i Janem Waszczyńskim.

Wspomniana działalność seminariów doktoranckich stanowiła bardzo ważną formę kształcenia kadr w regionie oraz stanowiła istotne ogniwo relacji badań naukowych. Była to praca, która w bardzo wymierny sposób przynosiła efekty. Są to uzyskane stopnie naukowe i publikacje powstałe w ramach tych badań. W

roku 1986 na prowadzone przez 11 samodzielnych pracowników naukowych seminaria doktoranckie uczęszczało 125 osób. Najliczniejsze seminarium z zakresu pomiaru dydaktycznego liczące 22 osoby z terenu całego kraju prowadził prof. Bolesław Niemierko. Równie liczne były seminaria działające w ramach komisji prowadzone przez profesorów: Eugeniusza Kilna - 15 osób, Mariana Eckerta - 14 osób, Hieronima Szczegółę i Wojciecha Pasterniaka - po 12 osób.

Istotny wymiar w pracy Towarzystwa miały konferencje, sesje i sympozja naukowe, których w latach 1980-1984 odbyło się 20 i 23 w okresie 1984-1988.

Jako ważniejsze można wymienić:

- 26-27 XI 1980 - 450 rocznica urodzin Jana Kochanowskiego
- 14-17 XI 1982 - Polsko-łużyckie związki kulturalne
- 12 V 1983 - Związek Polaków w Niemczech na Południowym Pograniczu 1923-1983
- 27-30 VI 1983 - III Środowiskowa Sesja Naukowa Matematyków
- 19-20 X 1983 - Problemy techniki w medycynie
- 28 X 1983 - Polskie tradycje wojskowe Środkowego Nadodrza
- 29 XI 1983 - W kręgu zagadnień języka Cypriana Kamila Norwida
- 16 XII 1983 - Reformacja na polskich ziemiach zachodnich
- 4-5 V 1984 - Z problemów literatury czterdziestolecia Polski Ludowej
- 5 XI 1984 - Przemiany kulturalno-gospodarcze Środkowego Nadodrza
- 17 VI 1985 - Organizacyjne i ekonomiczne aspekty automatyzacji technicznego przygotowania produkcji i wytwarzania
- 9-10 XII 1986 - Układ PRL-RFN - praktyka XV-lecia procesu normalizacyjnego. Niemcy w Polsce i niemiecki rewizjonizm antypolski - między historią a dniem dzisiejszym
- 13-14 III 1986 - Język osobniczy jako przedmiot badań lingwistycznych
- 9 IV 1986 - Stan, potrzeby i perspektywy badań okresu II wojny światowej na Środkowym Nadodrze
- 12-14 IX 1986 - Joachim Lelewel - człowiek i dzieło.
- 15-15 V 1987 - Wojna Siedmioletnia na Środkowym Nadodrze
- 25 V 1987 - Społeczna świadomość wojny i pokoju
- 28-29 IX 1987 - Jeńcy wojenni w hitlerowskim systemie terroru i zbrodni
- 12-13 IV 1988 - Biomechanika kręgosłupa
- 24-25 VI 1988 - Wojna 30-letnia na ziemiach nadodrzańskich
- 12 XII 1988 - Przemiany i procesy demograficzne Środkowego Nadodrza.

Często podczas powyższych konferencji organizowane były towarzyszące wystawy okolicznościowe, jak również kiermasze wydawnictw LTN. Do bardzo ciekawych należała, zorganizowana 16 maja 1987 roku wspólnie z Muzeum Okręgowym w Gorzowie podróż historyczna na pobojoiska Wojny Siedmioletniej na Środkowym Nadodrze pod Kijami koło Sulechowa i

Kunowicami. Udział w niej wzięli pracownicy naukowcy Wojskowego Instytutu Historycznego w Rembertowie oraz członkowie Komisji Historii Wojskowości LTN. W dniach 11-12 czerwca 1986 roku zorganizowana została w Gorzowie, wspólnie z Gorzowskim Towarzystwem Naukowym, sesja naukowa *"Stan i perspektywy rozwoju regionalnego ruchu naukowego w Polsce"*, w której udział wzięli przedstawiciele większości towarzystw naukowych w Polsce. Z ramienia LTN uczestniczyli w niej prof. H.Szczegóła i dr A.Toczewski. Materiały z tej sesji zostały wydane przez GTN⁵.

Od 1985 roku Towarzystwo było organizatorem konkursu na prace magisterskie i doktorskie dotyczące problematyki regionalnej. Nadsyłane prace na konkurs wzbogacały interesujące zbiory archiwalne, które gromadzone od początku powstania LTN, stanowiły unikalną kolekcję maszynopisów, dokumentów i niepublikowanych opracowań⁶.

W 1987 roku z inicjatywy Towarzystwa dr Andrzej Czarkowski przeprowadził prace badawcze mające na celu ukazanie powstania i rozwoju zielonogórskiego ośrodka naukowego. Jednym z elementów badań była obszerna ankieta, wyniki z której zostały opublikowane w specjalnym raporcie.

Ważną rolę w działalności Towarzystwa, której poświęcano szczególnie sporo troski, było istnienie oficyny wydawniczej. Mimo wielu trudności ze zdobyciem środków finansowych, brakiem papieru, była to jedna z bardziej efektywnych form działalności. W omawianym okresie wydano następującą ilość pozycji książkowych o łącznej objętości arkuszy wydawniczych:

Tabl.2. Wydawnictwa LTN w latach 1980-1988

<i>Rok</i>	<i>Ilość pozycji</i>	<i>Ilość arkuszy</i>
<i>1980</i>	<i>5</i>	<i>65</i>
<i>1981</i>	<i>5</i>	<i>83,6</i>
<i>1982</i>	<i>5</i>	<i>56,7</i>
<i>1983</i>	<i>6</i>	<i>91</i>
<i>1984</i>	<i>4</i>	<i>52</i>
<i>1985</i>	<i>3</i>	<i>32,5</i>
<i>1986</i>	<i>7</i>	<i>79,8</i>
<i>1987</i>	<i>3</i>	<i>53</i>
<i>1988</i>	<i>3</i>	<i>33,1</i>
<i>Razem:</i>	<i>41</i>	<i>546,7</i>

Źródło: Archiwum LTN.

⁵ A. T o c z e w s k i: *Lubuskie Towarzystwo Naukowe*. "Rocznik Gorzowski", 1988, s.45-52.

⁶ W 1989 roku zbiory archiwalne przekazano do Archiwum Państwowego w Zielonej Górze.

Pracą wydawnictwa kierowała Komisja Wydawnicza w składzie: przewodniczący - doc. Kazimierz Bącał, członkowie - prof. Kazimierz Bartkiewicz, prof. Hieronim Szczegóła, dr Andrzej Dębowski, mgr Alicja Karpowicz. Oprócz monografii i syntez ukazywały się w tym okresie w nieregularnych odstępach następujące wydawnictwa ciągłe: *"Rocznik Lubuski"* pod redakcją prof. H.Szczegóły, *"Discussiones Mathematicae"* pod redakcją prof. M.Kisielewicza, *"Problemy dydaktyczne matematyki"* pod redakcją prof. W.Nowak i redagowana przez prof. W.Pasterniaka *"Dydaktyka literatury"*. W największym nakładzie, bo 5 tys. egz., została wydana w 1988 roku praca dr W.Kwaśniewicza *"Szabla polska od XV do końca XVIII w. Szkice o konstrukcji, typologii i symbolice"*. Duży nakład, 3 tys., miała edycja pracy dr S.Kowalskiego *"Zabytki województwa zielonogórskiego"*, następnie *"Metodologia dydaktyki literatury"* prof. W.Pasterniaka, którą wydano w 1,5 tys. egz.

Wydawnictwa Towarzystwa, oprócz wysokich wymogów merytorycznych, co zapewniały opinie najlepszych recenzentów, posiadały bardzo estetyczną szatę graficzną. Dorobek edytorski LTN w okresie V i VI kadencji, mimo istniejących trudności i braków kadrowych wydawnictwa, jest niewątpliwie znaczny i jest miarą wkładu Towarzystwa w rozwój naukowy regionu. Potwierdzeniem tego jest przyznanie w dniu 22 marca 1988 roku przez Instytut Zachodni wyróżnienia i dyplomu za osiągnięcia w dziedzinie publikacji prac o tematyce ziem zachodnich.

Pod koniec VI kadencji coraz częściej zaczęły występować trudności ekonomiczne w bieżącej pracy Towarzystwa, co wiązało się z potrzebą redukcji zatrudnienia i koniecznością coraz bardziej zawężania działalności merytorycznej. Wiazało się to z wysuwaniem postulatem zmniejszenia dofinansowywania stowarzyszeń z budżetu państwa i budżetów terenowych. Działalność LTN od początku była oparta głównie na dotacjach Wydziału Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Zielonej Górze i jedynie wydawnictwa oraz konferencje naukowe były często współfinansowane przez uczelnie lub inne instytucje.

LTN przyczynił się, w omawianym okresie do tworzenia klimatu troski o kulturę lokalnego środowiska naukowego i odpowiedni jego prestiż, ukazując walor autorytetu wielu jego członków, którzy osiągnęli stopnie naukowe, co było następstwem ich pracy twórczej w strukturach Towarzystwa. Oblicze Lubuskiego Towarzystwa Naukowego w latach 1980-1988 związane jest z bardzo skryształizowanym programem działania opartym już o własny potencjał naukowy, który opierał się na schemacie wypracowywanego modelu działalności integracyjnej Towarzystwa, mającego ambicje reprezentowania całego lokalnego środowiska naukowego, bycia *"lokalną akademią nauk"*.

LUBUSKIE TOWARZYSTWO NAUKOWE WOBEK RADYKALNEJ ZMIANY WARUNKÓW SWOJEJ DZIAŁALNOŚCI (1989-1994)

Działalność Lubuskiego Towarzystwa Naukowego w latach 1989-1994 była kontynuacją statutowych zadań z poprzednich lat i opierała się na corocznie opracowywanych planach działań i zamierzeniach wydawniczych. Wskutek zmieniających się warunków społeczno-politycznych, Towarzystwo stanęło przed koniecznością wypracowania nowych form pracy. Dodatkowe utrudnienia w działalności LTN nie dały na siebie długo czekać.

Z wielu współpracujących dotychczas z LTN środowisk dały się słyszeć pytania o dalszą działalność tej instytucji, o zmianę koncepcji dotyczącej pracy a nawet o sens istnienia Towarzystwa. Zmalało zainteresowanie Towarzystwem ze strony władz wojewódzkich i miejskich, co wyrażało się zwłaszcza w radykalnych cięciach finansowych na działalność instytucji wyższej użyteczności. Wśród najaktywniejszych członków Towarzystwa, wywodzących się w dużej mierze z Wyższej Szkoły Pedagogicznej i Wyższej Szkoły Inżynierskiej, nie było też jasnego poglądu na profil jego działalności. Te i inne zagadnienia w poważnym stopniu niejako wyznaczały problematykę posiedzeń Zarządu Towarzystwa. Mimo tych trudności nie odstąpiono od kontynuowania działalności statutowej. Zebrania Zarządu Towarzystwa odbywały się rytmicznie, przy dobrej frekwencji członków, często poszerzone o zaproszonych gości, w tym również władze miejskie i wojewódzkie. W rozważanym okresie odbywało się 4-6 posiedzeń w roku. Odbyły się także dwa zjazdy: w marcu 1989 roku VII Walny Zjazd oraz w czerwcu 1991 roku VIII Nadzwyczajny Zjazd LTN, zwołany w związku z koniecznością zmian struktur organizacyjnych, podyktowanych nową sytuacją społeczno-polityczną kraju.

Na VII Zjeździe, 11 marca 1989 roku, prezesem Towarzystwa wybrany został prof. Hieronim Szczegóła, a funkcję sekretarza pełnił nadal dr Andrzej Toczewski. Zjazd ten przyjął, że Towarzystwo będzie szczególną wagę przywiązywać do takich kierunków i form jego działalności jak:

- integracja środowisk naukowych regionu,
- promocja tych dyscyplin naukowych, które nie są reprezentowane w kierunku kształcenia i badaniach obu zielonogórskich uczelni,
- wspomaganie procesu kształcenia i awansowania kadr naukowych regionu,
- działalność wydawnicza a szczególnie utrzymanie dotychczasowych wydawnictw periodycznych i seryjnych,

- utrzymanie łączności z innymi ośrodkami naukowymi w kraju i za granicą,
- doskonalenie metodologicznych walorów prowadzonych badań naukowych,
- szersze prezentowanie dorobku zielonogórskiego środowiska naukowego, w szczególności związanego z problematyką regionu.

Członkowie Towarzystwa zgromadzeni na Zjeździe zdecydowali o konieczności podejmowania badań służących modyfikowaniu procesów ekonomicznych, kulturalnych i oświatowych zachodzących na Środkowym Nadodrzu. Towarzystwo uznało za ważne inspirowanie, rozwijanie i prowadzenie prac badawczych nad regionem, sprzyjających kształtowaniu świadomości regionalnej i wspomagających procesy decyzyjne, które nie posiadają instytucjonalnego oparcia w uczelniach i innych instytucjach naukowo-badawczych.

W uchwale VII Zjazdu znalazły się także zapisy mówiące o potrzebie:

- kontynuowania badań mających na celu opracowanie i wydanie drukiem monografii miast Środkowego Nadodrza,
- kontynuowania badań nad środowiskami twórczymi Środkowego Nadodrza oraz aktualnymi procesami społecznymi w regionie,
- zwiększenia troski o młodych pracowników nauki i studentów, jak również
- przeprowadzenia analizy struktury Towarzystwa, przede wszystkim jego komisji.

Wobec rezygnacji z funkcji sekretarza LTN dr Andrzeja Toczewskiego, z dniem 1 kwietnia 1990 roku powierzono ją mgr Bogdanowi Biegalskiemu.

Z dniem 1 stycznia 1990 roku władze wojewódzkie zawiesiły dotowanie Towarzystwa. Jednocześnie drastycznie podniesione zostały opłaty za lokal, centralne ogrzewanie i energię elektryczną. Zarząd wszelkimi dostępnymi środkami starał się wpłynąć na lokalne ośrodki decyzyjne, aby zechciały potraktować możliwie najżyczliwiej Towarzystwo. Władze miasta odmawiały pomocy, tłumacząc się trudnościami finansowymi oraz stanowiskiem w tej mierze Ministerstwa Finansów.

W tej sytuacji władze Towarzystwa zostały zmuszone do rezygnacji z zajmowanej dotychczas siedziby przy ulicy Wyszyńskiego 14. Po wielomiesięcznych staraniach, biura LTN przeniesione zostały do dwupokojowego lokalu przy Wyszyńskiego 29. Zmiana siedziby w znacznej mierze utrudniła normalną działalność i miała wpływ na aktywność Towarzystwa, pozbawionego sali posiedzeń, zaplecza.

W dalszym ciągu miejscowe władze nie wykazywały zainteresowania Towarzystwem, a nawet przedstawiciele Urzędu Wojewódzkiego czy Miejskiego proponowali jego likwidację jako instytucji, której działalność w

nowych warunkach polityczno-gospodarczych jest zbędna, nie bacząc na to, że te nowe warunki oznaczały dla środkowonadodrzańskiego regionu równocześnie nowe wyzwania, zadania i możliwości.

Lawinowo narastające trudności spowodowały konieczność zwołania Nadzwyczajnego Zjazdu LTN, który odbył się w dniu 29 czerwca 1991 roku. Jego uczestnicy zdecydowali, że Towarzystwo nie przerwie swojej działalności, lecz jeszcze lepiej dostosuje kierunki i formy swojej działalności do aktualnych możliwości.

Nowe władze z prof. Józefem Korbiczem jako nowowybranym prezesem Towarzystwa rozpoczęły wszechstronne działania mające na celu zapewnienie mu należytej rangi w społecznym ruchu naukowym. Pierwsze efekty to zyskanie zainteresowania ze strony Komitetu Badań Naukowych w Warszawie, który zadeklarował swą pomoc finansową na konkretne działania naukowe i wydawnicze. Komitet Badań Naukowych kierował się przekonaniem o konieczności popierania pracy naukowej w ośrodkach regionalnych. Pracujący tam ludzie nauki znają problematykę regionów przygranicznych i żywią przekonanie, że ożywienie w nich życia naukowego w nowej sytuacji politycznej może doprowadzić do interesujących form i wyników współpracy, w tym przypadku z Niemcami.

Kłopoty ekonomiczne nie przesłoniły celów, dla których Towarzystwo zostało powołane. Niektóre ze spraw miały dłuższy tok przygotowań, ale najważniejsze, że doprowadzone zostały do pomyślnego rozwiązania. I tak ważnym faktem było wydanie po dłuższej przerwie, XVI tomu *"Rocznika Lubuskiego"*.

Rocznik, wydawany od 1959 roku jako periodyk o charakterze regionalnym, odnosi się do obszaru Środkowego Nadodrza, które zarówno we wcześniejszych okresach historycznych, jak i po II wojnie światowej miało szczególne usytuowanie polityczno-administracyjne. Usytuowanie to spowodowało między innymi, że województwo zielonogórskie powstało dopiero w 1950 roku. Późno też na tym obszarze zaczęło kształtować się młode jeszcze środowisko akademickie i naukowe. W procesie tym, obok Lubuskiego Towarzystwa Naukowego (od 1964), Wyższej Szkoły Inżynierskiej (od 1965) i Wyższej Szkoły Pedagogicznej (od 1971), również Rocznik odegrał ważną rolę.

Rocznik stanowi szczególną możliwość i formułę publikowania wyników badań prowadzonych głównie przez przedstawicieli miejscowego środowiska naukowego. Na uwagę zasługuje przy tym fakt, że Rocznik udostępnia swoje łamy również najmłodszym adeptom nauki.

Tom XVII Rocznika, który ukazał się w końcu 1992 roku, stanowił próbę sprostania nowym warunkom społeczno-politycznym. Zachował swoje pierwotne założenia, profil humanistyczno-społeczny i szerzej pojęty regionalny, pozostający odtąd w bliskim związku z faktem historycznego

zjednoczenia Niemiec, o czym świadczy także tytuł tegoż Rocznika *"Zjednoczone Niemcy, Region Zachodni, Nowa Polska"*.

Innym ważnym faktem edytorskim 1992 roku było wydanie poszerzonej i uzupełnionej książki red. Henryka Ankiewicza zatytuowanej *"Przechadzki zielonogórskie"*. Promocja książki odbyła się w czasie Dni Zielonej Góry w Galerii Jadwigi Bocho-Kokot, zgromadziła wielu przyjaciół Autora i sympatyków LTN.

"Przechadzki zielonogórskie" nie są książką naukową, lecz raczej eseistyczną próbą ukazania powojennych losów miasta i ludzi. Henryk Ankiewicz przyjął koncepcję "przechadzki" po Zielonej Górze. W wielu przypadkach poznajemy instytucje, których już nie ma, ulice, które już nie istnieją. W książce pojawia się około 500 nazwisk ludzi znanych w mieście ale także dziesiątki zwykłych mieszkańców, którzy jednak współdecydowali o obliczu stolicy Środkowego Nadodrza.

Prof. Hieronim Szczegóła w przedmowie do wydania II napisał: *"... w nowej edycji - miejscami poszerzonej i uzupełnionej - Autor wprowadził korekty, które przyniósł czas, także w sensie biologicznym. Bardzo dobrze jednak się stało, że książka zachowała swój klimat, a upływający czas potwierdził słuszność autorskiej oceny zjawisk i ludzi, a także dobór przykładów i trafność przyjętej przez Autora metody"*.

Od 1991 roku Towarzystwo stało się też współwydawcą periodyku *"Applied Mathematics and Computer Science"*. Wydawnictwo to, adresowane do stosunkowo wąskiego grona znawców problematyki informatyczno-matematycznej, zostało bardzo przychylnie przyjęte przez specjalistów zarówno z ośrodków naukowych krajowych, jak i zagranicznych.

W dniach 15 - 16 maja 1992 roku odbyła się sesja naukowa na temat *"Polska a świat zachodni na przełomie Średniowiecza i Nowożytności"*. Organizatorami sesji było Lubuskie Towarzystwo Naukowe i Instytut Historii Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. T. Kotarbińskiego w Zielonej Górze. Referaty wygłoszone w trakcie dwudniowych obrad wzbudziły żywe zainteresowanie wśród liczного grona słuchaczy a ich problematyka stała się ważnym ogniwem poznania historii Polski na tle Europy i świata na przełomie dwóch epok.

Instytut Informatyki, a następnie Instytut Robotyki i Inżynierii Oprogramowania Wyższej Szkoły Inżynierskiej w roku akademickim 1991/92, 1992/93 oraz 1993/94 organizował cykl wykładów seminaryjnych obejmujących współczesne działy informatyki takie jak metody i techniki sztucznej inteligencji. Oddzielny cykl wykładów poświęcono zagadnieniom sztucznych sieci neuronowych, będących jednym z kolejnych etapów poznania układu nerwowego mózgu człowieka. Dużą pomoc w zorganizowaniu wspomnianego cyklu 16 wykładów wniosło Towarzystwo.

Rok 1992 zamknął się zrealizowaniem większości zaplanowanych zamierzeń.

W związku z rozszerzeniem działalności naukowej prowadzonej przez Główną Komisję Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu - Instytut Pamięci Narodowej oraz ze zwiększeniem obowiązków służbowych pracowników, w dniu 31 grudnia 1992 roku z funkcji sekretarza Towarzystwa zrezygnował mgr Bogdan Biegalski. Obowiązki te przejął dr Ryszard Kostecki.

Rok 1993 to realizacja zamierzeń z lat poprzednich i nowych planów wydawniczych. I tak na rok 1993 zaplanowano wydanie:

- kolejnego *Rocznika Lubuskiego*,
- kontynuację prac nad *Applied Mathematics and Computer Science*.

Na 1993 rok przypadło też wydanie pracy dr Wojciecha Strzyżewskiego pod tytułem *"Geneza i symbolika herbów miejskich Środkowego Nadodrza"*, która spełniła żywe oczekiwania dużej rzeszy mieszkańców regionu.

W tym też roku, wobec dalszego braku zadowalającego stanu finansowego, Towarzystwo zmuszone było do kolejnej zmiany siedziby. I tak na wniosek prezesa prof. Józefa Korbicza i za zgodą rektorów obu zielonogórskich uczelni siedzibę LTN przeniesiono do jednego z budynków Wyższej Szkoły Inżynierskiej (sekretariat), natomiast w DS nr 1 Wyższej szkoły Pedagogicznej umieszczono Archiwum-Bibliotekę Towarzystwa i Kolegium Redakcyjne *Rocznika Lubuskiego*.

Zarząd LTN zdecydował także o redukcji stanowiska kierownika biura, dostosowuje się także i pod tym względem do wymogów gospodarki rynkowej.

Wzorem lat poprzednich również w roku 1993 Towarzystwo było współorganizatorem konferencji naukowej. Konferencja ta, z udziałem gości - referentów zagranicznych, nosiła tytuł *"Polacy - Niemcy: idea dobrego sąsiedztwa"*. Materiały przedstawione w trakcie obrad zostały opublikowane w kolejnym XVIII już tomie *Rocznika Lubuskiego*.

Towarzystwo wniosło również swój wkład w semestralne seminarium pt. *"Sieci Neuronowe i ich zastosowania"*, współorganizowane z WSI na Wydziale Elektrycznym.

Rok 1994 rozpoczął się kolejną zmianą personalną. Złożył rezygnację dr Ryszard Kostecki. Zarząd LTN zaproponował dr inż. Andrzejowi Obuchowiczowi objęcie funkcji sekretarza Towarzystwa. Propozycja została przyjęta.

Prezes LTN prof. Józef Korbicz na posiedzeniu Zarządu w dniu 25 lutego 1994 roku przedstawił propozycje wydawnicze na rok bieżący. Zaplanowano wydanie 7 pozycji oraz współudział w zorganizowaniu 3 konferencji naukowych.

W XXX-letniu istnienia Lubuskiego Towarzystwa Naukowego okres 1989-1994 charakteryzuje się specyficznymi warunkami działalności, związanymi z zupełnie nową sytuacją społeczno-polityczną, dlatego niezmiernie trudno byłoby go już podsumowywać i oceniać. Na uwagę zasługuje fakt, że mimo wielu niesprzyjających okoliczności, przede wszystkim finansowych, Towarzystwo nie zaniechało swojego działania i

próbowało poprzez dostosowanie do nowych warunków realizować swoje podstawowe zamierzenia.

Pozostaję jednak w przekonaniu, że trudności związane z transformacją polskiej gospodarki są już za nami i Towarzystwo będzie mogło nadal wypełniać swoje ważne obowiązki. Z dorobku jego wynika, że stanowi ono integralną część środkowonadodrzańskiego i krajowego środowiska naukowego, a liczna już rzesza pracowników nauki, których Towarzystwo promowało i którym pomagało w zrobieniu *"pierwszych kroków"*, przyczyni się do utrzymania znaczącej pozycji Lubuskiego Towarzystwa Naukowego.

SPOJRZENIE WSTECZ Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI

Przed dokonaniem opisu dziejów instytucji i oceną jej działalności trzeba wskazać kryteria, które mogą być przydatne do zrealizowania zamysłu.

Działalność instytucji nauki, oświaty lub instytucji kultury opisujemy wskazując na ich funkcje, na ogół skutków, jakie wywołuje działalność instytucji bądź zaniechanie działalności programowej, prowadzenie działalności w sposób odbiegający od standardów prakseologicznych lub ekonomicznych, od standardów dobrej roboty.

Zamiar rozpoznania funkcji sprowadzić można do odpowiedzi na kilka pytań. Rozpatrując skutki działania instytucji nie sposób pytać o to dla kogo mają one znaczenie fundamentalne, a dla kogo marginalne, epizodyczne. Czy kategorie społeczne, których interesy i aspiracje realizuje instytucja, są tymi samymi, które statut instytucji wyróżnia, czy też inne. Opis skutków działalności instytucji wymaga wykrojenia przedziału czasu, w którym owe skutki mają znaczenie dla różnych kategorii społecznych. Czy jest to jednakowy przedział czasu dla każdej kategorii spośród tych, które doświadczały owych skutków, czy też inny?

W długim przedziale czasu działalność instytucji podlega wpływom zmian zachodzących w jej otoczeniu. Powstają różne instytucje, przejmują niektóre funkcje instytucji już działających. Czy to antycypuje zmiany i dostosowuje się do nich czy też podlega procesowi marginalizacji? Co sprzyja zachowaniu ciągłości w działalności instytucji a co sprzyja zmianie, gdy zmienia się otoczenie? Czy zmiany w działalności instytucji mają głównie uwarunkowania wewnętrzne czy zewnętrzne?

Twórcą społecznego obrazu instytucji są środki masowego komunikowania. Ten obraz ma raczej kontury wyrysowane przez informacje o niektórych aspektach jej działalności. O funkcjach instytucji świadczą także opinie upowszechniane przez środki masowego komunikowania. Niektóre pytania odniesiemy do Lubuskiego Towarzystwa Naukowego. Po trzydziestu latach działalności retrospektywny ogląd gubi wiele epizodów, które mają własną wartość poznawczą po wkomponowaniu ich w ciąg wydarzeń kreowanych przez tę organizację. Poza tym ciągiem niewiele mówią o niej. Uwolnieni od powinności kronikarza wydarzeń możemy spojrzeć na bieg wydarzeń bardziej panoramicznie. Po uwagach metodologicznych przechodzimy do odpowiedzi na pytania.

Jakie źródła wiedzy pomagają w tworzeniu obrazu dziejów instytucji? Jest ich kilka. Urzędowe dokumenty tworzone przez nią, wyniki badań naukowych, doświadczenia osobiste autora, który ów obraz tworzy, przekaz nieformalnych informacji o działalności instytucji, publikacje prasowe, audycje radiowe lub telewizyjne. Przy tworzeniu panoramy, doświadczenia osobiste autora mogą spełniać rolę większą niż inne źródła wiedzy. Wskażemy kategorie, które korzystały z efektów działalności LTN. Na pierwszym miejscu wymieniamy członków Lubuskiego Towarzystwa Naukowego w gronie kategorii społecznych, które mogły korzystać z pomocy tej organizacji lub z efektów jej działalności mających postać wartości zobiektywizowanych. Jakie pożytki mają członkowie Towarzystwa? Okoliczności, od organizacji niezależne sprawiły, że skupiała ona w większości inteligencję humanistyczną. Ta kategoria inteligencji miała bardzo wydatny wpływ na dzieje organizacji. Ona też wzmacniała swoją pozycję korzystając ze wsparcia LTN. Wzmocnienie pozycji inteligencji humanistycznej przejawia się w promocjach i publikacjach naukowych a w dalszej kolejności w zajmowaniu przez tych członków LTN wysokich pozycji w różnych instytucjach politycznych, administracji państwowej, w instytucjach kultury lub nauki. Promocja naukowa, publikacje naukowe pomagały w osiąganiu prestiżu a w dalszej konsekwencji w zajmowaniu wysokich pozycji formalnych w instytucjach określających kierunki rozwoju regionu. Reprezentanci nauk humanistycznych mogli poprzez swoje prace naukowe uzyskiwać prestiż społeczny, wszak łatwiej można było recenzować te publikacje w prasie i zachęcić do ich czytania większe grono osób, także niespecjalistów. Omawiana funkcja LTN nie jest tak widoczna w odniesieniu do przedstawicieli nauk formalnych lub przedstawicieli nauk technicznych. Udział LTN w promowaniu tej kategorii ludzi nauki jest bardziej pośredni i mniej mierzalny niż udział w promowaniu przedstawicieli nauk humanistycznych. Był on realizowany poprzez organizowanie konferencji naukowych, krajowych i międzynarodowych, publikowanie prac naukowych indywidualnych. Rozwojowi naukowemu członków LTN sprzyjały wykłady naukowe wybitnych uczonych z ośrodków akademickich, krajowych i zagranicznych. Nowe ustalenia empiryczne, nowe teorie, nowe koncepcje badań naukowych zostały upowszechnione dzięki osobistemu udziałowi wybitnych ludzi nauki w działalności naukowej LTN. Spróbujmy wskazać, jakie są konsekwencje wspomagania członków LTN w promocjach przez organizację? Dostrzegalne następstwo, mierzalne, to wzrost liczby osób ze stopniem naukowym doktora wśród mieszkańców Zielonej Góry i innych miast regionu lubuskiego. Skutki dalekosiężne mniej czytelne - to powstanie w Zielonej Górze dwóch uczelni - WSIŃz. i WSP. Lubuska droga do uniwersytetu - realizowana przy wydatnym udziale LTN - do uniwersytetu jeszcze nie doprowadziła, niemniej powstały już do tego niektóre przesłanki, szczególnie znaczny potencjał naukowy w środowisku miasta Zielona Góra. Przybliżają one urealnienie zamysłu zwerbalizowanego w ambitnym haśle

wymienionym wyżej. Decyzja o utworzeniu uczelni miała charakter administracyjny. Zanim jednak została podjęta, ludzie nauki skupieni w LTN przygotowali przesłanki rzeczowe do jej podjęcia. Sami osiągalni stopnie naukowe, promowali innych, rozbudowali kontakty naukowe z ośrodkami akademickimi Poznania, Wrocławia, Warszawy. Oni też tworzyli księgozbiory, wzbogacali je własnymi pracami naukowymi. I chociaż trudno wymierzyć udział LTN w tworzeniu uczelni, można jednak oswoić się z mocną tezą, która brzmi: bez LTN tworzenie uczelni przebiegałoby wolniej albo bez takich rezultatów. Jak oszacować funkcje organizacji w regionie, jak rozpoznać te funkcje, gdy posługujemy się takim pojęciem jak region a analizujemy udział jednej organizacji w tworzeniu jego współczesnych dziejów.

Wyodrębnienie się środowiska akademickiego w Zielonej Górze odczytać można jako awans miasta, awans regionu. Obecnie aspiracje kształceniowe kolejnych pokoleń młodzieży tego regionu realizowane są w instytucjach, które mają rodowód w działalności LTN. Natomiast mniej widoczna jest funkcja tej organizacji w stosunku do miast regionu lubuskiego, do ekonomicznych instytucji o szczególnej roli w dziejach Zielonej Góry, innych miast lubuskiego regionu lub grup twórczych o szczególnym znaczeniu w kulturze regionu. Zauważyć można brak monografii miast, instytucji ekonomicznych, naukowych, sportowych, monografii grup twórczych, które firmuje LTN. Nie ma też prac ukazujących dzieje regionu. Wiele naukowych przyczynków, firmowanych przez LTN, stwarza przesłanki naukowe do pisania monografii miast, instytucji lub grup twórczych regionu lubuskiego. Czy te przesłanki okażą się wystarczające do napisania dzieł o miastach, instytucjach, grupach twórczych, o regionie?

LTN oddziaływało na nauczycieli i na uczniów - mieszkańców lubuskiego regionu. Wydawało ono dość regularnie publikacje naukowe i dydaktyczne, które wspomagały nauczycieli w realizacji programu nauczania, studentów niektórych kierunków studiów w opanowaniu metod nauczania, uczniów nauczanych według tych metod w przyswajaniu wiedzy z niektórych dziedzin nauki lub niektórych dziedzin kultury. Nasza wiedza o tej funkcji LTN odnosi się do ofert, do propozycji przedkładanych nauczycielom, studentom, uczniom. Natomiast nie mamy rozeznania, jaki jest społeczny rezonans, recepcja dzieł naukowych lub dydaktycznych, jaki jest społeczny zakres obiegu owych dzieł.

Publikacje naukowe, czy opracowania dydaktyczne, przydatne nauczycielom, studentom, uczniom są rezultatem współpracy LTN i uczelni zielonogórskich. Jest to jeden ze wskaźników ukazujących rolę LTN nie tylko w narodzinach środowiska akademickiego, ale także w ekspansji twórczości naukowej na środowiska pozaakademickie.

Te kategorie społeczne podlegają oddziaływaniu LTN pośrednio, przez publikacje naukowe, dydaktyczne i może poza samymi członkami LTN są dokładnie zdefiniowanymi kategoriami społecznymi, w odniesieniu do których funkcje opisywanej organizacji są uchwytne, chociaż trudne do zmierzenia i

liczba potencjalnych a także rzeczywistych adresatów owych publikacji pozostaje niewiadoma.

LTN zaspokaja potrzeby poznawcze osób, które poszukują informacji naukowych w publikacjach firmowanych przez tę organizację. Zapewne wymienić można wydawnictwa periodyczne. Ich znaczenie wymaga odrębnego potraktowania. Czasopisma naukowe stanowią istotny wskaźnik znaczenia naukowego kręgu skupionego wokół niego. Spełnia funkcje społeczne, grupotwórcze. Taką funkcję spełniały periodyki wydane przez LTN, taką funkcję spełniają nadal.

Nieco bardziej płynny jest zbiór ludzi, którzy korzystali z publikacji periodycznych. Można wyodrębnić te kategorie czytelników, która względnie systematycznie odwołuje się do publikacji w periodykach LTN, traktując je jako źródło informacji o faktach, o wydarzeniach zaistniałych na obszarze historycznie określonym a stanowiących przedmiot zainteresowania ludzi nauki skupionych w LTN. Inną kategorię użytkowników stanowią zajmujący się taką dziedziną nauki, która była promowana przez periodyki firmowane przez LTN. Wielu z nich prowadziło działalność naukową daleko poza krajem. LTN poprzez tę działalność nobilitowało region, miasto będące siedzibą organizacji a także samą organizację. LTN wpisywało się w świadomość wielu ludzi jako obiekt znaczący, może jako wskaźnik awansu miasta. Realizacja tej funkcji mogła odpowiadać aspiracjom ludzi nauki skupionych w LTN a także aspiracjom władz administracyjnych miasta wojewódzkiego.

Władze miasta i władze województwa są także zaliczane do kręgu potencjalnych użytkowników rezultatów działalności LTN. Kierując się racjami wzmocnienia swojego prestiżu, wspomagały organizację finansowo, a jednocześnie jej działalność uznawały za źródło własnego prestiżu, mecenatu. LTN realizowało potrzeby instytucji ekonomicznych i administracyjnych. Dokonywało oceny różnych koncepcji rozwoju regionu wyznaczonego podziałami administracyjnymi, udostępniało im wyniki badań prowadzonych przez swoich członków, rekomendowało do gremiów opiniodawczych tych instytucji przedstawicieli Towarzystwa. W wydanym przez LTN periodyku publikowane były wyniki badań przydatne instytucjom ekonomicznym, instytucjom administracji państwowej lub instytucjom kultury. Ta funkcja ma skąpe udokumentowanie w sprawozdaniach władz Towarzystwa i trudno oszacować jej zakres a tym bardziej ocenić efekty.

Organizacja realizująca ambitne hasło: *"lubuska droga do uniwersytetu"* miała liczne odnotowania w środkach masowego komunikowania. Tworzyły one obraz organizacji. Co można w takim portrecie dostrzec? Co środki masowego komunikowania rejestrowały z działalności LTN? Najczęściej był to anons o wykładzie uczonego z ośrodka akademickiego, krajowego lub zagranicznego, informacja o naukowej konferencji, o publikacji naukowej firmowanej przez tę organizację, wywiad z prezesem LTN. Środki masowego przekazu odnotowały terminy walnego zgromadzenia LTN. Były to

informacje okazjonalne, związane z rytmem statutowej działalności organizacji a także z merytorycznymi wątkami owej działalności. Natomiast nie spotykamy w środkach masowego komunikowania, lokalnej prasie, radiu omówienia naukowej pracy ludzi nauki skupionych w LTN, albo omówienia programu badań naukowych lub rezultatów przeprowadzonych badań. Ale takie myślenie o LTN odpowiada dominującemu postrzeganiu instytucji nauki przez władze administracyjne i różne kategorie mieszkańców lubuskiego regionu.

Spoglądanie wstecz bez wykreślenia tras, którymi chcemy wędrować do wcześniej wyznaczonych stanów pożądanых, uznać trzeba za zgoła nieowocne zajęcie. Co może odpowiadać aspiracjom a może interesom społeczności miasta lub regionu? Ludzie nauki odpowiadają: silne ośrodki naukowe skupione w instytucjach nauki albo tworzone z myślą o realizacji zadania strategicznego, przesądzającego o pożądanых zmianach gospodarczych, kulturalnych i społecznych regionu przygranicznego. Usytuowanie Zielonej Góry w obszarze przygranicza sprawia, że jej udział w kształtowaniu przyszłych dziejów społeczności tego obszaru wyznaczają instytucje finansowe, gospodarcze, instytucje nauki i instytucje administracji państwowej lub samorządowej. Czy elity określające reguły działania wymienionych instytucji podzielą ten pogląd?

Jakie jest usytuowanie LTN w takim zespole instytucji? Zauważyć trzeba, że nie są znane scenariusze zmian w regionie. Instytucje gospodarcze, finansowe, instytucje nauki i administracyjne mają wycinkowe prognozy odnoszone do obszaru ich działania. Obciążone realizacją obowiązków codziennych, małe znaczenie nadają myśleniu o przyszłości całości większych od ich obszaru działania. Czy LTN może tu poszukiwać szansy realizacji swoich funkcji? Nie można pisać historii miasta bez ukazania funkcji instytucji nauki w jej tworzeniu i nie można tworzyć dziejów przyszłych miast, regionu także, bez wprzęgania w ten proces instytucji nauki.

LUBUSKIE TOWARZYSTWO NAUKOWE DZISIAJ I JUTRO

Działalność Lubuskiego Towarzystwa Naukowego, jego rola w tworzeniu oraz rozwoju życia naukowo-kulturalnego Środkowego Nadodrza, w szczególności Zielonej Góry, podlegała zmianom, modyfikacjom czy wręcz radykalnym przekształceniom w okresie 30-letniego istnienia. Z perspektywy dnia dzisiejszego widoczne są dwie główne przyczyny tych zmian, lub może dokładniej procesy obiektywne zachodzące w skali regionu i kraju.

Powstanie dwóch uczelni w Zielonej Górze, a następnie ich rozwój doprowadziły po wielu latach ogromnego wysiłku władz uczelni i władz regionu, do stworzenia środowiska akademickiego. Dzisiaj ukształtowane już środowisko naukowe pozwala władzom obydwóch uczelni działać aktywnie na rzecz przekształcenia Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Politechnikę Zielonogórską, a Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Uniwersytet. Inne więc były plany i zakres działalności Towarzystwa w okresie tworzenia i budowania szkolnictwa wyższego w Zielonej Górze, a inne w warunkach, gdy na obydwóch uczelniach pracuje ponad 100 profesorów, reprezentujących większość obszarów nauki i legitymujących się dorobkiem naukowym o zasięgu krajowym i międzynarodowym.

Inną przyczyną wymuszającą w sposób istotny gruntowne zmiany w zakresie działalności Towarzystwa i jego struktury były nowe warunki społeczno-polityczne i ekonomiczne, jakie powstały w kraju po 1989 roku. Istnienie Towarzystwa z rozbudowaną strukturą wydziałową i sekcjami, bez dofinansowania na działalność statutową i bez własnych pomieszczeń lokalowych, było po prostu niemożliwe. Bezskuteczne poszukiwanie różnych dróg wyjścia z tej bardzo trudnej sytuacji Towarzystwa, doprowadziły w końcu do zwołania w 1991 roku VII Nadzwyczajnego Zjazdu LTN. Podstawowe pytanie, na jakie próbowano sobie wówczas odpowiedzieć, dotyczyło zasadniczej kwestii: rozwiązać Towarzystwo czy dokonać wyboru nowych władz i dostosować działalność Towarzystwa do nowych warunków. Po burzliwej dyskusji ostatecznie zdecydowano, że należy podjąć jeszcze jedną próbę ratowania tak zasłużonego Towarzystwa Naukowego dla regionu Środkowego Nadodrza i miasta Zielonej Góry.

Dzisiaj po upływie trzech lat trudnej i momentami prawie beznadziejnej pracy nowego Zarządu, mamy Towarzystwo, które dostosowało się do nowych

reguł ekonomicznych (reguł rynkowych) obowiązujących w kraju, oraz wypracowało odpowiedni program działalności merytorycznej w środowisku. Z pewnym nieznacznym wyprzedzeniem można stwierdzić, że w zasadzie optymistyczne założenia nowego Zarządu z 1991 roku potwierdziły się prawie całkowicie. Jakże to były założenia? Po pierwsze zakładano, że po wstępnym ustabilizowaniu się sytuacji społeczno-politycznej w kraju, wystąpią odpowiednie warunki istnienia tego typu regionalnych towarzystw naukowych oraz "zapotrzebowanie" środowiska i władz regionalnych na ich działalność w regionie. To wówczas optymistyczne założenie przyjmowano na zasadzie pewnego porównania i wiedzy, że skoro w większości krajów z ustabilizowanym kapitalistycznym systemem polityczno-ekonomicznym istnieje miejsce, zapotrzebowanie i sposób finansowania działalności regionalnych towarzystw naukowych, to również w najbliższym czasie powstaną zbliżone warunki w Polsce. Po drugie zakładano, że ograniczony zakres działalności Towarzystwa, jednocześnie merytorycznie uzasadniony i atrakcyjny, może stać się podstawą do pozyskiwania jego wsparcia finansowego zarówno przez władze regionalne jak i budżet centralny, który reprezentowany jest w tym przypadku przez Komitet Badań Naukowych (KBN) w Warszawie.

Pomijając różne trudności i problemy występujące w działalności Towarzystwa w latach 1991-94, dzisiaj posiada ono siedzibę na terenie obydwóch Uczelni (sekretariat w WSInż., archiwum i redakcję Rocznika Lubuskiego w WSP) oraz program działalności mocno skorelowany z możliwościami jego wsparcia finansowego przez KBN w Warszawie, Urząd Miejski oraz Wojewódzki w Zielonej Górze.

Na podstawie zebranych licznych doświadczeń Zarządu w okresie kilku ostatnich lat pracy w nowych warunkach polityczno-ekonomicznych obowiązujących w kraju oraz intensywnego rozwoju obydwóch uczelni zielonogórskich, podstawowy program i zakres działalności Towarzystwa obejmuje takie obszary jak:

- integracja środowiska naukowego regionu, a w szczególności środowiska akademickiego, które staje się jednym z ważniejszych środowisk będących podstawą dalszego rozwoju miasta na mapie kraju i Europy;
- wspieranie i rozwój "*nauki regionalnej*" poprzez prowadzenie badań w zakresie historii dawnej i współczesnej regionu, stosunków polsko-niemieckich w aspekcie historycznym i socjologicznym oraz innych;
- upowszechnianie wiedzy o regionie, jego zabytkach i sztuce.

Realizacja tak ogólnie sformułowanego programu działania Towarzystwa może być prowadzona w różnych aspektach i z różną intensywnością. Należy jednak zauważyć, że dodatkowym ograniczeniem możliwych form realizacji programu jest pozyskiwanie zewnętrznego wsparcia finansowego. Właśnie to ograniczenie, przy zupełnym braku środków na działalność statutową, z

wyjątkiem składek członkowskich, decyduje o przyjętych formach realizacji programu.

Uwzględniając powyższe uwarunkowania, za podstawową formę realizacji programu uznaje się działalność wydawniczą, która z jednej strony świadczy o aktywności zawodowej środowiska, a z drugiej strony jest najbardziej wymierną formą przy pozyskiwaniu środków finansowych. W ramach działalności wydawniczej, ze szczególną troską i z ogromnym zaangażowaniem wydaje się wydawnictwa periodyczne. Wydawany od 1959 roku hymanistyczno-społeczny periodyk pt. *Rocznik Lubuski* także dzisiaj po wprowadzeniu szeregu zmian merytorycznych i założeń koncepcyjnych, stanowi wizytówkę działalności wydawniczej Towarzystwa. Przykładowo od 1992 roku przyjęto, że kolejne numery *Rocznika* będą poświęcone wybranym i ważnym zagadnieniom, czyli będą to numery o charakterze bardziej monotematycznym. W miarę możliwości wydanie takiego numeru będzie poprzedzane zorganizowaniem spotkania naukowego (np. konferencji, sympozjum), na którym proponowana tematyka stanowić będzie przedmiot wszechstronnej dyskusji. Według tej koncepcji zostały wydane *Roczniki* w latach 1992-93, a przygotowywany kolejny tom 19 pt. *Ziemie zachodnie w okresie i zasięgu Powstania Kościuszkowskiego* poprzedzony był zorganizowaniem konferencji poświęconej tej tematyce w marcu 1994 roku.

Od 1991 roku w planach wydawniczych Towarzystwa jako współwydawcy, obok Wyższej Szkoły Inżynierskiej, pojawił się nowy periodyk pt. *Applied Mathematics and Computer Science*. Wydawany tylko w wersji angielskiej periodyk o profilu informatyczno-matematycznym stosunkowo szybko został wysoko oceniony przez specjalistów z kraju i zagranicy. W rezultacie wprowadzenia wielu zmian koncepcyjnych i merytorycznych od 1993 roku *Applied* jest regularnie wydawanym kwartalnikiem naukowym o zasięgu międzynarodowym. W skład komitetu redakcyjnego czasopisma, obok naukowców z Zielonej Góry i głównych ośrodków naukowych w Polsce (Warszawa, Wrocław, Kraków, Gdańsk i Poznań) wchodzi uznani specjaliści ze Stanów Zjednoczonych, Niemiec, Anglii, Francji, Japonii i Ukrainy. W celu zwiększenia atrakcyjności czasopisma corocznie wydaje się numery regularne oraz dwa numery specjalne poświęcone wybranej wąskiej tematyce w obszarze informatyki lub zastosowań matematyki w technice. Numery specjalne redagowane są przez gościnnie zapraszanych wybitnych specjalistów w danej tematyce jak np. R. Tadeusiewicz (AGH Kraków), prof. L. Rutkowski (Politechnika Częstochowska) oraz prof. J. Korbicz (WSInż. Zielona Góra), którzy wspólnie przygotowali numer specjalny nt. *Neural Networks: Theory and some Applications* (1994, vol.4, No.3).

Obok wymienionych wydawnictw periodycznych, Towarzystwo wydaje książki i opracowania dotyczące historii i zabytków regionu, jak również współczesnych problemów socjologicznych będących następstwem zmiany ustroju polityczno-ekonomicznego w kraju po 1989 roku. Dobrymi

przykładami tego typu publikacji jest wydana w 1993 roku książka autorstwa Wojciecha Strzyżewskiego pt. *Geneza i symbolika herbów miejskich Środkowego Nadodrza*, lub przygotowywana do druku książka Stanisława Kowalskiego pt. *"Miasta województwa zielonogórskiego dawniej"*. Jest to opracowanie o charakterze popularno-naukowym i dotyczy zabytkowych miast województwa zielonogórskiego, przy czym pojęcie miasta odnosi się także do miejscowości, które prawa miejskie utraciły, ale są jednak miastami w znaczeniu urbanistycznym. Ciekawą pozycją wydawniczą Towarzystwa jest inna książka przygotowana przez Krzysztofa Dzieńdziurę pt. *Liderzy w społecznościach lokalnych*. Książka ta jest rezultatem prowadzonych kilkuletnich badań naukowych a jej aktualność wiąże się z rosnącą rolą społeczności lokalnych w warunkach nieuniknionej indywidualizacji zachowań ludzkich na etapie przejściowym od socjalizmu, dla którego właściwym był kolektywizm, do gospodarki rynkowej i demokracji typu zachodniego, opartej na indywidualnych wartościach.

Bibliografia Zielonej Góry to bardzo ważne opracowanie książkowe, z punktu widzenia rozwoju miasta i intensyfikacji wielopłaszczyznowych badań naukowych nad jego dziejami i współczesnością.

Inną formą realizacji programu Towarzystwa jest organizacja sympozjów, konferencji i odczytów, których zadaniem, obok celów czysto naukowych, jest upowszechnianie w środowisku wybranych zagadnień historycznych, socjologicznych lub intensywnie rozwijających się obszarów współczesnej informatyki. Z uwagi na ograniczone możliwości finansowo-organizacyjne Towarzystwa, organizacja tego typu spotkań naukowych realizowana jest zazwyczaj wspólnie z wybranym instytutem lub zakładem WSP lub WSIInż. Należy zauważyć, że działalność seminaryjno-konferencyjna jest stosunkowo silnie skorelowana z prowadzoną działalnością wydawniczą periodyków. Ogólnie zakresłona tematyka humanistyczno-społeczna *Rocznika* wraz z informatyczno-matematyczną *Applied'u* jednocześnie określają tematykę współorganizowanych przez Towarzystwo spotkań naukowych.

Dobrymi przykładami organizacji spotkań naukowych tylko w 1994 roku jest wspólne przygotowanie z Instytutem Historii WSP konferencji nt. *Ziemie zachodnie w okresie i zasięgu Powstania Kościuszkowskiego* (10 marca 1994, Zielona Góra). Z kolei współczesne problemy socjologiczne regionu Środkowego Nadodrza stanowiły tematykę konferencji pt. *"Młodzież a gospodarka rynkowa"*, która została przygotowana we współpracy z Instytutem Pedagogiki Społecznej WSP (wrzesień 1994, Zielona Góra). Interesujące cykle wykładów seminaryjnych zarówno w roku 1993 jak i 1994 zorganizował Instytut Robotyki i Inżynierii Oprogramowania WSIInż. Wykłady te poświęcone były współczesnym problemom informatyki, a w szczególności metodom i technikom sztucznej inteligencji (np. systemy ekspertowe, sztuczne sieci neuronowe).

Wymienione podstawowe formy realizacji programu Towarzystwa oraz osiągnięte na tym polu wyniki w latach 1993 i 1994 w pełni potwierdziły zasadność przyjętej strategii działania LTN w nowych warunkach polityczno-ekonomicznych kraju, przy istnieniu rozwiniętych instytucji naukowych w mieście, jakimi są obydwie uczelnie zielonogórskie. Na etapie tworzenia i budowy szkolnictwa wyższego w Zielonej Górze, współudział Towarzystwa w tym procesie polegał przede wszystkim na organizacji różnych form rozwoju kadry naukowej poprzez seminaria doktoranckie, zapraszanie wybitnych specjalistów z uczelni poznańskich i wrocławskich, oraz "tworzenie" odpowiedniej atmosfery naukowej w regionie i mieście. Dzisiejsza rola czy współudział LTN w procesie dalszego budowania ośrodka akademickiego w Zielonej Górze, w sytuacji, gdy istnieją w najbliższej perspektywie możliwości przekształcenia naszych uczelni w Politechnikę i Uniwersytet, jest i powinna być inna. Działalność Towarzystwa powinna być ukierunkowana głównie na wspomaganie i stwarzanie dodatkowych możliwości rozwoju kadry naukowej obydwóch Uczelni, między innymi poprzez prowadzenie działalności wydawniczej i seminaryjno-konferencyjnej. Działalność taka, prowadzona na odpowiednio wysokim poziomie merytorycznym, stwarza możliwości uzyskania poważnego i liczącego się dorobku naukowego zarówno dla asystentów przygotowujących prace doktorskie jak i dla adiunktów pracujących nad rozprawami habilitacyjnymi. Uważamy, że przykładem takiej działalności jest wydawanie przez LTN *Rocznika Lubuskiego* oraz współudział w wydawaniu kwartalnika *Applied Mathematics and Computer Science*. Wydawanie periodyków to nie tylko możliwości rozwoju dla młodszej kadry naukowej, ale również kadry samodzielnej, od zaangażowania której w znacznej mierze zależy poziom i ranga takich wydawnictw.

Wydaje się, że w najbliższym okresie Towarzystwo powinno jeszcze aktywniej wspierać poprzez działalność wydawniczą rozwój nauki "regionalnej", mającej wysoki poziom merytoryczny. Znaczny już ludzki potencjał naukowy w regionie oraz sprzyjające uwarunkowania zewnętrzne, jakie występują po 1989 roku w kraju, upoważniają do podjęcia się tego trudnego, ale i potrzebnego zadania. Innym obszarem działalności Towarzystwa wynikającym z położenia geograficznego Środkowego Nadodrza oraz nowej sytuacji politycznej w Europie, powinna być problematyka polsko-niemieckiego pogranicza. Badania historyczne oraz socjologiczne, dotyczące następstw tak istotnych zmian w przygranicznym regionie Polski, pozwolą nie tylko wyjaśnić wiele trudnych problemów, ale mogą okazać się istotnym czynnikiem przyspieszenia naszej integracji polityczno-ekonomicznej z Europą.

Oprócz wymienionego obszaru humanistyczno-społecznego, z większym zaangażowaniem niż dotychczas Towarzystwo powinno działać w obszarze nauk matematyczno-technicznych. Intensyfikacja działalności LTN w zakresie szeroko rozumianej informatyki, która poprzez swoje narzędzie, jakim jest

komputer osobisty, stała się nauką powszechnie stosowaną, wydaje się bardzo ważnym zadaniem. Ważność takiej działalności uzasadnia intensywny rozwój informatyki w Wyższej Szkole Inżynierskiej, zarówno w zakresie kształcenia studentów, rozwoju kadry jak i prowadzonych badań naukowych. Bardzo istotnym uzasadnieniem dalszego wspierania przez LTN działalności w obszarze matematyki, jest liczny skład kadry profesorskiej, jaki pracuje w dwóch zespołach naukowych w WSInż. i WSP oraz jego poważny dorobek naukowy.

Z punktu widzenia dnia dzisiejszego istnieje stosunkowo wyraźna perspektywa na miejsce Lubuskiego Towarzystwa Naukowego i jego udział w rozwoju życia naukowego Środkowego Nadodrza. Określony program i formy jego realizacji są prawie że oczywiste, zarówno z merytorycznego punktu widzenia, jak i nowych warunków ekonomicznych wprowadzonych w kraju od 1989 roku. Abstrahując od uwarunkowań zewnętrznych, jednoznacznie można stwierdzić, zresztą jak w bardzo wielu przypadkach, że w decydującym stopniu realizacja programu działalności Towarzystwa zależeć będzie od zaangażowania i aktywności jego Członków. Jesteśmy głęboko przekonani, że w najbliższym okresie będzie coraz większe grono Członków chcących zrealizować swoje różne projekty badawcze właśnie w ramach naszego Towarzystwa lub z jego znacznym udziałem. Zapraszamy wszystkich zainteresowanych do wielopłaszczyznowej współpracy.

BIBLIOGRAFIA

**wydawnictw
Lubuskiego Towarzystwa Naukowego
za lata 1965-1994**

BIBLIOGRAFIA

WSTĘP

Bibliografia wydawnictw Lubuskiego Towarzystwa Naukowego obejmuje dorobek wydawniczy Towarzystwa z lat 1965-1994, czyli z całego okresu jego działalności. Wykazuje pozycje wydane przez LTN lub przy jego współudziale. Materiał został podzielony na 18 działów, w obrębie działu zastosowano układ alfabetyczny.

Opis bibliograficzny sporządzony według normy PN-82/N-01152.01. Opis wydawnictw zbiorowych jest uzupełniony adnotacją treściową. W opisie pominięto nazwę LTN jako jedyne go wydawcy lub nakładcy. W wypadku gdy Towarzystwo jest jednym z wydawców lub nakładców jego nazwę zastąpiono trzema kropkami.

Przy zbieraniu materiału wykorzystano *"Katalog wydawnictw Lubuskiego Towarzystwa Naukowego 1964-1980"* opracowany przez Mirosławę Pilarczyk.

DZIAŁ OGÓLNY

1. *KATALOG wydawnictw Lubuskiego Towarzystwa Naukowego 1965- 1980* oprac. Mirosława Pilarczyk.-Zielona Góra, 1981.- 64s.
2. *LUBUSKIE Towarzystwo Naukowe (1964-1978)* /Andrzej Czarkowski, Barbara Maron, red.- Zielona Góra, 1970.- 196s.

Treść: CZARKOWSKI A.: Lubuskie Towarzystwo Nukowe (1964-1978);
DOKUMENTY: WIECZOREK Tadeusz: Przemówienie na Założycielskim Zjeździe LTN; LEMBAS Jan: Przemówienie na Założycielskim Zjeździe LTN; MUSZYŃSKI Jan: Informacja o programie działania i przedstawienia projektu statutu; UCHWAŁA nr 1 i 2 Walnego zgromadzenia założycielskiego LTN; WĄSICKI Jan: Przemówienie programowe na II Walnym Zjeździe LTN; LEMBAS Jan: Przemówienie na II Walnym Zjeździe LTN; NOWAK Józef: Przemówienie na III Walnym Zjeździe LTN; UCHWAŁA III Walnego Zjazdu LTN; WĄSICKI Jan: Przemówienie na Nadzwyczajnym Walnym Zjeździe LTN; Tenże: Przemówienie programowe na IV Walnym Zjeździe LTN;

NOWAK Józef: Przemówienie na IV Walnym Zjeździe LTN; UCHWAŁA IV Walnego Zjazdu LTN; STATUT Lubuskiego Towarzystwa Naukowego; WŁADZE Lubuskiego Towarzystwa Naukowego 1964-1978; MATERIAŁY: MARON B.: Kalendarium sesji, konferencji i sympozjów naukowych (1958-1978); Taż: Referenci na posiedzeniach komisji LTN (1964-1978); SZCZEŚNIAK Emilia: Działalność finansowa; LUBUSKIE Towarzystwo Naukowe na łamach prasy; PILARCZYK Mirosława: Bibliografia publikacji LTN za lata 1965-1978.

3. *LUBUSKIE Towarzystwo Naukowe 1964-1984.*- Zielona Góra, 1984 . - 37s.-
Tyt. okł.: Lubuskie Towarzystwo Naukowe 1964-1984. Bibliografia.

Treść: TOCZEWSKI Andrzej: Lubuskie Towarzystwo Naukowe 1964-1984; PILARCZYK Mirosława: Lubuskie Towarzystwo Naukowe 1964-1984. Bibliografia; KUBICKA Alicja: Wykaz członków Lubuskiego Towarzystwa Naukowego.

4. *PRZEMIANY kulturalno-gospodarcze Środkowego Nadodrza: Materiały z sesji naukowej* /pod red. Hieronima Szczegóły.- Zielona Góra: LTK, ..., 1989.- 134s.

Treść: SZCZEGÓŁA H.: Powrót polskich ziem zachodnich i północnych do Macierzy; KWILECKI Andrzej: Migracje pionierskie na Ziemiach Odzyskanych; GOŁDYKA Leszek: Socjologiczne aspekty przemian demograficznych na Środkowym Nadodrzu; KOPIJ Marian: Przemiany społeczno-gospodarcze województwa zielonogórskiego w czterdziestoleciu PRL; ANDRYKIEWICZ Jan: Wieś i rolnictwo Ziemi Lubuskiej w czterdziestoleciu; MUSIELAK Marek: Społeczny ruch kulturalny na Środkowym Nadodrzu w czterdziestoleciu PRL; BENYSKIEWICZ Joachim: Ludność autochtoniczna w procesie integracji; OSEKOWSKI Czesław: Udział kobiet w zasiedlaniu i integracji Ziem Odzyskanych; MAJCHRZAK Jerzy: Udział Polskiej Partii Robotniczej i Polskiej Partii Socjalistycznej w rozwoju kultury na Ziemi Lubuskiej w latach 1945-1948.

5. *ROCZNIK Lubuski.* [T.] 4 /Koleg. Red. Wiesław Sauter [i in]. - Zielona Góra, 1966.- 422s.

Treść: WĄSICKI Jan: Z dziejów prowincji Grenzmark Posen - Westpreussen; DĄBROWSKI Edward: Śladami tysiąclecia (między podaniem, historią a życiem); KORCZ Władysław: Historyczne losy pogranicza lubusko-wielkopolskiego na tle dziejów Ziemi Lubuskiej; SAUTER Wiesław: Życie Polaków na Babimojszczyźnie w latach 1860-1945 w świetle archiwum Erbta; RUTKOWSKI Zygmunt: Z dziejów Polonii zielonogórskiej; SAUTER W.: Z

tradycji szkolnictwa polskiego na Ziemi Lubuskiej; LEMIESZ Wiktor: Dąbrówka w zwierciadle niemieckiej kroniki szkolnej; BENYSKIEWICZ Joachim: Ze studiów nad ludnością autochtoniczną Ziemi Lubuskiej po roku 1945; KWILECKI Andrzej: Proces integracji ludności rodzimej i napływowej w świetle badań socjologicznych; RABIEGA Edward: Adaptacja mieszkańców Kargowej w zakresie kultury rolniczej; GOLZ Franciszek: W Pszczewie zawsze była Polska; FABIŚ Franciszek: wspomnienia z Nowego Kramska; KOWALSKI Bogdan: Zaczęło się od siedmiorga; RADTKE Irena: Materiały archiwalne do dziejów ludności polskiej b. prowincji Grenzmark Posen-Westpreussen (1920-1945) w Archiwum Państwowym w Poznaniu; RABIEGA Edward: O babimojskim Cechu Rybackim; BENYSKIEWICZ J.: Z dziejów polskich organizacji gospodarczych; RUTKOWSKI Z.: Z protokołów Towarzystwa Rzemieślników Polskich w Zielonej Górze; KONIUSZ Janusz: O działalności Towarzystwa Młodzieży Polskiej w Babimoście; SAUTER W.: Z walk o mowę polską na Babimojszczyźnie; LEMIESZ W.: Polskie szkoły mniejszościowe w południowej Marchii Granicznej; KRES Bogdan: Za Polskę; WEICHMANN Stanisław: Szkoła w Dąbrówce Wlkp.; KONIUSZ Janusz: O działalności LTK w środowiskach ludności rodzimej; CHMIELEWSKI Grzegorz: Materiały do bibliografii ludności rodzimej Ziemi Lubuskiej (Wybór za lata 1945-1963).

6. *ROCZNIK Lubuski*. [T.] 5 /Red. Zdzisław Grot.- Zielona Góra, 1968. - 284s.

Treść: SAWRYMOWICZ Eugeniusz: Główne tendencje prozy polskiej w okresie XX-lecia Polski Ludowej; LAM Andrzej: Kierunki rozwoju polskiej poezji współczesnej; SZEWCZYK Wilhelm: Zielonogórskie środowisko literackie na tle rozwoju literackiego Nadodrza; CZARKOWSKI Andrzej: Kształtowanie się środowisk województwa zielonogórskiego; KONIUSZ Janusz: O społecznym ruchu kulturalnym w województwie zielonogórskim; SZCZEGÓŁA Hieronim: Środowisko naukowe Ziemi Lubuskiej w okresie XX-lecia PRL; MICHAŁSKI Stanisław: Drogi rozwoju systemu oświatowo-szkolnego w Polsce Ludowej; KOWALSKI Stanisław: Rozwój nauk pedagogicznych w Polsce Ludowej; SAUTER Wiesław: Rozwój szkolnictwa w województwie zielonogórskim w latach 1945-1964; SZAMREJ Stanisław: Niektóre zagadnienia sprawności i powszechności nauczania w szkolnictwie ogólnokształcącym w województwie zielonogórskim; KĄDZIELSKI Stanisław: Problemy opiekuńczo-wychowawcze domów dziecka na Ziemi Lubuskiej; BIELECH Stanisław: Szkoły zawodowe na Ziemi Lubuskiej w latach 1945-1965; GŁODEK Józef, RATUŚ Bronisław: Kształcenie nauczycieli na Ziemi Lubuskiej w latach 1945-1965; BIRGFELLNER Lech: Wychowanie fizyczne i sport w województwie zielonogórskim; JAREMICZ Józef: Rozwój oświaty dorosłych w województwie zielonogórskim; WOLANIN Józef: Perspektywy rozwoju szkolnictwa na Ziemi Lubuskiej w

latach 1966-1970; SCHWARTZ Aleksander: Zmiany krajobrazu krainy zielonogórskiej na tle rozwoju osadnictwa od XI do XX wieku. Poznań 1966. Rec. KORCZ Władysław; KRES Bogdan: Zarys rozwoju winiarstwa zielonogórskiego. Poznań 1966. Rec. ŁUCZAK Czesław; KOŁODZIEJSKI Adam: Rozwój archeologii na terenie województwa zielonogórskiego w dwudziestolecu Polski Ludowej. Rec. KRES Bogdan; Z DZIEJÓW polskości na Ziemi Lubuskiej. Zielona Góra 1966. Rec. BENYSKIEWICZ Joachim; KRONIKA LTN.

7. *ROCZNIK Lubuski*. [T.] 6 /Red. nacz. Jan Wąsicki.- Zielona Góra, 1969 [druk] 1970. - 238s.

Treść: PIASNA Barbara, PIASNY Janusz: Dochody i konsumpcja w gospodarstwach chłopskich na Ziemi Lubuskiej; KRZYKAŁA Franciszek: Badania procesów wrastania młodej kadry w Kostrzyńskiej Fabryce Celulozy i Papieru w Kostrzynie nad Odrą; BORKOWSKA Janina: Stan sieci kolejowej województwa zielonogórskiego; ŻYGULSKI Kazimierz: Lubuska droga do uniwersytetu; STAWSKI Henryk, WIŚNIEWSKI Florian: Rozwój rzemiosła na Ziemi Lubuskiej w okresie powojennym; DOMINICZAK Henryk: Organizacja i działalność grup operacyjnych w zakresie przejmowania i zabezpieczania przemysłu na Ziemi Lubuskiej maj - wrzesień 1945; ŻYGULSKI K.: Drogi rozwoju kultury masowej. Warszawa 1966. Rec. KANIA Stanisław; MACE Myles L.: Doskonalenie się kadry kierowniczej w amerykańskich przedsiębiorstwach. Warszawa 1964. Rec. SZMYTKOWSKI Józef; CHMIELEWSKA Bożena: Społeczne wyobrażenia środowisk wiejskich na Ziemiach Zachodnich na przykładzie pięciu wsi w województwie zielonogórskim. Poznań 1965. Rec. CZARKOWSKI Andrzej; KRONIKA LTN.

8. *ROCZNIK Lubuski*. [T.] 7 /Red. nacz. Jan Wąsicki.- Zielona Góra, 1971 [druk] 1972.- 366s.

Treść: LABUDA Gerard: Obrona zachodniej granicy Polski na przestrzeni dziejów; BENYSKIEWICZ Joachim: Powstanie wielkopolskie na Ziemi Lubuskiej; DĄBROWSKI Andrzej: Rola nauki polskiej w dokumentowaniu polskości Ziem Zachodnich; PIASNY Janusz: Niektóre wskaźniki zmian poziomu życiowego ludności na Ziemi Lubuskiej; DOMINICZAK Henryk: Polska i jej granice zachodnie na forum międzynarodowym w latach 1914-1919; INCZYK Krystyna: Adaptacja osadników z Bukowiny na Ziemiach Zachodnich; PANNERT Marian: Kadry kwalifikowane a szkolnictwo zawodowe w województwie zielonogórskim w latach 1945-1965; WERNER Bogusław: Przyczynek do osadnictwa polskiego na obszarze ziem bagiennych nad dolną Notecią i Wartą; KOPIJ Marian, RAKOWSKI Witold: Rozwój

małych miast województwa zielonogórskiego w opinii ich mieszkańców; ZYWERT Józef: Z problematyki badań nad ludnością cygańską; MATERIAŁY SESJI NAUKOWEJ POŚWIĘCONEJ XX ROCZNICY POWSTANIA NIEMIECKIEJ REPUBLIKI DEMOKRATYCZNEJ: SIEDLECKI Ludwik [Przemówienie okolicznościowe]; ZELLMER Christa: [Przemówienie okolicznościowe]; JANICKI Lech: Wpływ utworzenia NRD na kształtowanie się stosunków polsko-niemieckich; STÖCKIGT Ralf: Niemiecka Republika Demokratyczna socjalistyczne państwo narodu niemieckiego; MUSZYŃSKI Józef: Znaczenie powstania i rola NRD dla pokoju i bezpieczeństwa europejskiego; WEGNER Hans: Zachodnioniemiecki rewizjonizm głównym zagrożeniem bezpieczeństwa europejskiego; PAPIÓR Jan: Współpraca kulturalna PRL i NRD w latach 1945-1969 ze szczególnym uwzględnieniem Ziemi Lubuskiej; TURKOWIAK Kazimierz: Niektóre problemy współpracy politycznej i gospodarczej między województwem zielonogórskim a okręgiem Frankfurt nad Odrą i Cottbus; RATUŚ Bronisław: Współpraca województwa zielonogórskiego z okręgiem Frankfurt nad Odrą w dziedzinie oświaty; WACHOWIAK Eugeniusz: Rola literatury NRD w zbliżeniu dwóch zaprzyjaźnionych narodów; BENYSKIEWICZ Joachim: Położenie Polaków w Marchii Granicznej w latach 1919-1943. Zielona Góra 1968. Rec. SZCZEGÓŁA Hieronim; STUDIA nad początkami miast nad środkową Odrą i dolną Wartą (województwo zielonogórskie). T. 1: Ziemia Lubuska, Nowa Marchia, Wielkopolska. Zielona Góra 1967. Rec. Tenże; KRONIKA LTN.

9. *ROCZNIK Lubuski*. [T.] 8 /Red. nacz. Jan Wąsicki.- Zielona Góra, 1973 [druk] 1974. - 373 s.

Treść: MATUSEWICZ Czesław: Style mistrzów kierowania brygadą; SROKA Tadeusz: Niektóre problemy aktywności społeczno-politycznej kadry inżyniersko-technicznej. (Studium socjologiczne na przykładzie zakładów elektronicznych woj. zielonogórskiego); TYSZKA Zbigniew: Adaptacja robotniczych rodzin pochodzenia wiejskiego do środowiska nowoczesnego miasta; ZAREMBA Wiktor: Kwalifikacje zawodowe zatrudnionych w województwie zielonogórskim w latach 1958-1968 w świetle spisów kadrowych; BORKOWSKA Janina: Próba wyznaczenia optymalnej gęstości sieci dróg publicznych o nawierzchni twardej w województwie zielonogórskim; KORCZ Władysław: Początki władzy ludowej na ziemiach pogranicza lubusko-wielkopolskiego w latach 1945-1950; PAPIÓR Jan: Postawa społeczno-polityczna a polonika Heinricha Bölla; MATERIAŁY Z SYMPOZJUM POŚWIĘCONEMU ROLI UNIwersytetu POZNAŃSKIEGO W AKTYWIZACJI SPOŁECZNO-KULTURALNEJ ZIEMI LUBUSKIEJ. W 50 ROCZNICĘ POWSTANIA UNIwersytetu; WĄSICKI Jan: Rys historyczny UAM w Poznaniu; SZCZEGÓŁA Hieronim:

Problematyka lubuska w działalności naukowej historyków UAM w Poznaniu; MUSZYŃSKI Jan: Wpływ Uniwersytetu im. Mickiewicza w Poznaniu na organizację i rozwój zielonogórskiego środowiska naukowego; RATUŚ Bronisław: Tematyka lubuska w pracach magisterskich i doktorskich wykonanych w UAM w Poznaniu 1945-1968; DOBOSZ Julian: Rola Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu w kształtowaniu kadr dla szkolnictwa lubuskiego; DZIERAN Stanisław: Powstanie i rozwój punktów konsultacyjnych UAM w Zielonej Górze; CZARKOWSKI Andrzej: Z badań nad adaptacją społeczną absolwentów Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu zatrudnionych w szkolnictwie średnim województwa zielonogórskiego; CHOROŚ Tadeusz: Absolwenci Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu w radach narodowych województwa zielonogórskiego; PIONTEK Wanda: Absolwenci Wydziału Prawa UAM w organach wymiaru sprawiedliwości; PAPIÓR Jan: Publikacje pracowników naukowych UAM o Ziemi Lubuskiej (w latach 1945-1968); WIKARJAK Jan: Uniwersytet Poznański uczelnią Ziem Zachodnich; HINZ Bernhard: Schöppenbücher der Mark Brandenburg, besonder des Kreises Züllichau Schwiebus. Berlin 1964. Rec. PAPIÓR Jan; SERWAŃSKI Edward: Wielkopolska w cieniu swastyki. Warszawa 1970. Rec. WĄSICKI Jan; PRZEMIANY społeczne na Ziemiach Zachodnich. Poznań 1967. Rec. RATUŚ Bronisław; BENYSKIEWICZ Joachim: Położenie Polaków w Marchii Granicznej w latach 1919-1943. Zielona Góra 1968. Rec. KOCIK Jan; ŚMIAŁOWSKI Józef, DĄBSKA Elżbieta: Budownictwo drewniane i młyny wietrzne na Ziemi Lubuskiej. Poznań 1968. Rec. WRÓBLEWSKI Tadeusz; CHODKIEWICZ Teresa: Kronika LTN/

10. *ROCZNIK Lubuski*. [T.] 9 /Red. nacz. Jan Wąsicki.- Zielona Góra, 1975 [druk] 1976. - 337s.

Treść: PIASNY Janusz, WILANOWSKA Ewa: Z zagadnień konsumpcji dóbr trwałego użytku na Ziemi Lubuskiej; KOŁODZIEJSKI Adam: Wybrane zagadnienia z problematyki badań nad kulturą łużycką na Ziemi Lubuskiej; PASTWA Franciszek: Organizacja rad narodowych na Ziemi Lubuskiej; BASIK Edmund: Osadnictwo rolne w powiecie Krosno Odrzańskie (1945-1948); TURKOWIAK Kazimierz: Osadnictwo i kształtowanie się struktury rolnej gospodarstw we wsi Przeclaw i Borowina w latach 1945-1948; KORCZ Władysław: Początki władzy ludowej na ziemiach pogranicza lubusko-wielkopolskiego w latach 1945-1948; SZEFER Bogdan: Z zagadnień płynności kadr (cz. 2); ZIMOWSKI Lech: Organizacja polskiego kolejnictwa po Odrę w okresie wojennym (styczeń-maj 1946); WOLFF-POWĘSKA Anna: Związek Ochrony Kresów Wschodnich; RYBKA Eugeniusz: Życiorys naukowy Jana Keplera; VOISÉ Waldemar: Życie i twórczość Jana Keplera w świetle najnowszych badań; DOBRZYCKI Jerzy: Kepler w Żaganiu; SZPILCZYŃSKI

Stanisław: Ze studiów Jana Keplera nad Optyką Witelona. (Fragment dziejów badania fizjologii wzroku); GAWEŁ Antoni: Początki krystalograficznych rozważań Jana Keplera; KRES Bogdan: Muzeum w Zielonej Górze w latach 1945-1958; DZIEJE Uniwersytetu im. A. Mickiewicza 1919-1969. Poznań 1972. Rec. WĄSICKI Jan; Ziemia Zachodnia w polskiej literaturze socjologicznej. Wybór tekstów. Poznań 1970. Rec. BRENCZ Andrzej.

11. *ROCZNIK Lubuski* [T.] 10 /Red. nacz. Jan Wąsicki.- Zielona Góra, 1979. - 436s.

Treść: KOŁODZIEJSKI Adam: Początki kultury pomorskiej na Dolnym Śląsku w świetle badań cmentarzyska w Marcinowie w pow. żagańskim; OLESIK Jan: Działalność oświatowo-naukowa w Oflagu II Woldenberg; SAMOLIŃSKI Olgierd: Podziały administracyjne Polski Zachodniej i Północnej w latach 1795-1950; BARTKIEWICZ Irena: Elastyczność dochodowa konsumpcji w gospodarstwach chłopskich na Ziemi Lubuskiej; STACHURA Kazimierz: Gospodarczy rozwój Gorzowa Wlkp. w latach 1961-1970; SOLIŃSKI Bolesław: Lubuski bilans teatralny trzydziestolecia (Próba systematyzacji i oceny); KONIUSZ Janusz: O początkach regionalnej działalności kulturalnej i naukowej na środkowym Nadodrzu; WĄSKIEWICZ Andrzej: Lubuskie środowisko literackie w latach 1955-1973; ZAJCHOWSKA Stanisława: Dorobek geografii ekonomicznej w zakresie poznania województwa zielonogórskiego (1945-1970); DZIEŻYC Longin: Ekonomiczne podstawy działalności bibliotek publicznych województwa zielonogórskiego (1945-1970); KAPUSTKA Aleksander: Patologia organizacji jako bariera sprawności działania; DĄBROWSKI Stefan: Sukiennictwo w Zielonej Górze w latach 1740-1755; KARPA January: Kształtowanie się władzy ludowej w powiecie sulęcińskim w latach 1945-1947; KOLEŃCZUK Jan: W tym mieście pozostałem; DOBIESZEWSKI Adolf: Społeczno-polityczne problemy wsi wielkopolskiej w latach 1945-1970. Warszawa 1973. Rec. PASTWA Franciszek; LEMIESZ Wiktor: Z dziejów antyfaszystowskiego ruchu oporu na Środkowym Nadodrzu. Warszawa 1973. Rec. WĄSICKI Jan; WĘGLEWSKI Jan: Społeczne problemy małych miast. Rec. GOŁDYKA Leszek.

12. *ROCZNIK Lubuski*. [T.] 11 cz. 1-2: poświęcony Wojewódzkiej Radzie Narodowej w Zielonej Górze // Red. Jan Wąsicki.- Zielona Góra, 1981.- 162+227

Treść: Cz.1: KACZMARCZYK Zdzisław: Dzieje Ziemi Lubuskiej do roku 1793; WĄSICKI Jan: Ziemia Lubuska w latach 1793-1945; SZCZEGÓŁA Hieronim: Powstanie rad narodowych na Ziemi Lubuskiej; Tenże: Wojewódzka Narodowa w I kadencji (1954-1958).

Cz.2: TRZNADEL Adolf: Wojewódzka Rada Narodowa w II kadencji 1958-

1961; TURKOWIAK Kazimierz: Wojewódzka Rada Narodowa w III kadencji (1961-1965); Tenże: Wojewódzka Rada Narodowa w IV kadencji (1965-1969); Tenże: Wojewódzka Rada Narodowa w V kadencji (1969-1973); Tenże: Wojewódzka Rada Narodowa w VI kadencji (1973-1975); PASTWA Franciszek: Problemy gospodarki rolnej i warunków życia mieszkańców wsi w działalności Wojewódzkiej Rady Narodowej w latach 1950-1973; HYŁA Władysław: Problemy przemysłu i usług w działalności Wojewódzkiej Rady Narodowej w latach 1950-1975; RATUŚ Bronisław, ŻRAŁKO Józef: Problemy oświaty w działalności Wojewódzkiej Rady Narodowej w latach 1950-1975; SAUTER Wiesław: Problemy kultury w działalności Wojewódzkiej Rady Narodowej w latach 1950-1975; KOPIJ Marian: Charakterystyka ogólna województwa zielonogórskiego w latach 1950-1975; POLUS Ryszard: Zmiany w podziale terytorialnym województwa zielonogórskiego od 1950 do 1977 roku; SZCZEGÓŁA Zuzanna: Sesje Wojewódzkiej Rady Narodowej w latach 1950-1975. Aneks I; PRZEWODNICZĄCY Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Zielonej Górze. Aneks II.

13. *ROCZNIK Lubuski*. [T.] 12 /Red. Hieronim Szczegół. - Zielona Góra, 1983.- 400 s.

Treść: KORCZ Władysław: Ziemia Lubuska w historiografii polskiej; KWAPIŃSKI Marian: Prahistoria na środkowym Nadodrzu po II wojnie światowej; KOŁODZIEJSKI Adam: Kultura pomorska w północnej części Dolnego Śląska; MARCINKIAN Andrzej: Z badań nad kulturą łużycką w epoce brązu na terenie Krainy Zielonogórskiej; KOŁODZIEJSKA Barbara: Relikty tradycyjnej kultury ludowej na wsi lubuskiej; DĄBROWSKI Stefan: Warunki rozwoju sukiennictwa w północnej części Śląska od XVI do XVII wieku; GŁODEK Józef: Z dziejów walk o szkołę polską na Ziemi Lubuskiej w latach 1850-1939 na tle prusko-hitlerowskiej polityki szkolnej; SOJKA Tadeusz: Nowe dokumenty niemieckie o pierwszych dniach hitlerowskiej okupacji Bydgoszczy (5-9 września 1939 r.); MNICHOWSKI Przemysław: Zbrodnie gestapo na polskich robotnikach przymusowych na ziemi strzelecko-krajeńskiej w latach 1941-1942; TOCZEWSKI Andrzej: Działania Armii Wojska Polskiego w składzie 1 Frontu Białoruskiego; MAMAK Kazimierz: Ludowe Wojsko Polskie a proces zasiedlania i zagospodarowania Ziemi Lubuskiej w świetle dokumentów i wspomnień kombatanatów; PIETRZAK Marian: Byli żołnierze Gwardii Ludowej i Armii Ludowej na Ziemi Lubuskiej; CIESIELSKI Władysław J.: Prasa na Ziemi Lubuskiej w latach 1945-1950; HAJDUK Edward: Postawa studentów wobec norm motywujących do aktywności społecznej; STECH Krystyna: Nauczyciel i szkoła w środowisku lokalnym w pierwszych latach powojennych na Ziemi Lubuskiej; UŹDZICKI

Kazimierz: Kierunki działalności oświatowo-szkoleniowej Wojewódzkiego Zakładu Doskonalenia Zawodowego w Zielonej Górze.

14. *ROCZNIK Lubuski*. [T.] 13 /Red. Hieronim Szczegół. - Zielona Góra, 1984.- 320s.

Treść: LICEA PEDAGOGICZNE NA ZIEMI LUBUSKIEJ: PASTERNAK Wojciech, SZCZEGÓŁA Hieronim: Liceum Pedagogiczne w Sulechowie; RATUŚ Bronisław: Liceum Pedagogiczne w Nowej Soli; BYBLUK Marian: Liceum Pedagogiczne w Ośnie Lubuskim; KARPYZA Witold: Liceum Pedagogiczne w Gorzowie; DOBOSZ Julian: Liceum Pedagogiczne w Zielonej Górze; BUCHOLSKA Alicja: Liceum Pedagogiczne w Lubsku; ARTYKUŁY I ROZPRAWY: KOŁODZIEJSKI Adam: Oddziaływanie kultury celtyckiej na kultury autochtoniczne na Środkowym Nadodrzu w drugiej połowie ostatniego tysiąclecia przed naszą erą; KORCZ Władysław: Tradycje związków Wielkopolski z Ziemią Zachodnimi; MAJCHRZAK Jerzy Piotr: Polska i Polacy w prasie zielonogórskiej lat 1825-1870; TOCZEWSKI Andrzej: Zdobyte przez wojska 1 Frontu Białoruskiego przyczółków odrzańskich w 1945 r.; OSEKOWSKI Czesław: Osadnicy wojskowi po 35 latach pobytu na Ziemi Lubuskiej; KOPIJ Marian: Gospodarka województwa zielonogórskiego w okresie kryzysu (1980-1982); UŹDZICKI Kazimierz: Powstanie i rozwój zawodowego szkolnictwa metalowego w województwie zielonogórskim w latach 1950-1970.

15. *ROCZNIK Lubuski*. [T.] 14 /red. Hieronim Szczegół. - Zielona Góra, 1986.- 357s.

Treść: REFORMACJA NA POLSKICH ZIEMIACH ZACHODNICH W 500-LECIE URODZIN MARCINA LUTRA: HARASIMOWICZ Jan: Reformacja luterńska na Śląsku. Ideologia. Liturgia. Sztuka; TUROŃ Bronisław: Początki reformacji we Wrocławiu; BORAS Zygmunt: Pomorze zachodnie w dobie reformacji; MAJCHRZAK Jerzy Piotr: Zielonogórzanie z kręgu Marcina Lutra; DWORZACZKOWA Jolanta: Luteranizm w Wielkopolsce i jego społeczno-narodowe aspekty; DOMINIK Henryk: Z wczesnych dziejów reformacji w Polsce; TOPOLSKI Jerzy: Próba niektórych uogólnień; ARTYKUŁY I SZKICE: MARCINKIAN Andrzej: Z badań nad epoką brązu i wczesną epoką żelaza na Ziemi Lubuskiej; KWAPIŃSKI Marian: Uwagi o genezie grobów kurchanowych ludności kultury łużyckiej w dorzeczu Odry; DĄBROWSKI Edward: Wczesnośredniowieczny Bytom Odrzański; JAWORSKI Tomasz: Zarys dziejów Żar i ziemi żarskiej; BORKOWSKI Olgierd: Powstanie i rozwój opactwa cysterskiego w Paradyżu-Gościkowie w XIII-XIV wieku; KONATKIEWICZ Czesław: Problematyka rozwoju przemysłu w działalności Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Zielonej Górze;

MAJCHRZAK Jerzy: Problem upowszechniania kultury w dokumentach wojewódzkiej instancji PZPR w Zielonej Górze w latach 1950-1956; ROSLER Alfred: Termika Jeziora Sławskiego; HAJDUK Edward, SOSIŃSKA Janina: Aspiracje życiowe uczniów ostatnich klas szkoły podstawowej nr 13 w Zielonej Górze oraz ich rodziców; ZIENTARSKI Andrzej: Jeńcy wojenni na Pomorzu Zachodnim na przełomie 1944-1945 roku; OLESIK Jan: Ewakuacja Oflagu II C Woldenberg; TOCZEWSKI Andrzej: Obozy jenieckie na terenie III Okręgu Wojskowego Wehrmachtu w końcowej fazie wojny; SOJKA Tadeusz: Ewakuacja jeńców wojennych obozów jenieckich w Żaganiu w lutym 1945 r.

16. *ROCZNIK Lubuski*. [T.] 15 /pod red. Hieronima Szczegóły. - Zielona Góra, 1989.- 379s.

Treść: SZCZEGÓŁA Hieronim: Powrót polskich ziem zachodnich i północnych do Macierzy; KWILECKI Andrzej: Migracje pionierskie na Ziemiach Odzyskanych; GOŁDYKA Leszek: Socjologiczne aspekty przemian demograficznych na Środkowym Nadodrzu; KOPIJ Marian. Przemiany społeczno-gospodarcze województwa zielonogórskiego w czterdziestoleciu PRL; ANDRYKIEWICZ Jan: Wieś i rolnictwo Ziemi Lubuskiej w czterdziestoleciu; MUSIELAK Marek: Społeczny ruch kulturalny na Środkowym Nadodrzu w czterdziestoleciu PRL; BENYSKIEWICZ Joachim: Ludność autochtoniczna w procesie integracji; OSEKOWSKI Czesław: Udział kobiet w zasiedlaniu i integracji Ziemi Odzyskanych; MAJCHRZAK Jerzy: Udział Polskiej Partii Robotniczej i Polskiej Partii Socjalistycznej w rozwoju kultury na Ziemi Lubuskiej w latach 1945-1948; PANECKI Tadeusz: Decydująca rola frontu wschodniego i ZSRR w II wojnie światowej; TARCZYŃSKI Marek: Rola Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego (MRU) w czasie II wojny światowej; STAŃCZYK Henryk: Działania wojsk I Frontu Białoruskiego w III etapie operacji wiślańsko-odrzańskiej; MAJEWSKI Ryszard: Działania wojsk prawego skrzydła I Frontu Ukraińskiego w operacji dolnośląskiej; TOCZEWSKI Andrzej: Walki o Odrę i twierdze odrzańskie w 1945 r.; BENYSKIEWICZ Joachim: Babimojszczyzna w dniach wyzwolenia; KWAPIŃSKI Marian: O pierwszej próbie syntezy pradziejów Śląska; BORKOWSKI Olgierd: Rola rycerstwa ziemi międzyrzeckiej i świebodzińskiej na pograniczu wielkopolsko-brandenburskim w XII i XIV w.; KONOPNICKI Lesław: Zabudowa miasta Wschowy a status społeczno-zawodowy jego mieszkańców u schyłku XVIII wieku; MNICHOWSKI Przemysław: Dywersyjna działalność mniejszości niemieckiej na zachodnim pograniczu międzywojennej Polski; STANKIEWICZ Ryszard: Kształcenie nauczycieli w województwie zielonogórskim w latach 1946-1975; IDZIKOWSKI Bogdan: Rodzina i instytucje kultury w środowisku lokalnym; HAJDUK Edward: Studenci a kultura; HŁADKIEWICZ Wiesław:

Spółeczeństwo regionalne w procesie przemian; PILARCZYK Mirosława: Bibliografia zawartości *"Rocznika Lubuskiego"* T. 1-15.

17. *ROCZNIK Lubuski*. [T.] 16 /pod red. Hieronima Szczegóły. - Zielona Góra, 1992.- 314s.

Treść: RAUZIŃSKI Robert, SZCZYGIELSKI Kazimierz: Węzłowe problemy demograficzne Nadodrza 1945-2000; ZBROJEWSKI Eugeniusz: Proces przemian demograficznych i społeczno-zawodowych w województwie zielonogórskim; KOŁODZIEJSKI Adam, PIONTEK Janusz: Próba oceny stosunków społeczno-demograficznych Środkowego Nadodrza w okresie halsztackim; BUBIEŃ Albert: Fizjograficzne wyznaczniki wczesnego osadnictwa na Środkowym Nadodrze; JAWORSKI Tomasz: Stosunki ludnościowe na Środkowym Nadodrze w XVIII wieku; MANTORSKA Teresa: Problemy reprodukcji ludności województwa zielonogórskiego; POPRAWA Bolesław: Ruch naturalny w Zielonej Górze na tle regionu; HAJDUK Edward, NARKIEWICZ-NIEDBALEC Ewa: Związek aktywności kulturalnej i aspiracji życiowych uczniów dwóch zielonogórskich szkół z poziomem wykształcenia ich rodziców; KOŁODZIEJSKA Barbara: Przemiany kultury ludowej w Zielonogórskim w świetle badań Muzeum Etnograficznego w Zielonej Górze z siedzibą w Ochli; KORCZ Władysław: Dzieje Zielonej Góry jako przedmiot badań historycznych; BENYSKIEWICZ Joachim, PIETROWSKI Jerzy: Pogranicze polsko-niemieckie w badaniach historyków zielonogórskich; BARTKIEWICZ Kazimierz: Nadodrzańskie wyznaczniki wojny siedmioletniej; MAJEWSKI Ryszard: Ogólny przebieg działań militarnych w czasie wojny siedmioletniej (1756-1763); MAJEWSKI Wiesław: Bitwa pod Sarbinowem (Zorndorfem) 25 sierpnia 1758 roku; MAJCHRAK Jerzy Piotr: Wojna siedmioletnia 1756-1763 w zapisie rękopiśmiennej kroniki miasta Zielonej Góry z lat 1655-1801 z opisem bitwy pod Kijami 23 lipca 1759 roku; LINKOWSKI Zdzisław: Pobojowisko bitwy kunowickiej w świetle badań terenowych; JAWORSKI Tomasz: Echa wojny siedmioletniej w prasie współczesnej; TOCZEWSKI Andrzej: Materiały do bibliografii wojny siedmioletniej na Środkowym Nadodrze w latach 1758-1759; STRZYŻEWSKI Wojciech: Dzieje wczesnonowożytne Środkowego Nadodrza w świetle archiwaliów Głównego Archiwum Państwowego w Pradze; NODZYŃSKI Tomasz: Historia ziem zachodnich i stosunków polsko-niemieckich w publicystyce *"Strażnicy-Zachodniej"* 1922-1934; OSEKOWSKI Czesław: Towarzystwo Rozwoju Ziem Zachodnich w latach 1957-1970; SZCZEGÓŁA Hieronim: Franciszek Walter (1901 - 1987); DOBOSZ Julian: Wiktor Hajduk (1912-1983).

18. *ROCZNIK Lubuski*. [T.] 17: Zjednoczne Niemcy. Region zachodni. Nowa Polska /pod red. Kazimierza Bartkiewicza. - Zielona Góra, 1992.- 238s.

Treść: I. STUDIA, ROZPRAWY, ARTYKUŁY: Hajduk Edward: Zjednoczone Niemcy w Europie (Wprowadzenie); Tenże: Ideologiczne oddziaływanie Zjednoczonych Niemiec; IDZIKOWSKI Bogdan: Oddziaływanie Niemiec na Europę w kulturze symbolicznej; PASTWA Franciszek: O niektórych problemach mniejszości narodowych i poglądach młodzieży studenckiej na rozwiązywanie ich w odniesieniu do mniejszości niemieckiej; ECKERT Marian: Strefa Odra - Nysa - Dolna Warta w koncepcjach regionalizacji kraju - problemy rozwoju; SAMUJŁŁO Henryk: Regionalna współpraca transgraniczna Niemiec ze szczególnym uwzględnieniem strefy Odra - Nysa; MIŁKOWSKI Marian: Zagospodarowanie transportowe Odry i perspektywy polsko-niemieckiej współpracy eksploatacyjno-inwestycyjnej; STANKIEWICZ Janina: Rozwój przedsiębiorczości gospodarczej w strefie Odra - Nysa - Dolna Warta; STOBRAWA Włodzimierz: Ziemia Gorzowska - sytuacja społeczno-gospodarcza i szanse rozwoju; SZCZEGÓŁA Hieronim: Polsko-niemiecka współpraca przygraniczna w latach 1945-1990; TRYBUŚ Leszek: Turystyka w województwie zielonogórskim w latach 1975-1992; II. BIOGRAMY I PRZYCZYNKI BIOGRAFICZNE: BENYSKIEWICZ Joachim, WYDER Grażyna: Zielonogórski ród Foesterów (Forster); III. ŹRÓDŁA I MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE: DĄBROWSKI Stefan: Życie gospodarcze Zielonej Góry w latach 1740-1755 w świetle statystyk gospodarczych; IV. RECENZJE I NOTY BIBLIOGRAFICZNE: DEUTSCHLANDS Grenzen in der Geschichte. München 1990. BURDA Bogumiła; LESZCZYŃSKI Zbigniew: Deutschland - Einig - Vaterland. Das Vereinigungsprozess der BRD und der DDR im Spiegel der deutsche Presse. Rzeszów 1991. SZCZEGÓŁA Hieronim; NOWAK Herbert: Moje pocynki a niepocynki. Dopomjeńki ze sedym létzasetkow. Budyšin 1991. JAWORSKI Tomasz; OSCHLIES Wolf: Die Sorben slawistisches Volk im Osten Deutschlands. Bonn 1991. Tenże; SAGAN und Sprottau in der schlesischen Geschichte "Les vues de Sagan". Würzburg 1992. BARTKIEWICZ Kazimierz; IV. KRONIKA: BIEGALSKI Bogdan: Informacja o działalności Lubuskiego Towarzystwa Naukowego w 1992 roku; DĄBROWSKI Stefan: Sprawozdanie z sesji naukowej "Polska a świat zachodni na przełomie średniowiecza i nowożytności".

19. *ROCZNIK Lubuski*. [T.] 18: Polacy i Niemcy idea dobrego sąsiedztwa pod red. Kazimierza Bartkiewicza.- Zielona Góra, 1993.- 234s.

Treść: TOPOLSKI Jerzy: Rozwój stosunków polsko-niemieckich a problemy polsko-niemieckiego pogranicza; BARTKIEWICZ Kazimierz: Polsko-niemieckie sąsiedztwo w okresie wczesnonowożytnym (XVI-XVIIIw). Czynniki zbliżające; JAWORSKI Tomasz: Pogranicze polsko-niemieckie jako terytorium zderzenia i przenikania dwóch kultur (XVI-XVIII wiek); CZARKOWSKI Andrzej: Pogranicze polsko-niemieckie jako region peryferyjny a procesy zderzenia kultur; ECKERT Marian: Metodologiczne

problemy polityki regionalnej na pograniczu polsko-niemieckim; DOLĄSKI Dariusz: Polacy i Niemcy w północnej części Śląska w XVI wieku; STRZYŻEWSKI Wojciech: Związki heraldyczne szlachty polskiej i niemieckiej na przykładzie wybranych rodów (XV-XVIIIw.); JANISZEWSKA-MINCER Barbara: Wspólna walka Polaków i Niemców o prawa i przywileje w Prusach Książęcych w XVII wieku; MINCER Franciszek: Kandydatury Luksemburgów i Hohenzollernów na tron polski od schyłku XIV wieku do początków wieku XIX; DĄBROWSKI Stefan: Gospodarka jako płaszczyzna współpracy polsko-niemieckiej na Środkowym Nadodrzu w XVIII i początkach XIX wieku; BURDA Bogumiła: Język polski i uczniowie polscy w szkołach Środkowego Nadodrza XVIII/XIX w.; BENYSKIEWICZ Joachim: Impresje na temat polsko-niemieckiego sąsiedztwa i wzajemnego przenikania. Babimojszczyzna i Brabderburgia (XVI-XX w.); SCHOLZE Dietrich: Aleksander Brückner - polski sławista w Berlinie; STOBRAWA Włodzimierz: Przyczynek do polsko-niemieckich stosunków gospodarczych na pograniczu Wielkopolski w okresie II Rzeczypospolitej; FABISZ Dariusz: Niemcy i armia niemiecka we wspomnieniach generałów polskich - byłych oficerów armii zaborczych; SZCZEGÓŁA Hieronim: Polsko-niemiecki spór o wypędzonych (Vertrieben); OSEKOWSKI Czesław: Łączenie rodzin jako element normalizacji stosunków polsko-niemieckich po drugiej wojnie światowej; PAWŁOWSKI Albert: Polityczno-prawne aspekty wzajemnych stosunków między Rzeczpospolitą a Republiką Federalną Niemiec 1949-1992); KIRCHHÖFER Dieter: Nationale identität und nationale vorurteile; WENTZKE Gerhard: Gewalt und Ausländerfeindlichkeit unter der Schuljugend; NARKIEWICZ-NIEDBALEC Ewa: Kontakty uczniów słuńickich z mieszkańcami Frankfurtu nad Odrą; HALCZAK Bogdan: Możliwości rozwoju polsko-niemieckiego szkolnictwa mieszanego na przykładzie gimnazjum w Neuzelle; HŁADKIEWICZ Wiesław: O kłopotliwym problemie stereotypów w świadomości obywateli Polski i Niemiec (Głos w dyskusji).

20. *SPRAWOZDANIE Lubuskiego Towarzystwa Naukowego*. - Zielona Góra 1964-1968. - 27s.
1968-1972. 1972.- 22s.
1972-1976. 1977.- 29s.
1979-1982. 1983.- 28s.
1980-1984. 1984.- 16s.
1985-1988. 1988.- 20s.
21. *STATUT Lubuskiego Towarzystwa Naukowego*: przyjęty przez VI Walny Zjazd LTN w dniu 15 grudnia 1984 roku i zatwierdzony przez Wydział Społeczno-Administracyjny Urzędu Wojewódzkiego w Zielonej Górze

decyzją nr Sa. IV-615/35/85 z dnia 15 kwietnia 1985 roku. - Zielona Góra, 1985.- 13s.

PSYCHOLOGIA

22. JERZAK Józef: *Struktura "ja" w autobiografiach młodzieży studiującej.* - Zielona Góra, 1978. - 194s.: wyskr.- Rés. Sum.
23. MATUSEWICZ Czesław: *Charakter i motywy aktywności młodzieży starszej.* - Zielona Góra, 1968.- 199s.- Sum.
24. MATUSEWICZ Czesław: *Psychologia wartości.* - Zielona Góra, 1975.- 245s.- Sum.
25. *PRACE Lubuskiego Towarzystwa Naukowego.* [T.] 2. Komisja Psychologii. Z.1. - Zielona Góra, 1979.- 154s.

Treść: OD REDAKCJI; HORNOWSKI Bolesław: Współczesne problemy psychologii pracy; TALEJKO Eugeniusz: Problem wydajności pracy w świetle psychologii; MATUSEWICZ Czesław: Moralne problemy motywacji pracy; CZARKOWSKA Maria, RADWAŃSKA Jadwiga, SOBKÓW Maria: Psychologiczne podstawy doboru pracowników; BANAŚ Andrzej: Psychologia w zakładzie pracy; SZMYTKOWSKI Józef: Psychospołeczne warunki integracji pracowników zakładu przemysłowego; MATUSEWICZ Cz.: Problematyka "prawa motywacji" M.Schlicka; CZARKOWSKA M.: Wpływ wycinanki na rozwój psychiczny małego dziecka; JERZAK Józef: Listy dzieci do "człowieka z Marsa"; SPIONEK Halina: Zaburzenia psychoruchowe rozwoju dziecka. Warszawa 1965 Rec. TYSZKOWA Maria; MARUSZEWSKI Mariusz, REYKOWSKI Janusz, TOMASZEWSKI Tadeusz: Psychologia jako nauka o człowieku. Rec. MATUSEWICZ Cz.; PSYCHOLOGIA rozwojowa dzieci i młodzieży. Warszawa 1966. Rec. JERZAK J.; PROBLEMY psychologii społecznej. Moskwa 1965. Rec. ZADWORNY Zygmunt; KRONIKA Komisji Psychologii Lubuskiego Towarzystwa Naukowego w okresie 17.II.1964-1VII.1966 roku.

26. *PRACE Lubuskiego Towarzystwa Naukowego.* [T. 9]. Komisja Psychologii. Z. 2. /Oprac. red. Czesław MATUSEWICZ.- Zielona Góra, 1969.- 209s.

Treść: MATUSEWICZ Cz.: Wstęp; NOWACKI Tadeusz: O kulturze technicznej; MATUSEWICZ Cz.: Niektóre problemy twórczego myślenia; TALEJKO Eugeniusz: Możliwości kształcenia twórczych zdolności technicznych; POCHANKE Henryk: Niektóre warunki rozwijania myślenia technicznego uczniów; Tenże: Badania nad konstruowaniem modeli technicznych w klasie VI (Rozwijanie pomysłowości konstruktorskiej uczniów

przez modelarstwo techniczne); BOBNIEVA M.I.: *Techničeskaja psichologija*. Moskva 1966. Rec. MOSAŁ Czesław; PODSTAWY nauczania programowego. Warszawa 1966. Rec. MATUSEWICZ Cz.; KRONIKA działalności Komisji Psychologii Lubuskiego Towarzystwa Naukowego od dnia 1 lipca 1966 do 1 kwietnia 1968

27. *PRACE Lubuskiego Towarzystwa Naukowego*. [T.] 15. Komisja Psychologii. Z. 3 /Oprac. red. Czesław Matusiewicz. - Zielona Góra, 1973.- 161s.

Treść: WSTĘP; STRABUŻYŃSKA Teresa: Niektóre problemy dysleksji i redukcji; SOBKÓW Maria: Metody, cele i rola terapeuty we współczesnej terapii indywidualnej; OBUCHOWSKA Irena, OBUCHOWSKI Kazimierz: Poglądy matek na niektóre metody leczniczo-wychowawcze; ŁAPKOWSKA Stanisława: Z badań nad niektórymi poglądami i postawami wobec religii przyszłych nauczycieli województwa zielonogórskiego; MATUSEWICZ Cz., OBUCHOWSKI K., TYSZKOWA Maria: Psychologiczne podstawy kształtowania podstaw ideowych człowieka; MATUSEWICZ Cz.: Model motywacji a propaganda ekonomiczna; ROŻKO Wanda: Skuteczność propagandy wizualnej na podstawie "Zastalu" w Zielonej Górze; NAPIERAŁA Helena: Jak pisać recenzje?; KOZAKIEWICZ Mikołaj: Paradoksy młodzieżowe. Warszawa 1970. Rec. JERZAK Józef; MĄDRZYKI Tadeusz: Psychologiczne prawidłowości kształtowania się postaw. Warszawa 1970. Rec. LORYCH Maria, SSCHILLER-GĄSIOROWSKA Teresa; PIETRASIŃSKI Zbigniew: Myślenie twórcze. Warszawa 1966. Rec. BAŚLADYŃSKI Józef; GREEN Donald Ross: Psychologia szkolna. Warszawa 1970. Rec. ŚWIĄTNICKI Zdzisław; SOVIETSKIJ čitatel'. Moskva 1968. Rec. ENGEL Eleonora; KRONIKA.

III. POLITYKA. EKONOMIA POLITYCZNA

28. PAWŁOWSKI Albert: *Terroryzm w Europie XIX i XX wieku*. - Zielona Góra WSP, ..., 1980.- 218s.- Bibliogr. Sum. Rés.
29. BENYSKIEWICZ Joachim: *Nowe Kramsko: studium polityczno-gospodarcze*. - Zielona Góra, 1977.- 145s.:
30. BOREJKO Wiktor: *Migracje ludności w województwie zielonogórskim w latach 1953-1962*. - Zielona Góra; Poznań: PWN, ... 1968.- 149s.: mapy, wyk.
31. KASZYŃSKI Krzysztof: *Ideologia i jej funkcja społeczna*. - Zielona Góra: ..., Lubus. Komit. Upowsz. Prasy, 1988.- 190s.
32. KASZYŃSKI Krzysztof: *Świadomość socjalistyczna: z teorii i z praktyki*. - Zielona Góra, 1977 [druk] 1978.- 179s.

33. KOPIJ Marian: *Ekonomiczne powiązania Zielonej Góry*. - Zielona Góra, 1980. -169s., 8 tabl.: il.- Bibliogr.
34. PASTWA Franciszek: *Wieś lubuska w latach 1945-1950: polityka i gospodarka*. - Zielona Góra, 1977. -317s.

IV. P R A W O

35. GENEROWICZ Zbigniew: *Strony w postępowaniu arbitrażowym* /Tadeusz Sojka, red. - Zielona Góra, 1972. - (Prace Lubuskiego Towarzystwa Naukowego; t.14; Komisja Prawa; z.3). -111s. - Bibliogr.
36. PAWŁOWSKI Albert: *Cyganie: studia nad przestępczością*. - Zielona Góra, 1973 [druk] 1974. -234s.
37. *PRACE Lubuskiego Towarzystwa Naukowego*. [T.] 6. Komisja Prawa. Z.1 /oprac. red. Tadeusz Sojka. - Zielona Góra, 1968. -173s/.

Treść: OD REDAKCJI; CHARŁAMPOWICZ Jan: Dzieje organizacji sądownictwa na Ziemi Lubuskiej od XVIII do XX wieku; GENDERA Czesław: Problemy odpowiedzialności za wady w budownictwie inwestycyjnym; GENEROWICZ Zbigniew: Jednostki gospodarki uspołecznionej a podmioty arbitrażowe; PAWŁOWSKI Albert: Rodzaje i technika oszustw popełnianych przez Cyganów; SOJKA Tadeusz: Obciążenie gospodarki wiejskiej podatkiem gruntowym (w przepisach prawnych) w latach 1945-1965; WŁADYKA Stanisław: Strony w procesie cywilnym (art. 55-97 i 194-196 kpc). Katowice 1965. Rec.GENEROWICZ Z.; RADZICKI Józef: Znachorstwo w aspekcie medyczno-sądowym, prawnym i społecznym. Warszawa 1960. Rec. PAWŁOWSKI A.; WEGNEREK Edmund: Przeciwegzekucyjne powództwo dłużnika. Warszawa 1967. Rec. SAWICZ Czesław; ROLA prawa w integracji Ziem Zachodnich. Warszawa 1966. Rec. SOJKA T.; KRONIKA Komisji Prawa Lubuskiego Towarzystwa Naukowego w okresie od 15 marca 1964 do 31 grudnia 1967 r.

38. *PRACE Lubuskiego Towarzystwa Naukowego*. [T.] 11. Komisja Prawa. Z.2. - Zielona Góra, 1971. -155s.

Treść: GENDERA Czesław: Nowe zasady projektowania i odpowiedzialności za wadliwie opracowany projekt; PAWŁOWSKI Albert: Rodzaje i technika kradzieży popełnianych przez Cyganów; SAWICZ Czesław: Postępowanie odrębne w sprawach o roszczenia pracowników; TROJANEK Jacek: Zasada współpracy i wzajemnej pomocy w stosunkach obrotu uspołecznionego. Poznań 1968. Rec. OSTROWSKI Andrzej; WISZNIEWSKI Jerzy: Zarys encyklopedii prawa. Warszawa 1970. Rec. SOJKA Tadeusz.

KULTURA. NAUKA. OŚWIATA I WYCHOWANIE

39. CZARKOWSKI Andrzej: *Aktywność kulturalna inteligencji: ze studiów nad małym miastem*. - Zielona Góra, 1982. -254s., tab.

40. *DYDAKTYKA Literatury* /Red. Wojciech Pasterniak. T.1. - Zielona Góra: ..., WSP, 1976.- 140 s.

Treść: WĄSICKI Jan: Wstęp; PASTERNAK W.: Dydaktyka literatury jako nauka; LAUSZ Karol: U źródeł polskiej naukowej metodyki literatury (okres zakopiański w życiu i twórczości metodycznej P. Chmielowskiego); ŁOJEK Mieczysław: Nauczanie aktywizujące w dydaktyce literatury okresu międzywojennego; SŁOWIŃSKI Lech: O problematyce - Podstawowe założenia programu metodyki nauczania literatury jako przedmiotu studiów w szkołach wyższych; BŁAŻEWICZ Katarzyna: Testowe badania efektywności systemowego nauczania i uczenia się literatury; CHRZĄSTOWSKA Bożena, WYSŁOUCH Seweryna: Wiadomości z teorii literatury w analizie literackiej. Warszawa 1974. Rec. LUDOROWSKI Lech; KULPA Jan: Nauczanie problemowe języka polskiego w klasach V-VIII. Warszawa 1973. Rec. ŁOJEK M.; NAGAJOWA Maria: Ćwiczenia słownikowo-frazeologiczne w klasach V-VIII. Warszawa 1975. Rec. KANIA Stanisław.

41. *DYDAKTYKA Literatury* \Red. Wojciech Pasterniak. T.2. - Zielona Góra: ..., WSP, 1977 [druk] 1978. -276s.

Treść: PASTERNAK W.: Dydaktyka literatury wobec nowych zadań szkoły; URYGA Zenon: Dydaktyczne cele i założenia badań nad odbiorem literatury w szkole; POLKOWSKI Jan: Dydaktyka literatury badań komunikacji literackiej; BIŁOS Edward; badania postaw twórczych uczniów w procesie poznawania lektury szkolnej; DUDZIKOWA Maria: Wychowawcze oddziaływanie bohatera literackiego na młodzież w okresie dorastania; GUTMEJER Ewa: Test osiągnięć szkolnych jako narzędzie badań nad nauczaniem literatury; ŚWIĄTYŃSKA Zofia: Wypracowanie uczniowskie jako dokument recepcji dzieła literackiego; KANIA Stanisław: Kształtowanie języka mówionego ucznia a nauczanie literatury; POLAŃSKI Edward: Z metodologii badań nad zasobem leksykalnym uczniów z uwzględnieniem odbioru podręczników i lektur szkolnych; BUŁCZYŃSKA-ZGÓŁKA Halina: Z badań nad językiem młodego pokolenia na ziemiach zachodnich; LUDOROWSKI Lech: Dzieło literackie w perspektywie metodologii międzydyscyplinarnej a dydaktyka literatury; BOGOŁĘBSKA Barbara: Problemy genologii literackiej we współczesnej literaturze metodologicznej; ŁOJEK Mieczysław: Metodologiczne podstawy konstrukcji "Historii literatury niepodległej Polski" Ignacego Chrzanowskiego; KUJAWA Krystyna: Stosunek dydaktyki

literatury do teorii pedagogicznych w okresie dwudziestolecia międzywojennego; BORTNOWSKI Stanisław: O nowy model podręczników szkolnych; ANALIZA utworów literackich w klasach V-VIII klasy podstawowej. Zbiór artykułów metodycznych. Warszawa 1975. Rec. KRAUZE Urszula; SŁOWIŃSKI Lech: Nauka literatury polskiej w szkole średniej w latach 1795-1914. Warszawa 1976. Rec. ŁOJEK M.

42. *DYDAKTYKA Literatury* /red. Wojciech Pasterniak. T.3. - Zielona Góra: ..., WSP, 1979. -207s.

Treść: INGLOT Mieczysław: Uczniowska konkretyzacja lektury pozaszkolnej i jej miejsce w literackiej świadomości młodzieży; BALUCH Alicja: Analiza pozawerbalna poezji; COPALIK Jan: Synteza na lekcjach języka polskiego; ZIELIŃSKA Elżbieta: Uczniowskie doświadczenia pozaliterackie w procesie poznawania dzieła literackiego; KRAUZE Urszula: O pojęciu metody w badaniach literackich i pedagogicznych; PASTERNAK W.: Rozwój i doskonalenie teorii nauczania i uczenia się literatury; PATRZAŁEK Tadeusz: Z badań nad pisemnymi sprawdzianami polonistycznymi; MARZEC Anna: Z metodologicznych doświadczeń nad odbiorem współczesnej prozy polskiej; POSLEDNI Petr: Współczesne teorie wychowania literackiego w Czechosłowacji; PLCH Jaromir: O wychowaniu literackim jako procesie wychowania estetycznego i podstawach tej dyscypliny naukowej; BIŁOS Edward: O nauczaniu literatury jako procesie dwustopniowego układu - polemicznie.

43. *DYDAKTYKA Literatury* /Red. Wojciech Pasterniak. T. 4. - Zielona Góra: ..., WSP, Kurat. Oświaty i Wych., 1981. -256s. - Sum.

Treść: SŁOWIŃSKI Lech: Z dziejów polonistyki szkolnej okresu niewoli narodowej. Franciszek Próchnicki (1847-1911); ŁOJEK Mieczysław: Kontakty prof. Ignacego Chrzanowskiego z Poznaniem; KRAUZE Urszula: Prakseologiczne podstawy czynności kierowania szkolnym procesem poznawania dzieła literackiego w szkole; PAŃTAK Leopold: O wielofunkcyjności testów w procesie poznawania lektury szkolnej; ŁOJEK Mieczysław: Poezja Gałczyńskiego w edukacji młodzieży szkolnej; POLAKOWSKI Jan: Komunikacja masowa jako kontekst szkolnego odbioru prozy; OGŁOZA Ewa: Z zagadnień recepcji młodopolskiej liryki symbolicznej przez uczniów szkoły średniej; MARZEC Anna: Świadomość teoretycznoliteracka nauczycieli a efekty kierowania odbiorem dzieła literackiego; KURCZAB Henryk: Literaturoznawcze i językoznawcze podstawy integracji kształcenia polonistycznego; PASTERNAK W.: Systemowe nauczanie literatury a integracyjne tendencje w nauce; BIŁOS Edward: Wyznaczniki efektywności w strukturach teorii nauczania-uczenia się

literatury; DITTMAN Gerhart: Dydaktyczne problemy współdziałania w zakresie przeżycia literackiego, zdobywania wiedzy i kształtowania przekonań w nauczaniu literatury; ŻELEWA Dobrinka: Praca nad bohaterem literackim w kl. IV w szkole bułgarskiej; PASTERNAK W.: O nowy model akademickiego nauczania i uczenia się literatury; PÓLTURZYCKA Maria, PÓLTURZYCKI Józef: Muzea literackie w nauczaniu języka polskiego. Warszawa 1978. Rec. ŁOJEK M.; DUDZIKOWA Maria: Wychowanie w toku procesu lekcyjnego. Warszawa 1978. Rec. BRYG Józefa; MODELE poznawania dzieła literackiego w szkole. - Zielona Góra 1977. Rec. BACZEWSKI Antoni; Z TEORII i praktyki dydaktycznej języka polskiego. T. 1-2. Katowice 1977-1978. Rec. LABUNO Jan; JURASZ Tomasz: Porzekadła. Warszawa 1977. Rec. KANIA Stanisław; WRÓBEL Tadeusz: Współczesne tendencje w nauczaniu początkowym. Wyd.2 zm. Warszawa 1979. Rec. KARLIŃSKA-WŁODARCZYK Alicja; ŁOJEK M.: 25 lat wzmożonego wysiłku i pięknych nadziei; WIERZCHOŁOWSKA Danuta: Międzynarodowe forum dydaktyków literatury; REĆKO Janusz: 35 lat literatury Polski Ludowej.

44. *DYDAKTYKA Literatury* /Red. Wojciech Pasterniak. T.5. - Zielona Góra: ..., WSP, Kurat. Oświaty i Wych., 1982.- 207s.

Treść: OD REDAKCJI; NOWAKOWSKI Jan: Moment sztuki w nauczaniu literatury; PLCH Jaromir: O konieczności dalszego rozwoju tzw. wychowania literackiego; KRAUZE Urszula: Podstawy metodologiczne dydaktyki literatury w ujęciu historycznym; OKOŃ Wincenty: Problem wielostronności w nauczaniu literatury; GRZESIK Jürgen: Specyficzne metody dydaktyczne dotyczące procesów poznawczych w nauczaniu literatury; PIOTROWSKI Władysław: Problemy teorii nauczania i uczenia się literatury rosyjskiej i radzieckiej w Polsce Ludowej; JONAS Hartmut: O niektórych teoretycznych aspektach nauczania literatury w Niemieckiej Republice Demokratycznej; POLAKOWSKI Jan: Problem teorii kształcenia literackiego w kontekście edukacji równoległej; ŁOJEK Mieczysław: Teoretyczne podstawy programu metodyki literatury jako przedmiotu nauczania w szkole wyższej; DITTMAN Gerhard: Konieczność i możliwość twórczej aktywności w procesie poznawania dzieła literackiego na lekcji; PASTERNAK W.: Metodologiczna charakterystyka współczesnych teorii nauczania i uczenia się literatury (zarys problematyki); ŁOJEK M.: Ignacy Chrzanowski w relacjach słuchaczy; LITERATUR im Unterricht. Monachium 1979. Rec. KOZŁOWSKI Aleksander, MARCHEWA Janusz.

45. *DYDAKTYKA Literatury* /Red. Wojciech Pasterniak. T. 6. - Zielona Góra: ..., WSP, Kurat. Oświaty i Wych., 1983. -228s. - Sum.

Treść: ŁOJEK Mieczysław: Biografie pisarzy w szkolnym nauczaniu literatury w latach 1800-1863; SŁOWIŃSKI Lech: Z dziejów polonistyki szkolnej - działalność nauczycielska Cecylii Niewiadomskiej; MARCHEWA Janusz: Polonistyczne implikacje doboru i układu treści w podręcznikach literatury dla uczniów szkół średnich Galicji i Królestwa w latach 1867-1918; ŚWIĘTOŚŁAWSKA Teresa: "O zbiorze zadań i pytań z literatury polskiej dla uczniów szkoły średniej" Stanisława Adamczewskiego; JERZAK Józef: O psychologicznych podstawach uczenia się i nauczania systemowego; PASTERNAK Wojciech: Teoria dydaktyczna a praktyka nauczania - uczenia się literatury; BIŁOS Edward: Naukowe a zdroworozsądkowe rozumowanie praktyczne w nauczaniu; FREITAG Waldemar: Probleme der Arbeit mit lyrischen Bildern im Literaturunterricht der sozialistischen Oberschule; RUSZCZAKOWA Hanna: Germaniści o dydaktyce literatury; KWIATKOWSKA Henryka: Przeżycie literackie a moralne postawy uczniów. Warszawa 1981. Rec. JURGOŃSKI Marek; GAWDZIK Witold, JASIŃSKA Antonina: Przewodnik metodyczny do nauczania języka polskiego w klasie II. Warszawa 1980. Rec. LUBIENIECKA Maria; PAPUZIŃSKA Joanna: Inicjacje literackie. Problemy pierwszych kontaktów dziecka z książką. Rec. KARLIŃSKA-WŁODARCZYK Alicja.

46. *DYDAKTYKA Literatury* /Red. Wojciech Pasterniak. T.7. - Zielona Góra: ..., WSP, Kurat. Oświaty i Wych., 1985. -189s. - Sum.

Treść: CYNIAK Eugeniusz: O rozwoju szkolnych instytucji polonistycznych w dwudziestoleciu międzywojennym; BOGOŁĘBSKA Barbara: Dydaktyczne koncepcje stylistyki w dwudziestoleciu międzywojennym wobec teorii naukowych; TOPOLSKI Jerzy: Dydaktyczne walory nauki historii; PEKALA Bolesław: Kierowanie przez nauczyciela polonistę własnym rozwojem zawodowym w aspekcie funkcji określonych rodzajów wiedzy i umiejętności; PASTERNAK Wojciech: Metody nauczania jako systemy twierdzeń projektujących i jako systemy czynności dydaktycznych; BIŁOS Edward: Niektóre problemy badań struktury teorii nauczania-uczenia się literatury i jej stosunków z innymi teoriami; DYDUCH Barbara: Od gry dydaktycznej do kształcenia krytycznego odbiorcy środków masowego przekazu - refleksja o współczesnej dydaktyce francuskiej; KOZŁOWSKI Aleksander, MARCHEWA Janusz: Dydaktyka literatury i jej powiązania z innymi naukami w świetle wybranych prac dydaktyków zachodnioniemieckich; ADASZYŃSKI Zbigniew: A model of reading incomprehensible poetry - an attempt; JAZOWNIK Leszek: O niektórych metodologicznych niedostatkach prac z dydaktyki literatury; POLAŃSKI Edward: Słownictwo uczniów. Problemy, badania, wnioski. Warszawa 1982. Rec. ŁOJEK Mieczysław.

47. *DYDAKTYKA Literatury* /Red. Wojciech Pasterniak. T.8. - Zielona Góra: ..., WSP, Kurat. Oświaty i Wych., 1987. - 202s. - Sum.

Treść: BOGOŁĘBSKA Barbara: O dwudziestowiecznych związkach retoryki z dydaktyką stylistyki; KRAUZE Urszula: Model dydaktyczny w teorii i praktyce nauczania literatury (Próba zarysowania problemu); DENEK Kazimierz: Rola krajoznawstwa i turystyki w integracji wiedzy z literatury z innymi dyscyplinami naukowymi; PASTERNAK W.: O przyczynach niektórych niepowodzeń dydaktycznych w stosowaniu koncepcji systemowego nauczania i uczenia się literatury w praktyce szkolnej; SAWICKI Stefan: Czym jest poezja?; BIŁOS Edward: Kryteria użyteczności sterowniczej pytań dydaktycznych w procesie nauczania i uczenia się literatury; TROCHANOWSKI Włodzimierz: O niektórych możliwościach zastosowania metod matematycznych w dydaktyce literatury; HARAJDA Ryszard, KULECZKA Pola: Cybernetyka a dydaktyka literatury; MARCHEWA Janusz: Dydaktyka literatury w latach 1918-1939. Metodologiczne założenia badań; MAGNUSZEWSKA Zofia: O nauczaniu literatury we Francji; MICHEL Georg: Zur Funktion der sprachlichen Komponente beim Erschliessen lyrischer Subjektivität; JAZOWNIK Leszek: W odpowiedzi na uwagi krytyczne Pana Profesora Mieczysława Ingłota.

48. JAN Kepler: *materiały z sesji naukowej - Żagań - maj, 1972.* - [Zielona Góra, 1975 druk 1976]. -337s.- Nadbitka z Rocznika Lubuskiego t. 9: 1975.

Treść: RYBKA Eugeniusz: Życiorys naukowy Jana Keplera; VOISÉ Waldemar: Życie i twórczość Jana Keplera w świetle najnowszych badań; DOBRZYCKI Jerzy: Kepler w Żaganiu; SZPILCZYŃSKI Stanisław: Ze studiów Jana Keplera nad Optyką Witelona (Fragment dziejów badania fizjologii wzroku); GAWEL Antoni: Początki krystalograficznych rozważań Jana Keplera; KRES Bogdan: Muzeum w Zielonej Górze w latach 1945-1958; DZIEJE Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza 1919-1969. Poznań 1972. Rec. WĄSICKI Jan; ZIEMIE Zachodnie w polskiej literaturze socjologicznej. Poznań 1970. Rec.BRENCZ Andrzej.

49. JAKOWICKA Maria: *Przygotowanie studentów do zawodu nauczycielskiego w czasie praktyk pedagogicznych.* - Zielona Góra, 1974. -125s. - Bibliogr.
50. KORCZ Władysław: *Problem pracy a miejsce człowieka w społeczeństwie: poglądy na pracę w myśli społeczno-ekonomicznej polskiego Oświecenia.* - Zielona Góra: WSP, ..., 1981. -259s. - Bibliogr. Sum.
51. KORCZ Władysław: *Problem pracy a miejsce człowieka w społeczeństwie: poglądy na pracę w polskim Oświeceniu.* - Wyd. 2 popr. - Warszawa:

PWN, 1983.- 267s. - Bibliogr. - ..., Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Zielonej Górze.

52. *LICEA pedagogiczne na Ziemi Lubuskiej*: pod red. Bronisława Ratusia.- Zielona Góra, 1984. -155s., tab.

Treść: PASTERNAK Wojciech, SZCZEGÓŁA Hieronim: Liceum Pedagogiczne w Sulechowie; RATUŚ B.: Liceum Pedagogiczne w Nowej Soli; BYBLUK Marian: Liceum Pedagogiczne w Ośnie Lubuskim; KARPYZA Witold: Liceum Pedagogiczne w Gorzowie; DOBOSZ Julian: Liceum Pedagogiczne w Zielonej Górze; BUCHOLSKA Alicja: Liceum Pedagogiczne w Lubsku.

53. NOWACZYK Czesław: *Uczniowie zdolni: stopień opanowania wiadomości i wykorzystania możliwości umysłowych*. - Zielona Góra, 1976 [druk] 1977. -174s.

54. PASTERNAK Wojciech: *Metodologia dydaktyki literatury: wprowadzenie*. - Warszawa: PWN, 1984. -175s. - Bibliogr. Sum. - ..., Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Zielonej Górze.

55. POCHANKE Henryk: *Dydaktyczne problemy myślenia technicznego uczniów*. - Poznań: PWN, 1974. -159s.: il.

56. *PRACE Lubuskiego Towarzystwa Naukowego*. [T.] 10. Komisja Oświaty. Z.1/ Oprac. red. Bronisław Ratuś. - Zielona Góra, 1969. -191s.

Treść: GROT Zdzisław: Wstęp; MATUSEWICZ Czesław, RATUŚ B.: Niektóre problemy etyki zawodowej nauczyciela; STASIERSKI Kazimierz: Z dziejów Państwowego Seminarium Nauczycielskiego w Paradyżu na tle pruskiej polityki szkolnej w Wielkim Księstwie Poznańskim (1836-1914); GŁODEK Józef: Działalność pedagogiczna Józefa Jezioranowskiego w dwusetną rocznicę urodzin; PIOTROWSKI Bernard: Społeczeństwo i historiografia zachodnio-niemiecka wobec spraw Ziemi Lubuskiej; WOLANIN Józef: Szkolnictwo w województwie zielonogórskim w latach 1945-1950; DĄBROWSKA Mirosława: Szkolnictwo na Ziemi Lubuskiej w latach 1945-1950 w świetle ówczesnej prasy; MERENA Jarosław: Nauczyciele o sobie w świetle wspomnień nadesłanych na konkurs zorganizowany przez Zarząd Okręgu ZNP w Zielonej Górze; RATUŚ B.: Ważniejsze dane o stanie oświaty na Ziemi Lubuskiej w roku szkolnym 1945/46; KAMIŃSKI Aleksander: Czas wolny i jego problematyka społeczno-wychowawcza. Wrocław 1965 Rec. CZARKOWSKI Andrzej; OSIĄGNIĘCIA i problemy rozwoju oświaty i wychowania w XX-leciu Polski Ludowej. Warszawa 1966. Rec. RATUŚ B.; Tenże: Kronika Komisji Oświaty Lubuskiego Towarzystwa Naukowego w Zielonej Górze.

57. RATUŚ Bronisław: *Kształcenie i rozwój kadr oświatowo-kulturalnych na Ziemi Lubuskiej w latach 1945-1965.* - Poznań: UAM, 1971. -171s.. - Bibliogr. Zsfg. - (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Wydział Filozoficzno-Historyczny. Seria Historia; nr 44).
58. RATUŚ Bronisław: *LICEA Pedagogiczne w Polsce Ludowej (1944-1970): działalność wychowawczo-dydaktyczna.* - Warszawa: PWN, 1974. -214s. - Bibliogr.

VI. ETNOGRAFIA

59. JASIEWICZ Zbigniew: *Rodzina wiejska na Ziemi Lubuskiej: studium przeobrażeń rodziny na postawie badań etnograficznych w wybranych wsiach.* - Warszawa: PWN. 1977. -117s.: il. - Bibliogr. Summ.

VII. MATEMATYKA INFORMATYKA

60. *APPLIED Mathematics and Computer Science /Edit. Board: Michał Kisielewicz, Mieczysław Borowiecki, Józef Korbicz.* Vol.1. No.1. - Zielona Góra: Higher College of Engineering, 1991. -158s.

Treść: SKINNER Alan, HUTCHISON David, ARMITAGE Bruce: A database for distributed manufacturing control; de TOLEDO M. Beatriz F., BLAIR Gordon: A flexible approach to transaction management in distributed, multimedia systems; SZMUC Tadeusz: Partial and total relative correctness for analysis of real-time systems; BANASZAK Zbigniew, KROGH Bruce H.: Real-time synchronization mechanism for complex concurrently competing processes coordination; ZGUROVSKY M. Z., RAMIREZ W. Fred: Multiple time scale and parameter estimation for stochastic distributed parameter systems; KORBICZ Józef, FATHI Zohreh, RAMIREZ W.F.: Fault detection in dynamic systems. State estimation approach; DEGTYAREV G.I., TERENCEV S.A.: Local optimal control synthesis in the systems with delayed action; KISIELEWICZ Michał, MOTYL Jerzy: Existence of solutions of boundary value problems of differential inclusions; MAKSIMOV Vycheslav I.: Dynamical identification of controls for parabolic variational inequalities; SHELEKHOVA V.Y., YURACHKOVSKI Y.P.: Numerical method of construction the quadratic discrimination criterion minimizing the maximum of variation; MROZEK Bogumiła: Control systems for uncoiler with induction motor drive.

61. *APPLIED Mathematics and Computer Science* /Editors: Michał Kisielewicz, Mieczysław Borowiecki, Józef Korbicz Vol.2 , No.1 - Zielona Góra: Higher College of Engineering, 1992 -170s.

Treść: GRZECH Adam, KASPRZAK Andrzej: Optimal routing and frame distribution assignment problem in the integrated services digital network; BORZEMSKI Leszek: Load control in distributed database multistage decision-making system; AL-HAJI Reda, ARKUN M. Erol: A format data model and object algebra for object oriented databases; BANASZAK Zbigniew, WÓJCIK Robert, d'SOUZA Kelwyn A.: Petri net approach to the synthesis of self-reprogramming control software; FATHI Zohreh, KORBICZ Józef, RAMIREZ W. Fred: Fault detection in coal fired power plants using nonlinear filtering; UCINSKI Dariusz: Optimal sensors location for parameter identification of distributed systems; KLAMKA Jerzy: Aproximate controllability of second order dynamical systems; KRYAZHIMSKII Arkadii: Order optimal real-time observers for completely control systems; MAKSIMOV Vycheslav I.: An inverse problem for a differential equation in Banach space; LEWANDOWSKA Maria, ZEVENOVAK Sergej: Automation of decision making in management systems.

62. *APPLIED Mathematics and Computer Science* /Editors: Michał Kisielewicz, Mieczysław Borowiecki, Józef Korbicz, Vol.2, No.1 - Zielona Góra: Higher College of Engineering, 1992, - 170s.

Treść: GRZECH A., KASPRZAK A.: Optimal routing and frame distribution assignment problem in the integrated services digital network, BORZEMSKI L.: Load control in distributed database multistage decision-making system, AL-HAJJ R., ARKUN M.E.: A format model and object algebra for object-oriented databases, BANASZAK Z., WÓJCIK R., D'SOUZA K.A.: Petri net approach to the synthesis of self-reprogramming control software, FATHI Z., KORBICZ J., RAMIREZ W.F.: Fault detection and coal fired power plants using nonlinear filtering, UCINSKI D.: Optimal sensors location for parameter identification of distributed systems, KLAMKA J.: Aproximate controllability of second order dynamical systems, KRYAZHIMSKII A.: Order optimal real-time observers for completely control systems, MAKSIMOV V.I.: An inverse problem for a differential equation in a Banach space, LEWANDOWSKA M., ZEVENOVAK S.: Automation of decision making in management systems.

63. *APPLIED Mathematics and Computer Science* /Editors: Dobiesław Bobrowski, Józef Korbicz, Vol. 2, No.2 - Zielona Góra: Higher College of Engineering, 1992. - 171-309s.

Treść: FEIX R., WOLFINGER B.: Analytical models for file transfers in packet-switched computer networks; KOREL Bogdan, FERGUSON Roger: Dynamic slicing of distributed programs; KLIMEK Radosław: Temporal logic as a tool program correctness analysis; AL-ALOOSY Abdul A.K.A.N., KRZYŻAK Adam, ZAMOJSKI Wojciech: Approximation of a mean time of the slot transfer in the Cambridge Ring; ZAREMBA M.B., PORADA E.: Self-programming of neural networks for indexing and function approximation tasks; ZHEHG-ZHI HAN, ZHONG-JUN ZHANG: Bounded input bounded output stabilization of nonlinear systems using state detectors; ŚWIERNIAK Andrzej, DUDA Zdzisław: Some control problems related to optimal chemotherapy-singular solutions; BOCHKOVAJA S., SKORIK V., SKORIK K.: Numerical analysis of forced-convection heat transfer in radioelectronic device channel.

64. *APPLIED Mathematics and Computer Science. - Special Issue: Proceeding of the ACEP Workshop Borowice, Poland, 1992* /Editors: Dobiesław Bobrowski, Józef Korbicz, Guest Editor: Dariusz Caban/, Vol.3, No.1, Zielona Góra: Higher College of Engineering, 1993. -230s.

Treść: Section 1: VLSI design and ECAD initiatives, Section 2: TEMPUS JEP 0449 project presentation organisation an impact, Section 3: TEMPUS JEP 0449 project presentation technical programme, Section 4: Image and vision processing, Section 5: Research in VLSI design.

65. *APPLIED Mathematics and Computer Science* /Editors: Dobiesław Bobrowski, Józef Korbicz, Vol.3, No.2, Zielona Góra: Higher College of Engineering, 1993. - 237-392s.

Treść: GOŹDZIEWSKI Krzysztof, MACIEJEWSKI Andrzej J.: Semi-analytical solutions of ordinary differential equations, BAJER Czesław: Space-time finite element formulation for the dynamic evolutionary process, DJABI Seddik, SOFONEA Mircea: A fixed point method in quasistatic rate-type viscoplasticity, RATANOWSKI Eugeniusz, SADOWSKI Jan, STRZELECKI Ryszard: Physical interpretation of impact band test by means of mathematical methods, MAAS Christoph, LEVERMANN Frank: Data reduction of the representation of curves by piecewise polynomials, BIDYUK Petro, PODLADCHIKOV Vladimir, PODLACHIKOVA Iryna: Analytical study of the Kalman filter for stationary dynamic systems, SIWCZYŃSKI Maciej, PASKO Marian, KŁOSIŃSKI Radosław: Current minimization of the non-ideal voltage source with periodically time-varying parameters by means of an active compensator, KOREL Bogdan: Program change analysis, POŹNIAK Iwona Problem-oriented computer system with load control to complex computational works, DVORAK Vaclaw: Comparison of optimal and

suboptimal synthesis of ordered binary diagrams, SZAJNA Janusz: Automated realization of boolean algebra theorems in the simplification of logical expressions.

66. *APPLIED Mathematics and Computer Science. - Special Issue: Analytical and Knowledge-Based Redundancy in Fault Detection and Diagnosis.* /Editors: Dobiesław Bobrowski, Józef Korbicz, Guest Editor: Czesław Cempel, Vol.3, No.3. Zielona Góra: Technical University, 1993. -399-641s.

Treść: PATTON Ron J., CHEN J.: A survey of robustness problems in quantitative model-based fault diagnosis, FRANK Pul M., DING X.: Frequency domain approach to minimizing detectable faults in FDI systems, TANKA Shogo: Fault detection in linear discrete dynamic systems using generalized-likelihood-ratio technique, BRADATSCH Thomson, GÜHMANN Clemens, RÖPKE Karsten, SCHNEIDER Cristian, FILBERT Dieter: Analytical redundancy methods for diagnosing electric motors, KAŻMIERCZAK Jan: Problems of computer-sided data processing in machine diagnostics and monitoring, BATKO Wojciech, BANEK Tadeusz: Noise filtering in monitoring systems, NATKE H.G., YAO J.T.P.: Model-based damage detection, localization and assessment of structures, CEMPEL Czesław: Theory of energy transforming systems and their application in diagnostics of operating systems, BĘTKOWSKI Lesław, DĄBROWSKI Tadeusz: Diagnostic inference based on predicted effective trajectory, KOŚCIELNY Maciej: Recognition of faults in the diagnosing processs, KUŚ Janusz, BANASZAK Zbigniew: Group method of data handling in technical diagnostic tasks, CHOLEW Wojciech: Games in diagnostic reasoning, KORBICZ Józef, UCIŃSKI Dariusz, PIECZYŃSKI Andrzej, MARCZEWSKA Grażyna: Knowledge-based fault detection and isolation system for power plant simulator, MICHALSKI Ryszard: An expert system for diagnostics of agricultural machines.

- 67 *APPLIED Mathematics and Computer Science* /Editor-in-Chief: Józef Korbicz, Vol.3, No.4. - Zielon Góra: Technical University, 1993, -647-807.

Treść: KLAMKA Jerzy: Constrained controllability of linear retarded dynamical systems, EL Jai, EI YACOUBI S.: On the number of actuators in parabolic systems, KOWALEWSKI Adam: Optimal control of hyperbolic systems with time lags, HAN Zheng-Zhi, GAO Feng, ZHANG Zhong-Jun: Stabilization for nonlinear interconnected systems, RAFAJŁOWICZ Ewaryst, SKUBALSKA-RAFAJŁOWICZ Ewa: FFT in calculating nonparametric regression estimate based on trigonometric series, KISILEWICZ Jerzy: Inverse polynomial matrix approximation, KAŻMIERCZYK P., SZABŁOWSKI

Paweł J., TWARDOWSKA Krystyna: Estimation and prediction of pollutant concentrations involved in nitrogen oxides cycles, BANASZAK Zbigniew JEDRZEJEK Krzysztof: On self-synchronisation of cascade-like coupled cyclic processes, WYRZYKOWSKI Roman, PIECH Henryk, KANEVSKI Juri, LEPECHA Vladimir: New algorithms for the multiplication of series of rectangular matrices and their parallel implementations, VELOSO Aires, FERRARI António de BRITO: LINDHO - Use of the object oriented programming paradigm for hardware description and simulation.

68. *APPLIED Mathematics and Computer Science* /Editor-in-Chief: Józef Korbicz, Vol.4, No.1. - Zielona Góra: Technical University, 1994. -162s.

Treść: LASIECKA Irena, LUKES Dahlard., PANDOLFI Luciano: An feedback synthesis of boundary control problem for a plate equation with structural damping, KOWALEWSKI Adam, KRAKOWIAK Anna: Time-optimal control of parabolic time lag system, SIWCZYŃSKI Maciej, PASKO Mariab: Minimization of energy losses on the transmission line, KORBICZ Józef, PODLADCHIKOV Vladimir, BIDYUK Petro: Integratin of multisensor mearurements using modified Kalman filter, NIEDŹWIECKI Maciej: On statistical reconstruction of vector random fields, KACZOREK Tadeusz: General response formula for 2-D bilinear systems, SZKODNY Tadeusz: Links and actuators kinematics of IRb-6 manipulator, GRZECH Adam. KASPRZAK A.: Static amd quasi-static routing in integrated sirvives digital networks, ŁUBA Tadeusz, LASOCKI Robert: Decomposition of multiple-valued boolean functions, AGHDASI Farhad: Automatic synthesis of self-clocked asynchronous state machines and parallel controllers.

69. *APPLIED Mathematics and Computer Science. - Special Issue: Control and Modeling of cancer Cell Population.* /Editor-in-Chief: Józef Korbicz, Guest Editors: Marek Kimmel, Andrzej Świerniak. Vol.4, No.2. - Zielona Góra: Technical University, 1994. - 163-276s.

Treść: KIMMEL Marek: Rapidm genome evolution, cancer and heritable diseases: a modelling perspective, TEPIC Slobodan, PYK Paweł: A model of cell growth and possibilities of tumour treatment by selective protein depletion, JĘDRUCH Wojciech, WANIEWSKI Jacek: Distributed modelling of cell population, KLAMKA Jerzy: Controllability of non-linear models in modelling population dynamics, ARINO Ovide, KIMMEL Marek: A nondifferentiable semigroup generated by a model of cell population dynamics, ŚWIERNIAK Andrzej: Some control problems for simplest differential models of proliferation cycle, EIDUKEVIČIUS Rimantas: Deterministic and stochastic modelling of tumour growth and optimal chemotherapy, ANITA Sebastian ANICULAESEI Gheorge: H_∞ -Methods in population modelling and

control, BERTUZZI Alessandro, GANDOLFI Alberto, SINISGALLI Carmela, STARACE Giuseppe: Mathematical methods for cell analysis from flow cytometric DNA-BrdUrd distributions, DUDA Zdzisław: Evaluation of some optimal chemotherapy protocols by using a gradient method, ŚWIERNIAK Andrzej, POLAŃSKI Andrzej: Irregularity in scheduling of cancer chemotherapy.

70. *DISCUSSIONES Mathematicae* /Red. Michał Kisielewicz [i. in.]. Z.1 - Warszawa: PWN, 1975. - 71s. (Lubuskie Towarzystwo Naukowe. Wydział Matematyki, Fizyki, Chemii; t. 21 [właśc. 19]. Komisja Matematyki; z.1)

Treść: BOROWIECKI Mieczysław: On a minimaximal kernel of trees; Tenże: O pewnych właściwościach grafów dualnych; GRZYCZUK Aleksander: Sur l'équation $x^p + y^p = z^p$; Tenże: O pewnej metodzie dowodu twierdzenia Lagrange'a o pierwiastkach kongruencji $f(x) \equiv 0 \pmod{p}$; STAŚ Kazimierz, WIERTEŁAK Kazimierz: Pewne oszacowania w teorii L funkcji Landaua; WOWK Czesław: O gęstościach asymptotycznych pewnych ideałów w ciałach liczb algebraicznych; KISIELEWICZ M.: Differentiability of solutions of hereditary differential equations; Tenże: Niekotoryje voprosy ravnomiernej neustoičivosti obobščennych sistem s nosležejstvom; Tenże: Zbieżność kolejnych przybliżeń pewnego zagadnienia brzegowego z opóźniającym się argumentem; SOSULSKI Władysław: O istnieniu i jednoznaczności rozwiązania pewnego równania różniczkowo-funkcyjnego; STYPIŃSKI Zenon: O szeregu Furiera funkcji należącej do uogólnionej przestrzeni Biesowa.

71. *DISCUSSIONES Mathematicae* /Red. Michał Kisielewicz [i in.]. Z.2.- Warszawa: PWN. - 73s. (Lubuskie Towarzystwo Naukowe Wydział matematyki, Fizyki, Chemii; t.21; Komisja Matematyki; z.2).

Treść: BOROWIECKI Mieczysław: On the permutation graphs; Tenże: A note on graph isomorphisms; LESZKO Robert: The assigning of question classes by normal graphs; PRYSKA T.: Über die Nullstellen der Dirichletschen L -Funktionen; KISIELEWICZ M.: Some properties of the set of solutions of partial functional-differential equation of the hyperbolic type; Tenże: Non-uniqueness of solutions of partial differential equations of the hyperbolic type; SOSULSKI Władysław: On continuous dependence of solutions of some functional-differential equation on the right hand and the initial function; DAWIDOWSKI M.: Countably modular spaces of infinitely differentiable functions; KOTKOWSKI Bogdan, MAGDZIARZ Janusz, WASIAK Aleksander: On some spaces of probabilistic methods to sunmability theory; KRZYŚKO Mirosław: Identification of an observation in the case several normal population with different covariance matrices.

72. *DISCUSSIONES Mathematicae* /Red. Michał Kisielewicz [i in.]. Z.3. - Warszawa: PWN, 1980. -81s.

Treść: BOROWIECKI Mieczysław: On some properties of minimal graph-images of hypergraphs; Tenże, KUZAK Maria: On the k -stable and k -dominatig sets of graphs; GRYTCZUK Aleksander: On the equation $x^4 + y^4 + z^4 = T^n$; Tenże: On some sets of the integer ideals; Tenże, GRELAK Aleksander: The application of circulant matrices in the theory of diophantines equations; KISIELEWICZ M.: On the non-convergence of successive approximations in the theory of ordinary differentiale equations; Tenże: Non-unuqueness in the theory of differential equations with convex compact solutions; Tenże: Existence of optimal controls for a class of hereditary systems; KOTKOWSKI Bogdan, MAGDZIARZ Janusz, WASZAK Aleksander: On convex sets; KUBIACZYK Ireneusz, RZEPECKI Bogdan: Some variants of Banach fixed point theorem and applications; RZEPECKI B.: Some remarks on the equation $x' = Fx$ in Banach space; STYPIŃSKI Zenon: A remark on H^a class.

73. *DISCUSSIONES Mathematicae* /Red. Kol.: Andrzej Alexiewicz [i in.]. Z.4. - Zielona Góra: WSI, 1981. -111s.

Treść: RZEPECKI Bogdan, STYPIŃSKI Zenon: A note on approximation by linear positive operators; KWAŚNIK Maria: The generalization of Richardson theorem; JÓŹWIAK Tadeusz: On a theorem of Birkhoff and Vandiver; STRABUŻYŃSKI Jan: Existence and uniqueness of solutions of functional - integral equations; Tenże: Some properties of integral mappings connected with functional-differential equations of hyperbolic type; ROKOWSKA Barbara: On resolvable quadruple systems; KORDECKI Wojciech: On the connectedness of randon s -graphs; GRYTCZUK Aleksander: On some sets of integral ideals, II; GELA Jarosław: The groups of the middle graph; FRYSKA Tadeusz: On the upper bound for the real parts of the roots of the Hecke - Landau $\zeta(s, c)$ - functions; KAMONT Zdzisław: On the Cauchy problem for quasi-linear differential-integral equations with first order patrial derivatives; KOŁODZIEJ Reinhold: On cyclicaly regular directed graphs. Part I; GÓRZNY Wiesław: On the equation $D^1 x^2 - D^2 y^2 = 1$.

74. *DISCUSSIONES Mathematicae* /Red. Kol.: Andrzej Alexiewicz [i in.]. - Z.5 Zielona Góra: WSI, 1982. -133s.

Treść: WILCZYŃSKA Krystyna: On nonisomorphic resolvable quadruple systems; BOROWIECKI Mieczysław, JÓŹWIAK Tadeusz: Computing the permanental polynomial of a multipraph; KOŁODZIEJ Reinhold: On directed cyclicly regular graphs. Part II; Tenże: Graphs on matrices; KWAŚNIK Maria:

On (k,l) -kernels of exclusive disjunction, cartesian sum and normal product of two directed graphs; LESZKO Robert: Exponents of adjacency matrices of normal graphs; GRELAK Aleksander: On the diophantine equation $(x^2-1)(y^2-1)=(z^2-1)^2$; GRYTCZUK Aleksander: On a conjecture of Erdős; BOBROWSKI Dobiesław, WYRWIŃSKA Aleksandra: On the convergence to zero square integrable solutions of certain nonlinear differential equation of second order; GRYTCZUKI Krystyna: Approximation theorem for functions satisfying Caratheodory conditions; Taż: Non-uniqueness of solutions of functional-differential equations of hyperbolic type; KISIELEWICZ Michał: Successive approximations of functional differential equations of neutral type; Tenże: Approximation theorem for multifunctions, ONZOL Bożena, SOSULSKI Władysław: Continuous selections in Banach Space; RASSIAS John M.S.: The bi-hyperbolic degenerate boundary value problem in R^3 ; Tenże: On the Frankl Problem of third kind; SOSULSKI W.: Some remarks concerning of Filipov-Cataing Theorem; KLOREK Franciszek: On two equalities for Orlicz spaces of sequences; RASSIAS Themistocles M.: A remark on a theorem of Brouwer; ONZOL B., SOSULSKI W.: Multivalued functional-differential equations with compact right-hand in Banach Space.

75. *DISCUSSIONES Mathematicae* /Red. Kol: Andrzej Alexiewicz [i in]. Z.6.
- Zielona Góra: WSI, 1984. - 192 s.

Treść: ARSZYŃSKA Jolanta: On some designs of quintuple; KORDECKI Wojciech: On the groups defined by the configuration $C(n,v)$; PIEGAT Edward, ROMANOWICZ Zbigniew: On irreducible decomposition of a rectangle into rectangles; ROKOWSKA Barbara: On resolvable 6-tuples; Taż, WOJTAS Mieczysław: On resolvable designs, WILCZYŃSKA Krystyna: On nonisomorphic resolvable quadruple. Systems II; BOROWIECKI Mieczysław, MICHALAK Danuta: Some properties of middle graphs of hypergraphs; GELA Jarosław: The groups of semi - total graphs; KOŁODZIEJ Reinhold: Primitive in general sense matrices; KOSKA Anna: On partition graphs; MICHALAK D.: On line graphs with coarseness number 1; Taż: On line and middle graphs with point - coarseness number one; SZAMKOŁOWICZ Lucjan: On some classes of three-chromatic graphs; FRYSKA Tadeusz: A note on a theorem of A. Selberg; GRYTCZUK Krystyna, OKONIEWSKI Wojciech; ONZOL Bożena: Generic properties of functional-differential stochastic equations, KISIELEWICZ Michał: generic properties of differential equations in separable Banach Space; Tenże: Approximating Control Problems for Dynamical Systems Described by Functional-Differential Equations of Neutral Type; NOWAK Zdzisław R.; On Melvin - Krasnoselskii Fixed Point Theorem and its Application; RYBIŃSKI Longin: On the distance- minimizing selections in uniformly convex Banach spaces; SOSULSKI Władysław: Continuous Dependence of A Solution Set for Generalized Differential

Equations of the Hyperbolic Type; Tenże: STRABUŻYŃSKI Jan: On a certain approximation theorem; KLOREK Franciszek: On two equalities for Orlicz spaces of sequences. Part II; ROTKIEWICZ Emilia: Samosoprjażenyje rasczirenija połuograniczenych simetriczeskich operatorov s soczranenijem niżnej grani; SUWALSKI Cezary, SZCZEPANIAK Jerzy: On some properties of special two-modular spaces; SZMUKSTA Maria: Conditions for the derivation in the spaces of symmetric or skew - symmetric tensors of type (p,q) with $p+q \leq 4$ over two - dimensional vector spaces to be an automorphism; KOŁODZIEJCZYK Krzysztof: On intersections of convex sets; RASSIAS George M.: On the minimal number of critical points morse function defined on a manifold.

76. *DISCUSSIONES Mathematicae* /Red Kol.: Andrzej Alexiewicz [i in.], Z.7.
- Zielona Góra: WSI, 1986.- 200s.

Treść: PUKANOW-KURPIŃSKA Krystyna: On the construction of resolvable designs; ROKOWSKA Barbara: Construction of a some class of nearly resolvable block-systems; Taż, WILCZYŃSKA Krystyna: Certain constructions of Steiner systems; BOROWIECKI Mieczysław, MICHALAK Danuta: The independence graphs of hypergraphs and middle graphs; KWAŚNIK Maria: Infex of primitivity of the exclusive disjunction of two directed graps; Taż: Primitivity of the exclusive disjunction of two symmetric directed graphs; MICHALAK D.: The point-coarseness of complete n -partite graphs; Taż: Strong independence graphs of hypergraphs and middle graphs; PATIL H.P.: A note no k -trees with partition numbers; Tenże: k -trees and some graph valued functions; Tenże, KULLI V.R.: Charakterizations of minimally nonouterplanar middle garphs; Tenże, tenże: Middle graphs and crossing numbers; STENCEL Marek: Theorems of Nordhaus-Gaddum type for some numbers; BARTZ Krystyna M.: Some remarks on zero - free regions for Hecke-Landauzeta functions; BIAŁEK Krystyna: Remark on Fermat's equation; FRYSKA Tadeusz L.: On the approximate functional equation for Dirichlet's L -functions; KISS Péter: Note on distribution of the sequence n modulo a linear recurrence; NEUGEBAUER Adam: Every dedekind zeta-function has a zero in the rectangle $1/2 \leq \sigma \leq t < 60$; SZYDŁO Bogdan: An application of some theorems of G. Szegő to Mahler measure of polynomials; GRYTCZUK Krystyna OKONIEWSKI Wojciech: Generic properties of functional- differential stochastic equations, II; Taż, tenże: Continuous dependence on initial date of solutions of functional-differential stochastic equation; JANIĄK Teresa, ŁUCZAK-KUMOREK Elżbieta: On the fundamental theory of functional-differential relations with discontinuous right side; KLOREK Franciczek: On some topology in Orlicz sequence space I; RASSIAS John Michael: On a new approximation of approximately linear

mappings by linear mappings; SKOCZYLAS Zbigniew: A density result for a family of continuous multifunctions.

77. *DISCUSSIONES Mathematicae* /Red. kol.: Andrzej Alexiewicz [i in.].Z.8.
- Zielona Góra: WSI, 1986. -147s.

Treść: ROKOWSKA Barbara, WILCZYŃSKA Krystyna: A Base for system of seven-eleven blocks; KORDECKI Wojciech: Convex sets in digraphs; KWAŚNIK Maria, MICHALAK Danuta: On the binding number of line graphs and of product graphs; MICHALAK D.: Some properties of total graphs of hypergraphs; TOPP Jerzy, ULATORSKI Włodzimierz: On distances in middle and total graphs; CZECH Jerzy, WIECZORKIEWICZ Jan K.: An application of matrices to parametrization of equation $3x^2-2y^2=z^k$; KOWALSKI Eugeniusz: On some application of the matrices to the solving of the equations; MAKOWSKI Andrzej: On some Diophantine equations involving triangular and tetrahedral numbers; SZALKOWSKI Marek: A remark on the Farey fractions; TROPAK Bogdan: Some explicit estimates in algebraic number field $\mathbb{I}$; JANIĄK Teresa, ŁUCZAK-KUMOREK Elżbieta: The Filippov's type theorem for functional-differential equations of neutral type; BORZYMOWSKI Andrzej, SADOWSKI Antoni: On some sequences of iterates; MOTYL Jerzy: On the approximation of maximal monotone multifunctions; RYBIŃSKI Longin: Multivalued contraction mappings with parameters and random fixed point theorems; SPERBER W., TRÖLTZSCH F.: Function spaces and Lagrange multipliers rule for a parabolic control problem arising from the hydration of concrete; STEIGENBERGER Jochim: On some linear operators arising in an inverse heating problem; RASSIAS George M.: On a problem of S.M. Ulam and a new characterization of the sphere; SZMUKSTA Maria: The Orlicz - Pettis theorem in two-norm spaces.

78. *DISCUSSIONES Mathematicae* /Red. Kol.: Andrzej Alexiewicz [i in.].
Z.9. - Zielona Góra: WSI, 1989. -267s.

Treść: ARSZYŃSKA Jolanta: On the minimum distance of the linear codes generated by system of blocks; BAŁDYGA Bolesław: ROKOWSKA Barbara, WILCZYŃSKA Krystyna: Decomposition of a complete graph into hexagons; BOROWIECKI Mieczysław, CHOJNACKI Waldemar: Chromatic index of k -trees; Tenże, PATIL H. P.: The Prüfer code maximal k -degenerate graphs; KOŁODZIEJ Reinhold: A necessary condition for the weak connectedness of tensor product of two digraphs; MICHALAK Danuta: Pseudobivariegated trees and strong unique independence trees; KACZOROWSKI Jerzy, STAŚ Włodzimierz: On the number of sign-changes in the remainder-term of the prime - ideal theorem; WERBIŃSKI Tadeusz: An effective version of a theorem of T. Mitsui; KISIELEWICZ Michał: Some Problems in Optimal

Control Theory of Systems Described by Neutral- Functional- Differential Equations; RZEPECKI Bogdan: The Darboux problem for hyperbolic partial differential equations in Banach Spaces; RYBIŃSKI Longin: The existence of viable random solutions of functional-differential inclusions. A fixed point approach; SOSULSKI Władysław: Some existence theorem for multivalued partial differential equations of hyperbolic type; TURO Jan: Classical solutions of mixed problems for quasilinear hyperbolic systems of functional differential equations in two independent variables; RASSIAS John M.: Two new criteria on characterizations of inner products.

79. *DISCUSSIONES Mathematicae* /Red. Kol.: Andrzej Alexiewicz [i in.]. Z.10. - Zielona Góra: WSI, 1990. -147s.

Treść: KUNDRIK Anton: Some results of Nordhaus-Gaddum type for hereditary properties; GRELAK Aleksander, GRYTCZUK Aleksander: Some remarks on matrices and diophantine equation $Ax^2 - By^2 = C$; KISS Péter, TROPAK Bogdan: Average order of logarithms of terms in binary recurrences; BĄK Mirosław: On the extremal submeasures on a 3-set; CZŁAPIŃSKI Tomasz: On the Cauchy problem for quasilinear hyperbolic differential-functional systems in the schauder canonic form; DAWIDOWSKI Marian, KISIELEWICZ Michał, KUBIACZYK Ireneusz: Existence theorem for hyperbolic differential inclusion with Carathéory right hand side; KISIELEWICZ M.: Existence of solutions of neutral functional-differential inclusions; SOSULSKI Władysław: Subtrajectory integrals of set-valued functions depending on parameters; Tenże: Existence of optimal solution for some problem described by neutral partial functional-differential inclusion of hyperbolic type; MOTYL Jerzy: On the property of integral dissipativity; RASSIAS John M.: Four new criteria on characterizations of inner products.

80. KISIELEWICZ Michał: *Pewne własności równań różniczkowo-funkcyjnych o pochodnych cząstkowych typu hiperbolicznego*. - Poznań: PWN. 197-.- 57s.

81. KISIELEWICZ Michał: *Nonlinear functional differential equations of neutral type*. - Warszawa: PWN, 1984. - 96s. - ..., Wyższa Szkoła Inżynierska Zielona Góra.

82. *PROBLEMY Dydaktyczne Matematyki* /Red. nauk. Wanda Nowak. Z.1.- Zielona Góra: WSP, 1984. - 187s.

Treść: NOWAK W.: Sylwetka zawodowa nauczyciela matematyki; Taż: Próby włączenia magistrantów do realizacji planu badań naukowych z dydaktyki matematyki; TROCHANOWSKI Włodzimierz: Praktyki śródroczne i ciągłe w przygotowaniu nauczycieli matematyki; MACIEJEWSKA Aleksandra: Współdział metod statystycznych w badaniach empirycznych dydaktyki

matematyki; KISIELEWICZ Teresa: Strategie rozwiązywania wybranego problemu geometrycznego przez uczniów klas początkowych; KOŃCZAL Teresa: Formułowanie wskazówek sterujących procesem rozwiązywania zadań matematycznych; MISIORNA-WARZECHA Renata: Kompleksowe środki dydaktyczne a możliwości kształcenia matematycznego w zakresie geometrii. Sprawozdanie z badań; GREŁAK Aleksander, GRZYTCZUK Aleksander: O pewnym sposobie opisu grupy $Z^X M$ na zajęciach ze studentami; KOWALSKI Eugeniusz: Przykłady macierzy stopnia drugiego na zajęciach z algebry.

83 *PROBLEMY Dydaktyczne Matematyki* /Red. nauk. Wanda Nowak. Z.2. - Zielona Góra: WSP, 1985. - 136s.

Treść: KORCZ Maria: Problemy przystępności tekstu matematycznego; TROCHANOWSKI Włodzimierz: Zdolności poznawcze i kierunki zainteresowań uczniów osiągających wysokie oceny z matematyki w szkole podstawowej; LESZKO Robert: Uwagi o znaczeniu pytań dla dydaktyki matematyki; KISIELEWICZ Teresa: Przykłady konstruowania zadań matematycznych przez nauczyciela na podstawie doświadczeń wynikających z rozwiązywania wybranego zadania-problemu otwartego; BRYLL Grzegorz: Metody graficzne sprawdzania wyrażań klasycznego rachunku zadań; MIKŁOS Stanisław: Próba uogólniania twierdzeń i kształtowania pojęć matematycznych; HEBDA Beata: Rozwiązywanie problemów otwartych na przykładzie elementów geometrii kombinatorycznej; VETULANI Zygmunt: "Żywy komputer" - prosty model komputera i jego zastosowanie w nauczaniu; WASZAK Aleksander: Zawody matematyczne w szkołach średnich na terenie północno-zachodnich województw; MISIORNA-WARZECHA Renata: Sterowanie procesem wyobrażania w nauczaniu geometrii.

84. *PROBLEMY Dydaktyczne Matematyki* /Red. nauk. Wanda Nowak. Z.3. - Zielona Góra: WSP, 1987. - 129s.

Treść: MACIEJEWSKA Aleksandra: Przyczynek do badań nad wdrażaniem uczniów do samokształcenia w nauczaniu matematyki; DUDA Jan: Wprowadzenie do badań nad wykorzystaniem logiki pytań w matematyce szkolnej; KORCZ Maria: Sposób przedstawiania treści matematycznych w podręcznikach szkolnych; KOTKOWSKI Bogdan, WASZAK Aleksander: Propozycje dydaktyczne dotyczące wprowadzenia funkcji logarytmicznej i wykładniczej; REIBIS Eugen: Różnicowanie nauczania matematyki w ramach systemu jednolitego nauczania w NRD; LESZKO Robert, TRĄD Mieczysław: Znaczenie przedmiotów kierunkowych w kształceniu nauczycieli matematyki; LAMCH Roman: O przygotowaniu się początkującego nauczyciela do lekcji matematyki; STRADOWSKA-KROK Ewa, GAWŁOWICZ Piotr: Koncepcja dydaktycznego systemu generowania zestawów pytań.

VIII. OCHRONA ŚRODOWISKA

85. OCHRONA środowiska Ziemi Lubuskiej: materiały z sympozjum. Zielona Góra, czerwiec 1973 r. - Warszawa: PWN, 1975. - 179s.

Treść: ECKERT Marian: Rewolucja naukowo-techniczna a ochrona środowiska; HEYNERT Horst: Ökologie und univelttschutz; KAŁYMNO Witold: Charakterystyka szczególnie uciążliwych źródeł zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego na terenie województwa zielonogórskiego; KABSCH Piotr: Aktualne tendencje w budownictwie wysokoskutechnicznych odpylaczy mokrych; MUSIELAK Anna: Badania katalizatorów w procesie unieszkodliwiania par dwusiarczku węgla w gazach odlotowych; AULICH Jan, KRZYWICKI Andrzej, MINCER Edward: Oczyszczanie gazów spalinowych z silników iskrowych; SYCZEWSKA Krystyna, GRABEK Stanisław: Badania katalizatorów w procesie unieszkodliwiania składników toksycznych w gazach spalinowych silników wysokoprężnych; MORDALSKI Jerzy, HADRYŚ Edward, JAZY Edward, KRAM Aleksandra: Charakterystyka przydatności niektórych handlowych katalizatorów oksydacyjno-redukcyjnych do oczyszczania gazów spalinowych silników wysokoprężnych; MAŃCZAK Henryk, SZYMAŃSKA Halina: Ochrona jezior Ziemi Lubuskiej przed zanieczyszczeniami i entrofizacją; PASZKOWSKI Krzysztof: Próba zastosowania testów biologicznych dla określenia szkodliwego wpływu zanieczyszczeń wody na organizmy wodne; SAMUJŁŁO Henryk: Współpraca międzynarodowa w dziedzinie ochrony Odry przed zanieczyszczeniami; AULICH Jan: Pomiar natężenia przepływu cieczy wielofazowych w kanałach otwartych; MŁOTKOWSKI Eugeniusz: Pływający szybkobieżny wirnik śmigłowy i urządzenie strumieniowe dla utlenienia wody i ścieków. Konstrukcja i badania; JEŻOWIECKA-KABSCH Krystyna, BECHTOLD Zdzisław, WOJS Kazimierz: Metody odszlakowania wód obiegowych z zawiesinami drobnoziarnistymi; Taż: Strumienicowa metoda dozowania koagulantów w procesie oczyszczania wody.

IX. CHEMIA

86. WYBRANE Zagadnienia chemii przemysłowej /red. Leonard Sull. - Warszawa: PWN, 1977. -162s.

Treść: KRANZ Maksymilian: Wstęp; DOMKA Florian, KAFKOWSKI Wojciech: Wpływ obróbki magnetycznej roztworów na niektóre własności fizyczne wydzielonej z nich fazy stałej; KAŁOLEWSKI Jan, MAĆKOWIAK Henryk, STARYNOWICZ Mikołaj: Badanie wpływu zawartości dwutlenku siarki w powietrzu na korozję części metalowych miernika elektrycznego;

KĄKOLEWSKI J., LIS Sylwester: Kierunki realizacji chemicznych; KRANZ M., KĄKOLEWSKI J., LIS S.: Elekrolizer do pracy w warunkach chronionych; KRANZ M., JURGA W.: Badania nad możliwością wyodrębnienia cennych metalicznych pierwiastków śladowych zawartych w pyłach kominowych i generatorowych żagańskiej czesalni wełny i żagańskiej gazowni; KRANZ M., NIEDOBYLSKA Genowefa: Utlenianie wodorotlenku magnezowego strąconego w obecności różnych kationów dodawanych w ilościach makro i mikro; KRANZ M., ANDERS Maria: Opracowanie założeń technologicznych uzdatnień wody do płukania skrętek i mycia balonów szklanych dla potrzeb Piłskiej Fabryki Żarówek "Lumen" w Pile; KRANZ M., NIKITICZ Olga: Wpływ ścieków odprowadzanych do rzeki Warty, na odcinku od Rogalinka do Obornik, na chemizm wody i możliwości zastosowania jej do potrzeb komunalnych i przemysłowych; KRANZ M., DUCZMAL Wojciech: Elektrolityczne otrzymywanie siarczanu chromowego; MINCER Edward: Zastosowanie azotanu srebra w chromatografii gazowej; Tenże: Przypadek w odkryciach chemicznych; POTERA Stanisław: Postęp technologiczny i techniczny w nowoczesnej hucie miedzi; RADZISZEWSKA-KACZMAREK Krystyna: Próby zastosowania krajowych wyrobów pouliretanowych i silikonowych do zabezpieczeń antykorozyjnych w warunkach transportu morskiego; ZIELIŃSKI Stanisław, RADECKA Wanda: Kompleksy terbu z kwasem 2- (sulfofenyloazo)-1, 8-dwuhydroksynaftaleno-3, 6-dwusulfonowanym w roztworze; ZIELIŃSKI S., ŁOMAZIK Lechosław: Zastosowanie błękitu metylomolowego do oznaczania niektórych lantanowców lekkich.

X. GEOLOGIA

87. *Z PROBLEMATYKI badań geologiczno-morfologicznych województwa zielonogórskiego* /Red. nauk. Bogumił Krygowski. - Warszawa: PWN, 1973. -93s.: il., mapy. - Bibliogr. Zsfg (Prace Lubuskiego Towarzystwa Naukowego; t.13; Wydział Nauk Przyrodniczych Komisja Geograficzno-Geologiczna; z.1).

Treść: SŁOWO wstępne; KRYGOWSKI B.: Z ważniejszych badawczych zagadnień geologiczno-geomorfologicznych Ziemi Lubuskiej; TRELIŃSKI Jerzy: Charakterystyka morfogenetyczna Niecki Płotowskiej; WRÓBEL Ireneusz: Płocen południowo-zachodniej części województwa zielonogórskiego; Tenże, ZDUNEK Tadeusz: Paleomorfologia podłoża czwartorzędowego południowo-zachodniej części województwa zielonogórskiego; KOZACKI Leon: Zaburzenia glacytektoniczne Wału Bukowieckiego na zdjęciach lotniczych; WRÓBEL I.: Szkic struktury geologicznej wzgórz regionu Nowogrodu Bobrzańskiego; DEMBEK Jerzy: Kierunki spływu wód w otworach czwartorzędowych na Wysoczyźnie Gorzowskiej; STANISŁAWCZYK Jan: Sprawozdanie z badań nad

kopaliskami miejscowymi południowej części województwa zielonogórskiego;
Tenże: Kronika Komisji Geograficzno-Geologicznej.

XI. MEDYCYNA

88. *DZIEŃ Nefrologii Dziecięcej: materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej.* - Zielona Góra, 1975. -127s. - Oddział Zielonogórski Polskiego Towarzystwa Pediatrycznego. Oddział Poznański Polskiego Towarzystwa Pediatrycznego. Sekcja Nefrologii.

Z treści: WOŹNIAK Witold, OTULOWSKI Bolesław, JANKOWSKI Andrzej: Aspekty embriopatogenetyczne ujścia pęcherzykowego moczowodów; MACIEJEWSKI Janusz: Niektóre aspekty patogenetyczne i kliniczne odpływów pęcherzowo-moczowych u dzieci; BROŃ Zdzisław, DANIELEWICZ-WYTRYCHOWSKA Teresa: Przeszkody podpęcherzowe a odpływ pęcherzowo-moczowy. Aspekt radiologiczny; CHATYS-GÓRSKA Leokadia: Leczenie zachowawcze odpływów pęcherzowo-moczowych u dzieci; GDANIETZ K.: Indikationskriterian zur Antireflux-plastik im Kindesalter; REDLICH F.H.: Zum vesikoureteralen Reflux aus röntgendiagnostischer Sicht Reflux.

89. *HIGIENA środowiska szkolnego: Pamiętnik Ogólnopolskiego Sym-pozjum Higieny Szkolnej.* Zielona Góra, 17-18 maja 1968. - Zielona Góra: PWN, 1969. -297s.

Z treści: ZDUNKIEWICZ Lech: Aktualne problemy higieny środowiska szkolnego; BIRGFELNER Lech, MAKUTYNOWICZ Czesław: Wstępna ocena higieniczno-sanitarna obiektów sportowych szkół średnich województwa zielonogórskiego; BRODNIEWICZ Aleksander: Klimat akustyczny obiektów szkolnych i jego znaczenia higieniczne; ŁAPKOWSKA Stanisława: Wpływ atmosfery wychowawczej rodziny na osiągnięcia szkolne dzieci i młodzieży.

90. *II OGÓLNOPOLSKIE Sympozjum Higieny szkolnej w Zielonej Górze 7-18 maja: streszczenia referatów i wystąpień.* - [Zielona Góra, [1968]]. - 33s.

91. *OŚTRA białaczka u dzieci: diagnostyka i leczenie: Ogólnopolskie Sympozjum Hematologiczne.* - Zielona Góra, 1977. -110s.- Oddział Zielonogórski Polskiego Towarzystwa Pediatrycznego. Oddział Poznański Polskiego Towarzystwa Pediatrycznego. Sekcja Hemato-logiczna.

Z treści: RADWAŃSKA Urszula: Diagnostyka ostrych białaczek u dzieci; ARTMATA Jerzy: Leczenie ostrej białaczki limfoblastycznej u dzieci.

92. *OTYŁOŚĆ u dzieci i młodzieży: epidemiologia - aspekty metaboliczne zagadnienia psychofizjologiczne i społeczne* /Oprac. red. Czesława Gura, Zbysław Kopyś, Zenon Owoc. - Zielona Góra, 1980. -123s.- Zarząd Oddziału Zielonogórskiego Polskiego Towarzystwa Pediatrycznego przy współudziale Oddziału Poznańskiego Polskiego Towarzystwa Endokrynologicznego.

Treść: KOPYŚĆ Z., OWOC Z.: Do Komitetu Organizacyjnego i Zarządu Oddziału Zielonogórskiego Polskiego Towarzystwa Pediatrycznego; SMYKOWA Irena: Rozwój pediatrii w województwie zielonogórskim; WALCZAK Mieczysław: Motywy organizacyjne II sympozjum wielkopolsko-lubuskiego endokrynologii pediatricznej; Tenże, WALI-GÓRA Aleksandra, SMORAWIŃSKA Alicja: Metabolizm komórki tłuszczowej; RYBAKOWA Maria: Otyłość prosta okresu rozwojowego; GURA Cz.: Środowisko a otyłość prosta u dzieci; KRAWCZYŃSKI Marian, BAC Janina, ADAMCZESKA Alina: Występowanie otyłości u dzieci w świetle kwalifikacji lekarzy szkolnych; GURA Cz.: Występowanie otyłości prostej u dzieci w Zielonej Górze; GOŁĘBIEWSKA Maria, CHLEBNA-SOKÓŁ Danuta, KAMER Barbara, LIPIEC Józef, STAŃCZYK Anna: Częstość występowania nadmiaru ciała u dzieci i młodzieży ze szkół łódzkich; BALCERZYK Mirosława, GOLIŃSKA-ZBUCKA Anna, ANKIEWICZ Irena: Analiza występowania otyłości prostej u dzieci 6-10 letnich z województwa toruńskiego; ZAJADACZ Bernard: Epidemiologia otyłości wśród dzieci i młodzieży szkolnej w Górze [woj. łeszczyńskie]; KRZYŻANIAK Alicja, FRYNAS Krystyna, GOSTYŃSKI Michał: Czynniki środowiska rodzinnego u dzieci o prawidłowym rozwoju umysłowym oraz upośledzonych umysłowo z otyłością prostą; SĄDOWSKI Albin, CIEŚLAK Elżbieta, MOCEK Iwona: Próba oceny wpływu warunków środowiskowych w otyłości prostej u dzieci; GALEWICZ-KACPRZAK Maria, GORYŃSKI Paweł, POLUS-SZENIAWSKA Elżbieta, WOJDON-MACHAŁA Halina: Przydatność niektórych metod oceny zachowania się ciężaru ciała w profilaktyce otyłości u dzieci; WOYNAROWSKA Barbara: Rozwój motoryczny i wydolność fizyczna dzieci z otyłością prostą; KOBIERSKA Iwona: Zachowanie się niektórych wskaźników spirometrycznych u dzieci z nadmiarem ciężaru ciała przed i po wysiłku fizycznym; WALCZAK M., KRZYŻANIAK A.: Wybrane parametry czynności serca w otyłości prostej u dzieci; GOŁĘBIEWSKA M., SZYDŁOWSKI Andrzej, BASZCZYŃSKI Jan, KAMER B., LIPIEC J.: Ocena echokardiograficzna i elektrokardiograficzna lewej komory serca u dzieci otyłych; GOLIŃSKA-ZBUCKA A., ORDYNIEC Hanna: Tolerancja glukozy u dzieci z otyłością prostą; NIŻANKOWSKA-BŁAŻ Teresa, ABRAMOWICZ Teresa, JAKIEŁA Teresa: Lipidy osocza w otyłości prostej u dzieci; BONIKOWSKA-ZGAIŃSKA Mirosława: Zależności insulinowo-gastryczne u dzieci otyłych; IWANICKA Zdzisława. WĄSIKOWA Renata, SADOWSKA Ludmiła: Własne informacje

dotyczące insulinemii u dzieci z otyłością prostą; PIONTEK Elżbieta: Poziom cyklicznego 3'5'AMP u dzieci otyłych; WAREMCZYK Anna: badania metabolizmu krwinki czerwonej u dzieci otyłych obciążonych wysiłkiem fizycznym; ADAMSKA-CZEPczyńska Danuta: Zachowanie się wybranych parametrów przemiany tłuszczowej u dzieci otyłych leczonych w szpitalu uzdrowskim "Słoneczko" PP Uzdrowisko - Kołobrzeg; WALCZAK M., WALIGÓRA A., DMOCHOWSKI Krzysztof: Parametry przemiany tłuszczowej u dzieci otyłych leczonych dietetycznie; SZEWCZYK Leszek, ZAJĄCZKOWSKA Małgorzata, ŁOZOWSKA Anna: Wydalanie katecholamin w otyłości okresu dojrzewania; BONIKOWSKA-ZGAIŃSKA M.: Wydalanie hydroksy-proliny w przebiegu leczenia redukcyjnego u dzieci; Taż: Wstępne spostrzeżenia dotyczące dysfunkcji wątroby u dzieci otyłych; STRABURZYŃSKI Gerard, OWCZAREK Lucjan, BONIKOWSKA-ZGAIŃSKA M., BANASZKIEWICZ Wacław: Wpływ diety redukcyjnej na zachowanie się kwasu moczowego w surowicy dzieci otyłych; FRANICZAK Waldemar, ŚLIWA Franciszek, TORBUS Onufry, LUKAS Witold: Badania osychologiczne dzieci z otyłością prostą; KORCZOWSKI Ryszard, LACHCIK-PITUCHA Grażyna, NIŻANKOWSKA-BAŻ T.: Psychologiczne aspekty otyłości prostej u dzieci; SZEWCZYK Leszek, KRZACZEK Elżbieta: Ocena aktywności psycho-biologicznej dzieci z otyłością prostą; ADAMSKA-CZPCZYŃSKA D.: Leczenie otyłości u dzieci w szpitalu uzdrowskim "Słoneczko" PP Uzdrowisko - Kołobrzeg; GOŁĘBIEWSKA M., CHLEBNA-SOKÓŁ B., KOBIERSKA I., KONOPIŃSKA Anna, MASTALSKA Aleksandra, ZWAIGZNE-RACZYŃSKA Jolanta: Wpływ Teronacu na zachowanie się ciężaru ciała i niektórych wskaźników biochemicznych u dzieci otyłych; KORMAN Eugeniusz, PAWLARCZYK Ewa: Stany zagrażające nadwagą w czasie leczenia choroby Gravesa-Basedowa u dzieci.

93. *PRACE Lubuskiego Towarzystwa Naukowego*. [T.1]. Komisja Psy-chiatrii Społecznej. Z.1. /Oprac. red. Stanisław Szwedkowicz. - Zielona Góra, 1867. - 86s.

Treść: SZWEDKOWICZ S.: Klinika psychoz intoksykacyjnych w zatruciach dwusiarczkiem węgla; MROCZEK Roman, SKAWIŃSKA Halina: Analiza przebiegu tzw. psychoz poporodowych z uwzględnieniem niektórych danych statystycznych; SZWEDKOWICZ Halina: Problematyka przestępstw przeciwko mieniu w ekspertyzie sądowo-psychiatrycznej; DANIELAK Oswald: Specyfika ekspertyzy sądowo-psychiatrycznej w alkoholizmie; SZWEDKOWICZ S.: Teoretyczne i praktyczne podstawy rehabilitacji chorych psychicznie; SIEMIENIUK Ryszard: Rola opieki rodzinnej w rehabilitacji chorych psychicznie.

94. *PROBLEMY Techniki w medycynie: materiały sympozjum nauko-wego*, Zielona Góra, październik 1983. - Warszawa: COTM, 1983. -123s.: il.-Zsfg.- Centralny Ośrodek Techniki Medycznej w Warszawie, ..., Wyższa Szkoła Inżynierska w Zielonej Górze.

Treść: WOJCIECHOWSKI Jan: Rola Centralnego Ośrodka Techniki Medycznej w rozwoju techniki rehabilitacyjnej na przykładzie sprzętu rehabilitacyjno-zabawkowego dla dzieci; ZALESZCZUK Andrzej, ŁĘCZYŃSKI Janusz: Nowe przyrządy i metody stosowane w rehabilitacji dzieci; OCZOŚ Kazimierz, DZIOCH Tadeusz: Urządzenia do badań trybologicznych biomateriałów i symulatory stawu biodrowego; BACAL Kazimierz, BORKOWSKI Waldemar: Stanowisko do badań ścieralności przegubu stawu biodrowego; BĘDZIŃSKI Romuald: Badania naprężeń w części lędźwiowej kręgosłupa, DITRICH Marek, KUROWSKI Paweł: Badania modelowe własności mechanicznych kręgosłupa lędźwiowo-krzyżowego człowieka; BĄCAL K.: Modyfikacja rozpórki chirurgicznej R-BW-2; EKIEL Juliusz, LEBIEDOWSKA Maria: Problemy projektowania elektrosymulacyjnych systemów biocybernetycznych ruchu człowieka; KÖHLER H., MERKEL H.CH., HANKE G.: Optimierung orthopädischer Operationen Problem osung für Knieoperationen und Operationen in Häfbereich; GERNOD Fritsch, MÜLLER Wolfgang, MORGENSTERN R., KIPKE L.: Knochenzementdestruktion bei Hüftgelenkendoprothesen-Wechsel mit Hilfe ultraschallerregter Instrumente; CZYRNY Stanisław, KAWECKI Zdzisław: Złamania kości długich łączone zewnętrzną, bezpośrednią stabilizacją w aparacie CZ-2; KÖRNER Edgar, FORTH Eberhard: Leistungen und Grenzen der strukturfreien System identifikation zur Beschreibung nichtlinearem dynamischer Systeme in der experimentellen Neurophysologie; Tenże, DURIDANOWA W., FRANCZYK Bogdan: Ein Zustaudsmodell des Herz-Kreislanf-System auf der Basis der Katastrophentheorie; BEDNARSKA Jolanta, BÖHME Harold: Badania nad własnościami katalitycznego czynnika zawartości glukozy w płynach; JÓŹWIAK Tadeusz, JÓŹWIAK Robert Tadeusz: Możliwość zastosowania grafowego problemu uporządkowania wierzchołków do analizy porównawczej stosowalności środków terapeutycznych; STRESZCZENIA REFERATÓW: FORTH Eberhard, SCHEWITZER Eberhard: Die Ausbildung von Klinikingenieuren und Forschun-gsingenieuren für Biomedizimische Technik und Bionikan der Technische Hohschule Ilmenau; LEMKE K.: Stand der Entwicklung der Künstlichen B-Zelle; EHRLICH R., BLAU J.R.: Gestaltung von Mikrorechnerkonfigurationen für die Anwendung in der medizinischen und biologischen Forschung; HENING G.: Staud und Perspektive der objektiven Perimetrie; REFERATY zgłoszone w terminie późniejszym, które zostaną wygłoszone na sympozjum.

XII. ROLNICTWO. TECHNIKA. RZEMIOSŁO

95. ECKERT Marian: *Przemysł rolno-spożywczy w Polsce w latach 1918 - 1939.* - Poznań: UAM, 1974. -308s.: il., mapy, wyk. - Bibliogr. (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu Wydział Filozoficzno-Historyczny; Seria Historia; nr 64).
96. KERN Henryk: *Stosunki glebowe i przydatność rolnicza gleb doliny rzeki Warty w województwie zielonogórskim.* - Poznań: PWN Oddz. Zielona Góra, 1969. -136s.: il., mapy, wyk. - Bibliogr. Sum.
97. KOŁODZIEJSKA Barbara: *Rzemiosło garncarskie w Zielonogórskim.* Warszawa: PWN, 1973. -210s.: il. - Bibliogr.
98. *PRACE Lubuskiego Towarzystwa Naukowego.* T.12. Wydział Nauk Technicznych Z.1.- /Przew. komit. red. Kazimierz Bącal.- Warszawa: PWN, 1973. -105s. - Lubuskie Towarzystwo Naukowe Elektrotechnika, elektromechanika, matematyka, mechanika.

Treść: BĄCAL K., FLOREK Henryk: Badania odkształceń plastycznych w warstwie wierzchniej w toczeniu żeliwa; OLEJNICZAK Janusz: Oporniki wzorcowe dla wielkich częstotliwości; WYSOCKI Antoni: Pomiary oporników cienkowarstwowych przy wysokiej częstotliwości; KOSTYRA Kazimierz: Geneza i geometria rodziny krzywych płaskich poligonalnych; Tenże: Geometria obszaru ograniczonego krzywą płaską z rodziny krzywych poligonalnych; KISIELEWICZ Michał: O istnieniu i jednoznaczności rozwiązań równań różniczkowych o pochodnych cząstkowych z opóźnionym argumentem; Tenże: Pewne zadanie brzegowe dla równań różniczkowych z opóźnionym argumentem typu A.D. Myszkisa.; Tenże, SOSULSKI Władysław: Pewne własności podwójnej całki Stieltjesa.

99. SZCZEGÓŁA Hieronim, ŻUBER Ferdynand: *Osowa Sień: monografia Państwowego Ośrodka Hodowli Zarodowej.* - Zielona Góra, 1986. -246s.: il., tab.

XIII. PRZEMYSŁ

100. ECKERT Marian: *Przemysł drzewny Polski zachodniej w latach 1918-1939.* - Poznań: UAM, 1967. -243s. - Bibliogr.
101. ECKERT Marian: *Uprzemysłowienie Belgii w XIX i XX wieku.* - Zielona Góra, 1986. -125s.: il., mapy. - Bibliogr.
102. *ZAKŁADY przemysłu kluczowego w województwie zielonogórskim: praca zbiorowa* /pod red. i kierunkiem naukowym Józefa Popkiewicza. - Zielona Góra, 1966. -376s.: il. (Monografie Lubuskie; t.1).

Treść: OD REDAKCJI; DANIELEWSKI Jerzy: Przemysł kluczowy w województwie zielonogórskim; KOSIOROWSKI Lech: Zakłady Przemysłu Wełnianego Polska Wełna w Zielonej Górze; WOJCIECHOWSKI Henryk: Zaodrzańskie Zakłady Przemysłu Metalowego im. Marcelego Nowotki w Zielonej Górze; ZALEWSKI Tadeusz: Lubuska Wytwórnia Wódek Gatunkowych w Zielonej Górze; MILEJ Edward: Lubuska Wytwórnia Win w Zielonej Górze; IŁŁO Alfred: Dolnośląskie Zakłady Metalurgiczne w Nowej Soli; STYŁA Tadeusz: Nadodrzańskie Zakłady Przemysłu Lniarskiego w Nowej Soli; ŁĘCZYCKI Józef: Dolnośląska Fabryka Kleju w Nowej Soli; CICHY Stanisław: Gorzowskie Zakłady Włókien Sztucznych "Stilon" Gorzów Wlkp.; KLEIN Artur: Kostrzyńska Fabryka Celulozy i Papieru w Kostrzynie; SOSNICKI Wacław: Lubuskie Zakłady Tkanin Dekoracyjnych i Dywanów w Żarach.

103. *ZAKŁADY przemysłu kluczowego w województwie zielonogórskim: praca zbiorowa /pod red. i kierunkiem naukowym Józefa Popkiewicza.- Zielona Góra, 1969 [druk 1970]. -248s.: il. -(Monografie Lubuskie; t.2).*

Treść: POPKIEWICZ Józef: Od redakcji; STYŁA Tadeusz: Rozwój Lubuskiej Fabryki Zgrzeblarek Bawełnianych w Zielonej Górze w latach 1945-1979; ZALEWSKI Tadeusz: Rozwój Gorzowskich Zakładów Przemysłu Jedwabniczego w Gorzowie w latach 1880-1980; SOŚNICKI Wacław: Zakłady Tkanin Technicznych "Eskord" w Iłowej Żagańskiej w latach 1945-1970; WOJCIECHOWSKI Henryk: Rozwój Lubuskich Zakładów Termotechnicznych "Elterma" w Świebodzinie Wlkp. w latach 1945-1980.

104. *ZAKŁADY przemysłu kluczowego w województwie zielonogórskim: praca zbiorowa pod red. i kierunkiem naukowym /Józefa Popkiewicza. - Zielona Góra, 1971 [druk 1972]. - (Monografie Lubuskie; t.3). -259s.*

Treść: OD REDAKCJI; BAUER Zenon: Rozwój Zakładów Mecha-nicznych "Gorzów" w Gorzowie Wielkopolskim w latach 1945-1980; ŁĘCZYCKI Józef: Rozwój Zielonogórskiej Fabryki Mebli w Zielonej Górze; IŁŁO Alfred: Rozwój Świebodzińskiej Fabryki Mebli w Świebodzinie w latach 1945-1970; KLEIN Artur: Lubuskie Zakłady Aparatów Elektrycznych "Lumel" w Zielonej Górze w latach 1953-1970

XIV. SZTUKA

105. KOWALSKI Stanisław: *Zabytki Środkowego Nadodrza: katalog architektury i urbanistyki.* - Zielona Góra, 1976. -307s., 44s. tabl.
106. KOWALSKI Stanisław: *Zabytki województwa zielonogórskiego.* - Wyd. 2 przejr. i uzup. - Zielona Góra, 1987. - 261s., 14s. tabl.

107. MUSZYŃSKI Jan: *Ze studiów nad renesansowym drzeworytem książkowym w Poznaniu w XVI wieku*. - Poznań: UAM, 1970. -137s.: il.-Rés. Zsfg.- (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu Wydział Filozoficzno- Historyczny; Seria Historia Sztuki; nr 3).
108. ŚMIAŁOWSKI Rudolf, DĄBSKA Elżbieta: *Budownictwo drewniane i młyny wietrzne na Ziemi Lubuskiej*. - Poznań: Wydaw. Poznańskie, 1968. - 196s.: il., rys. - Bibliogr. - Biblioteka Lubuska; z.10

XV. TURYSTYKA

109. *ZAGADNIENIA turystyki: praca zbiorowa*. - [Warszawa]: Zakład Pomocy Naukowych i Dydaktycznych AWF, 1966.- 187 s. (Zeszyty Lubuskie).

Treść: OD AUTORÓW; FILIPOWICZ Zygmunt: Problemy organizacyjno-gospodarcze rozwoju turystyki i wypoczynku w Polsce w okresie do roku 1980; WASIAK Mieczysław: Walory naturalne Ziemi Lubuskiej a dalsze możliwości rozwoju turystyki; NETZEL Andrzej: Gospodarcze aspekty rozwoju gospodarczego na przykładzie regionu zielonogórskiego; APENIT Włodzimierz: Turystyka zagraniczna a wpływy wizowe; GORDZIELEWICZ Czesław: Łągów Lubuski. Miejscowość turystyczna; MUSZYŃSKI Jan: Zabytki kultury w regionie; LENARTOWSKI Maciej: Gospodarka wodna a możliwości rozwoju turystyki; KRONIKA Komisji Turystyki LTN; KOMUNIKAT w sprawie Zielonogórskiej Konferencji Naukowej na temat "Problemy realizacji wypoczynku po pracy i nauce"; FILIPOWICZ Z.: Nauka, dydaktyka i organizacja nauczania w dziedzinie turystyki i wypoczynku. Warszawa 1966. Rec. MASIĄK M.; TEZY turystyczne Ziemi Lubuskiej. Zielona Góra 1965. Rec. NETZEL A.; WYPOCZYNEK po pracy i nauce oraz jego aspekty społeczne, socjologiczne, psychiczne, zdrowotne, organizacyjne i ekonomiczne. Warszawa 1966. Rec. GORDZIELEWSKI Cz..

XVI. JĘZYKOZNAWSTWO. NAUKA O LITERATURZE

110. BACZEWSKI Antoni: *Eliza Orzeszkowa jako krytyk literacki*. - Zielona Góra, 1981. -211s. - Bibliogr.
111. BRZEZIŃSKI Jerzy: *Wyznaczniki językowostylistyczne poezji sentymentalnej*. - Zielona Góra: WSP, 1979. -81s. - Bibliogr.
112. GRUCHMANOWA Monika: *Gwary Kramska, Podmokli i Dąbrówki w województwie zielonogórskim*. - Zielona Góra: PWN, 1969. -207s.- Bibliogr.

113. LUDOROWSKI Lech: *Sztuka opowiadania "Ogniem i mieczem" Henryka Sienkiewicza*. - Warszawa: PWN, 1977. - 258s. - Bibliogr.
114. MAGNUSZEWSKI Władysław: *Z dziejów elearów polskich: Stanisław Stroynowski, lisowski zagończyk, przywódca i legislator*. - Warszawa: PWN, 1978. - 214s.: il. - Bibliogr. Rés. Sum.
115. TRYLOGIA Henryka Sienkiewicza: *historia - dzieło - recepcja: materiały z sesji naukowej "W dziewięćdziesiątą rocznicę "Trylogii" Henryka Sienkiewicza"*. - Warszawa: PWN, 1978. - 244s. Zsfg.

Treść: OD REDAKCJI; KRZYŻANOWSKI Julian: O znaczeniu "Trylogii"; CZAPLIŃSKI Władysław: Z problematyki historycznej "Trylogii"; KERSTEN Adam: Kilka refleksji nad realizacją filmową "Potopu"; KOBLEWSKA Janina: Wybrane problemy adaptacyjne filmu "Pan Wołodyjowski"; BUJNICKI Tadeusz: "Wojna domowa" Samuela Twardowskiego a "Trylogia"; BUKSZTYŃSKA Halina, DANEK Wincenty: Literackie powinowactwo powieści historycznych Sienkiewicza i Kraszewskiego; TRZYNADŁOWSKI Jan: "Trylogia" jako gatunek literacki; LUDOROWSKI Lech: Językowo-stylistyczne wyznaczniki postawy epickiej w "Trylogii"; WILKOŃ Aleksander: Z zagadnień języka "Ogniem i mieczem"; JODEŁKA-BURZECKI Tomasz: "Trylogia" Sienkiewicza w Polsce Ludowej; DYSKUSJA: KERSTEN A., CZAPLIŃSKI W., LUDOROWSKI L., KORCZ Władysław, TRZYNADŁOWSKI J., KOBLEWSKA J., JODEŁKA-BURZECKI T., DANEK W., JAKOWICKI Jerzy, KOSEK Karol, WASZAK-KOSETKA Halina.

116. *Z BADAŃ nad literaturą i językiem* /Red. Lech Ludorowski, Władysław Magnuszewski. - Warszawa: PWN, 1974. - 151s. - Lubuskie Towarzystwo Naukowe Wydział Nauk Społecznych; t.20 [właśc. 18]; Komisja Polonistyczna; z.2).

Treść: WSTĘP, MAGNUSZEWSKI W.: Zagadka zaporowsko-lisowskiego pseudoepigrafu; LUDOROWSKI L.: Dwie komedie muzyczne Aleksandra Fredry; ŁOJEK Mieczysław: Funkcje rekwizytów znaczących w dramatach Leona Kruczkowskiego; MILANOWSKA Halina: Pozycja narratora i sztuka narracji w powieści Maxa Frisha "Stiller"; BRZEZIŃSKI Jerzy: Wyrazy zdrobniałe w poezji F. Kniaźnina i J. Szymanowskiego; LEWICKI Andrzej Maria: Aparat pojęciowy frazeologii.

117. *Z ZAGADNIEŃ historii literatury* /red. Lech Ludorowski. - Zielona Góra, 1976. - 151s. - Lubuskie Towarzystwo Naukowe Wydział Nauk Społecznych; t. 19 [właśc.22]; Komisja Polonistyki; z.1).

Treść: OD REDAKCJI; LUDOROWSKI L.: Epos uzbecki a "Trylogia" Henryka Sienkiewicza; MILANOWSKA Halina: Problem stylizacji w

opowiadaniu Herberta Eisenreicha pt. "Przeżycie jak u Dostojewskiego"; MAGNUSZEWSKI Władysław: Wokół kozaka Płachty; ŁOJEK Mieczysław: Rzeczywistość polska w pawłowickiej chacie; Z PROBLEMÓW LITERATURY DLA DZIECI I MŁODZIEŻY. Materiały z sympozjum "O wychowawczej roli literatury młodzieżowej" Zielona Góra 26 maja 1972 roku: BIAŁEK Józef Zbigniew: Jak kochać dziecko, czyli o pisarstwie Janusza Korczaka; LUDOROWSKI L.: Struktura a funkcje ideowe "Trylogii" Henryka Sienkiewicza; KANIA Stanisław: O gwarze uczniowskiej w wybranych utworach literatury młodzieżowej; JANUSZEWICZ Maria: Z dziejów recepcji "Niebieskiego ptaka" M. Maeterlincka. Baśń dla dorosłych czy dla dzieci?; STECH Krystyna: O lekturach w starym i nowym programie szkoły podstawowej.

XVII. ARCHEOLOGIA

118. KOŁODZIEJSKI Adam: *Rozwój archeologii województwa zielonogórskiego w dwudziestoleciu Polski Ludowej*. - Zielona Góra, 1965. - 142s.: il., mapy, pl.
119. *MATERIAŁY Komisji Archeologicznej LTN*. nr 1 /Red. Bogdan Kostrzewski. - Zielona Góra, 1965. - 69s.: il., rys

Treść: OD REDAKCJI; VORREDE; KOŁODZIEJSKI Adam: Cmentarzysko ludności kultury łużyckiej w Czarnowicach pow. Lubsko; Tenże: Cmentarzysko ciałopalne ludności kultury łużyckiej w Starym Kisielinie pow. Zielona Góra; KRES Bogdan; Tymczasowe sprawozdanie z wykopalisk w Żołwinie pow. Międzyrzecz w roku 1962; Tenże: Materiały z badań zwiadowczych w Chociemyślu pow. Głogów; DĄBROWSKI Edward: Sprawozdanie z badań archeologicznych na grodzisku wczesno-średniowiecznym w Połupinie, pow. Krosno Odrzańskie; ŚMIGIELSKI Wojciech: Materiały z cmentarzyska ludności kultury łużyckiej w Świętym Wojciechu, pow. Międzyrzecz Wlkp.; KRES B.: Materiały z cmentarzyska ciałopalnego ludności kultury łużyckiej w Starej Wodzie, pow. Lubsko; KOŁODZIEJSKI A.: Cmentarzysko ciałopalne w Jasieńcu, pow. Międzyrzecz Wlkp.; Tenże: Cmentarzysko ludności kultury łużyckiej w Marszowie, pow. Żary; Tenże: Materiały do osadnictwa ludności kultury łużyckiej z Myszęcina, pow. Świebodzin; KRES B.: Materiały z cmentarzyska ludności kultury łużyckiej w Głogowie; KOŁODZIEJSKI A.: Grób z cmentarzyska ciałopalnego ludności kultury łużyckiej w Żarach; ŚMIGIELSKI W.: Cmentarzysko ludności kultury łużyckiej w Porębie, pow. Międzyrzecz Wlkp.

120. *PRACE Lubuskiego Towarzystwa Naukowego*. [T.] 5. Materiały Komisji Archeologicznej. Nr 2 /Red. Wojciech Śmigielski. - Zielona Góra, 1967. - 129s.: il., rys.

Treść: KOBUSIEWICZ Michał, KRZYŻANIAK Lech: Materiały do znajomości epoki kamienia z badań powierzchniowych w okolicach Trzciela, pow. Międzyrzecz Wlkp.; KOŁODZIEJSKI Adam: Materiały z cmentarzyska ciałopalnego ludności kultury łużyckiej w Starym Kisielinie, pow. Zielona Góra; KRES Bogdan: Tymczasowe sprawozdanie z badań wykopaliskowych w Żołwinie, pow. Międzyrzecz Wlkp. w 1963 roku; CHMIELEWSKI Grzegorz: Bibliografia archeologii Ziemi Lubuskiej (województwa zielonogórskiego) za lata 1945-1964.

121. *PRACE Lubuskiego Towarzystwa Naukowego*. [T.] 19 [właśc. 23]. Materiały Komisji Archeologicznej. Nr 3. /Oprac. red. Bogdan Kres. - Zielona Góra, 1977. - 148.: il., rys.

Treść: OD REDAKCJI; ŚMIGIELSKI Wojciech: Docent Bogdan Kostrzewski; KWAPIŃSKI Marian: Wczesnołużyckie cmentarzysko kurhanowe w Marcinowie, pow. Żagań; KOŁODZIEJSKI Adam: Cmentarzysko ciałopalne ludności kultury łużyckiej w Białkowie, pow. Lubsko; MARCINKIAN Andrzej: Cmentarzysko ciałopalne ludności kultury łużyckiej z V okresu brązu w Trzęsowie, pow. Głogów; KOŁODZIEJSKI A., MARCINKIAN A.: Materiały z cmentarzyska ludności kultury łużyckiej w Żaganiu Kolonii; DOMAŃSKI Grzegorz: Groby z epoki brązu odkryte na cmentarzysku w Łuboszycach, pow. Lubsko; GRALLA G.: Ekspertyza antropologiczna szczątków ciałopalnych z Luboszy, pow. Lubsko; PIONTEK Janusz: Charakterystyka antropologiczna szkieletu ludzkiego z cmentarzyska ciałopalnego w Żukowicach, pow. Głogów; Tenże: Charakterystyka antropologiczna ludzkich szkieletów kostnych ludności kultury łużyckiej z okresu halsztackiego znalezionych w Wicinie, pow. Lubsko; KOŁODZIEJSKI A., MARCINKIAN A.: Materiały z badań powierzchniowych na terenie Ziemi Lubuskiej.

122. *PRACE Lubuskiego Towarzystwa Naukowego*. [T.] 20. Materiały Komisji Archeologicznej. Nr. 4 /Oprac. red. Bogdan Kres. - Zielona Góra, 1976. - 362s. - il.: rys., tabl

Treść: KWAPIŃSKI Marian: Badania cmentarzyska z III okresu epoki brązu w Zielonej Górze (stanowisko I); KOŁODZIEJSKI Adam: Materiały z cmentarzyska ciałopalnego ludności kultury łużyckiej w Buczu, pow. Głogów; MARCINKIAN Andrzej: Osada ludności kultury łużyckiej z wczesnej epoki żelaza w Lubniewicach, pow. Sulęcín; PIONTEK Janusz, MARECKI Bogusław: Badania pochówków ciałopalnych z cmentarzyska kultury łużyckiej

w Przyborowie, pow. Nowa Sól; KOŁODZIEJSKI A., MARCINKIAN A.: Materiały z badań powierzchniowych z okolic Wiciny i Białowic, pow. Lubsko; PIONTEK J., CIEŚLAK Jochim: Antropologiczna charakterystyka średniowiecznej ludności Głogowa na podstawie materiałów szkieletowych z kościoła św. Stanisława; KACZKOWSKI Mieczysław: Hutnictwo i kowalstwo - kuźnictwo na osadach wczesno-średniowiecznych z VI i VII wieku (Żukowice, pow. Głogów).

XVIII. GEOGRAFIA. HISTORIA

123. ABRAMOWICZ Bronisław: *Ze wspomnień rodowitego berlińczyka*. - Zielona Góra, 1979. -235s. 5 tabl.: il.
124. ANKIEWICZ Henryk: *Przechadzki zielonogórskie*. - Zielona Góra, 1977. - 239s.: il.
125. ANKIEWICZ Henryk: *Przechadzki zielonogórskie*. - Wyd. 2 roz-szerz. popr.- Zielona Góra, 1992. -231s.: il.
126. *ATLAS województwa zielonogórskiego: praca zbiorowa* /pod red. Stanisławy Zajchowskiej. - Warszawa: Wydaw. Geologiczne, 1972. -40s.
127. BARTKIEWICZ Kazimierz: *Dzieje Ziemi Kłodzkiej w wiekach średnich*. - Wrocław: Ossolineum, 1977. -195s.: il. (Monografie Śląskie Ossolineum; [t.]28).
128. BARTKIEWICZ Kazimierz: *Obraz dziejów ojczystych w świadomości historycznej w Polsce doby Oświecenia*. - Warszawa: PWN, ...- 1979. - 277s.- Bibliogr. - Publikacja częściowo finansowana przez LTN.
129. BARTKIEWICZ Kazimierz: *Ziemie Nadodrzańskie w myśli historyczno-politycznej polskiego Oświecenia*. - Warszawa: PWN, 1987. - 253s. - Bibliogr. Zsfg.
130. BENYSKIEWICZ Joachim: *Naród bez państwa: o czynnikach integracji i dezintegracji narodu polskiego pod zaborami*. - Zielona Góra: ..., WSP, 1987. -220s.
131. BENYSKIEWICZ Joachim: *Położenie Polaków w Marchii Granicznej w latach 1919-1943*. - Zielona Góra, 1968 [druk] 1969. -237s.: il. mapy. - Bibliogr. Zsfg.
132. DOMINICZAK Henryk: *Proces zasiedlania województwa zielonogórskiego w latach 1945-1950*. - Zielona Góra, 1975. -182s.
133. *EWAKUACJA i wyzwolenie obozów jenieckich na Środkowym Nadodrzu w 1945 r.: materiały z sesji naukowej* /pod red. Andrzeja Toczewskiego. - Zielona Góra, 1986. -41s.

Treść: TOCZEWSKI A.: Wstęp; ZIENTARSKI Andrzej: Jeńcy wojenni na Pomorzu Zachodnim na przełomie 1944-1945; OLESIK Jan: Ewakuacja Oflagu II C Woldenberg; TOCZEWSKI A.: Obozy jenieckie na terenie III Okręgu

Wojskowego Wermachtu w końcowej fazie wojny; SOJKA Tadeusz: Ewakuacja jeńców wojennych z obozów jenieckich w Żaganiu w lutym 1945 r.

134. GORZÓW Wielkopolski w latach 1945-1950: praca zbiorowa /pod red. Hieronima Szczegóły. - Zielona Góra, 1975. -217s.. - Bibliogr. - (Lubuskie Towarzystwo Naukowe Wydział Nauk Społecznych; t.17; Komisja Historii; z. 4).

Treść: SZCZEGÓŁA H.: Wstęp; PASTWA Franciszek: Powstanie, rozwój i działanie PPR w Gorzowie Wlkp.; STACHURA Kazimierz: Działalność Miejskiej Rady Narodowej w Gorzowie Wlkp. w latach 1945-1970; IWANOWA Balbina: Powiatowa Rada Narodowa w Gorzowie Wlkp. w latach 1945-1950; SZCZEGÓŁA H.: Geneza i działalność Ekspozytury Urzędu Wojewódzkiego Poznańskiego w Gorzowie Wlkp.; PASTWA F.: Rolnicze zagospodarowanie powiatu gorzowskiego w 1945 roku; BALCZEWSKI Marian: Z problemów rozwoju przemysłu i rzemiosła w Gorzowie Wlkp. w latach 1945-1950; SYGNECKI Jerzy: Z problematyki demograficznej Gorzowa Wlkp.; IWAN Józef: Działalność Związku Nauczycielstwa Polskiego w powiecie gorzowskim w latach 1945-1950; BŁAWATOWA Jadwiga: Materiały do historii najnowszej Gorzowa Wlkp. w aktach Oddziału Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Gorzowie Wlkp.; CHMIELEWSKI Grzegorz: Materiały do bibliografii Gorzowa Wlkp. za lata 1945-1973.

135. KORCZ Władysław: *Historia Towarzystwa Polskich Rzemieślników w Zielonej Górze*. - Zielona Góra, 1973. -97s.: il.
136. KORCZ Władysław: *Studia z dziejów Ziemi Lubuskiej*. - Zielona Góra, 1971. -314s.: il, mapy. - Bibliogr. Zsfg.
137. KRES Bogdan: *Winiarstwo na Ziemi Lubuskiej*. - Poznań: UAM, 1972. - 218s.: il.- Bibliogr. Zsfg. - (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu Wydział Filozoficzno-Historyczny; Seria Historia; nr 53).
138. KRES Bogdan: *Zarys winiarstwa zielonogórskiego*. - Poznań: Wydaw. Poznańskie, 1966. -109s.: il.- Bibliogr. (Biblioteka Lubuska; z.8).
139. KWAŚNIEWICZ Włodzimierz: *Szabla polska od XV do końca XVIII wieku: szkice o konstrukcji, typologii i symbolice*. - Zielona Góra, 1988. - 247s.: il.- Bibliogr.
140. LEMIESZ Wiktor: *Praca przymusowa jeńców wojennych w Niemczech w latach II wojny światowej*. - Zielona Góra, 1969. -235s.: il.- Bibliogr.
141. LUBUSKI słownik biograficzny /pod red. Hieronima Szczegóły. - Zielona Góra: Lubus. Komit. Upowsz. Prasy, ... -225s.

Treść: SZCZEGÓŁA H.: Wstęp; PIETRZAK Zbigniew: Banaszak Ludwik; PIETRZAK Marian: Barańczak Leon; OLEKSINŚKI Jerzy: Bednarkiewicz Feliks; SZCZEGÓŁA H.: Bendkowski Józef; Tenże: Birgfelner Lech;

PIETRZAK M.: Brzuskiewicz Jan; SZCZEGÓŁA H.: Budych Jan IV; Tenże: Bujacz Łukasz; CHOROŚ Tadeusz: Buśko Tadeusz; SAUTER Wiesław: Cichy Jan; OLESIK Jan: Cichy Stanisław; SZCZEGÓŁA H.: Ciesielski Edmund; PIETRZAK M.: Chojnacki Bolesław; SOLIŃSKI Bolesław: Cynarski Stanisław; SZCZEGÓŁA H.: Czajkowski Jan Piotr; HŁADKIEWICZ Edward: Dębowski Franciszek; PIETRZAK M.: Domań Antoni; CABAJ Józef: Dubowik Edward; SZCZEGÓŁA H.: Dulewski Stanisław; BENYSKIEWICZ Joachim: Fabiś Waław; MUSZYŃSKI Jan: Felchnerowski Klemens; OLEKSINSKI J.: Furmanek Józef Walenty; GRZELCZYK Jan: Gibayło Karol; CZANIECKI Stanisław: Giżewski Zdzisław; BUKARTYK Roman: Glejzer Kazimierz; HŁADKIEWICZ E.: Grochalski Franciszek; SZCZEGÓŁA H.: Gruszczyński Stanisław; PIETRZAK M.: Gutowski Czesław; SZCZEGÓŁA H.: Hundert Franciszek; PIETRZAK M.: Jabłoński Stanisław; WĄDOŁOWSKA Helena: Jaczewska Janina; BUKARTYK Roman: Jopp Henryk; PIETRZAK M.: Jurzak Stefan; CIESIELSKI Władysław J.: Kamiński Kazimierz; PIETRZAK M.: Karubin Waław; OLEKSINSKI J.: Kasprzak Ludwik; CIESIELSKI W.J.: Kędzierzawska Maria; DOBOSZ Julian: Komarnicka Wanda; SZCZEGÓŁA H.: Konieczny Antoni; RATUŚ Bronisław: Kończal Ludwik; PIETRZAK M.: Kotas Stanisław; Tenże: Kotwica Zygmunt; SZCZEGÓŁA H.: Kowalski Kazimierz; STAWSKI Henryk: Kubala Feliks; SZCZEGÓŁA H.: Kukulski Leon; WERSTLER Jan: Kuleszyna Anna; PIETRZAK M.: Kusiak Michał; Tenże: Lemiesz Felicja; SZCZEGÓŁA H.: Lisowski Kazimierz; Tenże: Lorek Janina; PIETRZAK M.: Łuczak Józef; STANKIEWICZ Ryszard: Maćkowiak Antoni; ECKERT Marian: Maćkowiak Henryk; CABAJ J.: Marciniak Józef; SZCZEGÓŁA H.: Mazurkiewicz Roman; CIESIELSKI W.J.: Mierzyński Stanisław; PIETRZAK M.: Musiał Jan; MAKUTYNOWICZ Czesław: Nalepa Julian; SZCZEGÓŁA H.: Niewidziajło Franciszek; PIETRZAK M.: Nycek Franciszek; WOJNAR Franciszek: Obst Leon; OLEKSINSKI J.: Obst Stanisław; PIETRZAK M.: Onderka Afolf; Tenże: Pastewka Józef; RELIS Florian: Paternowski Stefan; PIETRZAK M.: Perz Stanisław; GRZELCZYK Jan: Pieniężny Zbigniew; PIETRZAK M.: Pokrzywka Józef; OLEKSINSKI J.: Przędzik Marian; PIETRZAK M.: Pszeniczny Tadeusz; OLEKSINSKI Jerzy: Sarnowski Franciszek; GRZELCZYK J.: Serafiński Tadeusz; PIETRZAK M.: Siedlecki Ludwik; Tenże: Sopała Czesław; SAUTER W.: Spiralski Teodor; PIETRZAK M.: Staromłyński Józef; WĄDOŁOWSKA H.: Stępczak Józef; STACHURA Kazimierz: Stuczyński Edmund; MAGNUSZEWSKI Władysław: Szembek Władysław Maria; CIESIELSKI W.J.: Szuman Ziemowit; PIETRZAK M.: Twardowski Stanisław; Tenże: Tenenbaum Aleksadner; SZCZEGÓŁA H.: Ujma Edmund; BARCZYK Stanisław: Wajcht Wojciech; IWAN Józef: Waliński Stanisław; BUKARTYK R.: Wasilewski Edmund; PIETRZAK M.: Wiciński Henryk; Tenże: Wikierski Wojciech; CABAJ J.: Wojtał Edmund; PIETRZAK M.: Wróbel Ignacy; Tenże: Wypijewski Wincenty; RATUŚ Anna: Zeman Jan; PIETRZAK M.: Ziarkowski Józef

142. *ŁĄGÓW Lubuski* /red. Halina Kowalenko. - Zielona Góra, 1976 [druk] 1977. -334s.: il. mapy. - Bibliogr.

Treść: JANKOWIAK Józef: Przedmowa; NETZEL Andrzej: Ruch wczasowo-turystyczny w Łagowie w latach 1965-1968 w świetle danych statystycznych; CIUPAK Zofia: Socjologiczne problemy kultury wypoczynku; ŻYNDŁ Stefan: Rzeźba i budowa geologiczna najbliższej okolicy Łagowa Lubuskiego; KLIMCZAK Florian: Jeziora łagowskie i ich sportowo-rekreacyjne walory w świetle wymogów i badań higienicznych; BOGUCKI Jerzy, WIERZBOWSKI Jerzy: Funkcja rekreacyjna lasów regionu Łagowa; BRODNIEWICZ Aleksander, GÓRA Tadeusz: Wyniki pomiarów natężenia napromieniowania słonecznego w Łagowie Lubuskim; Tenże, tenże: Usłonecznienie w Łagowie Lubuskim; Tenże, LIMAN Stefan, GASIŃSKA Halina, WÓJTOWICZ Władysław: Charakterystyka niektórych cech klimatu lokalnego Łagowa Lubuskiego na podstawie wyników anemometrycznych; GÓRA T., BRODNIEWICZ A.: Opady atmosferyczne w Łagowie na tle warunków środkowej części Ziemi Lubuskiej; BRODNIEWICZ A., LIMAN S.: Przyczynek do badań nad ochłodzeniem bioklimatycznym (katatermometrycznym) w Łagowie Lubuskim; TYCZKA Sabina: Wyniki badań jonizacji powietrza atmosferycznego w Łagowie Lubuskim; KOŻUCHOWSKI Krzysztof: Charakterystyka porównawcza warunków klimatycznych Pojezierza Lubuskiego i Pojezierza Mazurskiego wraz z Suwalszczyzną; ZYCH Stanisław: Biometeorologiczne podstawy rozwoju Łagowa; KRZEMIŃSKI Jan Kazimierz, BRODNIEWICZ A., KRZEMIŃSKA Alicja: Okolice Łagowa Lubuskiego w świetle badań epidemiologiczno-sanitarnych; BRODNIEWICZ A., SURMAN Marian: Ośrodek campingowy "Promyk" w Łagowie Lubuskim w ocenie jego warunków akustycznych; BRODNIEWICZ A.: Ocena klimatu akustycznego w Łagowie Lubuskim jako miejscowości rekreacyjno-wczasowej i turystycznej; Tenże, KUBINYI-KOLIŃSKA Romana: Wyniki wstępnych badań nad aerozolem pyłowym w Łagowie Lubuskim; MAKUTYNOWICZ Czesław, HELIŃSKI Stanisław: Mikroklimat domków campingowych w Ośrodku Wczasów Rodzinnych ZNP w Łagowie Lubuskim; DOWGIAŁŁO Jan: Zagadnienia zaopatrzenia Łagowa w wody lecznicze; KARSKI Andrzej: Wyniki dotychczasowego rozpoznania występowania złóż borowiny w Łagowie i okolicy; MĄCZYŃSKI Bogusław: Możliwości lecznictwa klimatycznego w miejscowościach typu Łagowa; NAHORSKA KRYSZYNA: Założenia planu zagospodarowania przestrzennego Łagowa; NETZEL A.: Koncepcja utworzenia uzdrowiska w Łagowie.

143. MUSZYŃSKI Jan: *Krosno Odrzańskie: Przeszłość i teraźniejszość.* - Warszawa: PWN, 1972. -205s.: il.- Zsfg.
144. *PIERWSZE lata Ziemi Lubuskiej w Polsce Ludowej: materiały sesji naukowej poświęconej XX-leciu wyzwolenia Ziemi Lubuskiej:* praca

zbiorowa /pod red. Jana Wąsickiego. - Poznań: Wydaw. Poznańskie, 1967. -209s.

Treść: WĄSICKI Jan: Od redakcji; LEMIESZ Wiktor: [Przemówienie]; WIECZOREK Tadeusz: [Przemówienie]; TELEC Jan: [Przemówienie]; KORCZ Władysław: Tradycje polskości na Ziemi Lubuskiej; SOBCZAK Kazimierz: Wyzwolenie Ziemi Lubuskiej i Dolnego Śląska w roku 1945; SZCZEGÓŁA Hieronim: Początki władzy ludowej na Ziemi Lubuskiej; MARKUSFELD Adam: Kształtowanie się życia politycznego na Ziemi Lubuskiej w latach 1945-1947; SZCZEGÓŁA H.: Z działalności organizacji młodzieżowych na Ziemi Lubuskiej w latach 1945-1948; LEMIESZ W.: Rola byłych polskich robotników przymusowych i byłych jeńców w zagospodarowaniu Ziemi Lubuskiej - w świetle literatury pamiątkarskiej; MEJNARTOWICZ Romuald: Walka z reakcyjnym podziemiem na Ziemi Lubuskiej w latach 1945-1948; TRZNADEL Adolf: Zmiany podziału administracyjnego Ziemi Lubuskiej; MISIOŁEK Zygnunt, PASTWA Franciszek: Osadnictwo wiejskie na Ziemi Lubuskiej (1945-1948); BENYSKIEWICZ Joachim: Zmiany w położeniu ludności autochtonicznej Ziemi Lubuskiej po roku 1945; DĄBROWSKI Edward: Badania archeologiczne nad wczesnym średniowieczem w województwie zielonogórskim; KUCNER Alfred, PIETRZAK Marian: Charakterystyka zasobów archiwalnych w Wojewódzkim Archiwum Państwowym Zielonej Górze; MUSZYŃSKI Jan: O rozwoju nauki w województwie zielonogórskim.

145. *POLSKIE tradycje wojskowe Środkowego Nadodrza: praca zbiorowa* /pod red. Andrzeja Toczewskiego. - Zielona Góra: Lubus. Tow. Kultury, 1986. - 151s.

Treść: TOCZEWSKI A.: Wstęp; OLEJNIK Karol: Polskie tradycje wojskowe Środkowego Nadodrza do połowy XVII wieku; BENYSKIEWICZ Joachim: Udział ludności babimojszczyzny w polskich powstaniach zbrojnych 1655-1919; KACZMAREK Kazimierz: Działania 2 Armii Wojska Polskiego na Ziemi Lubuskiej w 1945 roku; TOCZEWSKI A.: Udział Ludowego Wojska Polskiego w wyzwoleniu Środkowego Nadodrza; OSĘKOWSKI Czesław: Osadnictwo wojskowe na Ziemi Lubuskiej w latach 1945-1948; PIETRZAK Marian: Udział byłych żołnierzy Gwardii Ludowej i Armii Ludowej w zagospodarowaniu i rozwoju życia społeczno-politycznego na Środkowym Nadodrze.

146. *PRACE Lubuskiego Towarzystwa Naukowego*. [T.3] .Komisja Historii. Z.1 - Zielona Góra, 1967. -169s.

Treść: SZCZEGÓŁA Hieronim: Pierwszy etap tworzenia władzy ludowej na Ziemi Lubuskiej (luty-czerwiec 1945); DOMINICZAK Henryk: Tworzenie administracji polskiej w południowo-zachodniej części województwa zielonogórskiego w latach 1945-1965; PASTWA Franciszek: Ludność powiatu

gorzowskiego w latach 1945-1965; BENYSKIEWICZ Joachim: Autochtoni Ziemi Lubuskiej po roku 1945; SZCZEGÓŁA H.: Z dziejów Związku Zawodowego Pracowników Rolnych na Ziemi Lubuskiej; BENYSKIEWICZ J.: Jan Baczewski w literaturze naukowej i publicystyce (Bibliografia); MAZUR Andrzej: Biblioteka Stacji Naukowej PTH [Polskiego Towarzystwa Historycznego] w Zielonej Górze; WIELKOŚĆ polskich i niemieckich posiadłości w Małych i Wielkich Podmoklach oraz w Nowym i w Starym Kramsku [wykaz]; DOMINICZAK H.: Wysiedlenie ludności niemieckiej z Ziemi Lubuskiej w latach 1945-1950; HEINE Ludwig: Geschichte des Kirchenkampfes in der Grenzmark Posen-Westpreussen. Göttingen 1961. Rec. WĄSICKI Jan; GOLCZEWSKI Kazimierz: Pomorze Zachodnie na przełomie dwu epok. Poznań 1964. Rec. SZCZEGÓŁA H.; ZIEMIE Zachodnie w granicach Macierzy. Drogi integracji. Rec. SZCZEGÓŁA H.; ORZECZOWSKI Marian: Ludność polska na Dolnym Śląsku. Wrocław 1959. Rec. BENYSKIEWICZ J.; SZCZEGÓŁA H.: Jan Głogowczyk. Katowice 1967. Rec. MATUSEWICZ Czesław; KRONIKA Komisji Historii Lubuskiego Towarzystwa Naukowego.

147. *PRACE Lubuskiego Towarzystwa Naukowego*. [T.] 8. Komisja Historii. Z.2 /Oprac. red. Janusz Deresiewicz. - Zielona Góra, 1970. -112s. - Tyt. okł.: Studia nad gospodarką Ziemi Lubuskiej po roku 1945.

Treść: DERESIEWICZ J.: Przedmowa; WIECZOREK Marian: Procesy zasiedlania Ziemi Lubuskiej; ZEZYK Zenona: Rozwój gospodarki budżetowej województwa zielonogórskiego w zakresie dochodów budżetowych w latach 1951-1965; BARTOSZAK Stanisław: Rozwój spółdzielczości pracy na Ziemi Lubuskiej w latach 1945-1965; BERNACKI Jan: Rozwój działalności spółdzielczości pracy na Ziemi Lubuskiej w latach 1945-1949; MOKRACKI Zygmunt: Rozwój organizacyjny przedsiębiorstw wykonawstwa budowlanego a wzrost inwestowania w województwie zielonogórskim w latach 1956-1965; KONATKIEWICZ Czesław: Rozwój dostaw eksportowych wyrobów przemysłu ciężkiego województwa zielonogórskiego w latach 1960-1965; KWAŚNIEWICZ Józef: Rozwój szpitali na Ziemi Lubuskiej w latach 1945-1965; PRZEDPOLSKI Mieczysław, SMOLIŃSKI Stanisław: Struktura społeczno-gospodarcza Ziemi Zachodnich w latach 1933-1960. Poznań 1964. Rec. TOMASZEWSKI Walerian; BORÓŃ Józef: Przemysł i rzemiosło województwa zielonogórskiego w latach 1862-1962. Poznań 1966. Rec. CZANIECKI Władysław; ZIEMIE Zachodnie w granicach Macierzy. Drogi interpretacji. Poznań 1966. Rec. BAJER Marian; WIECZOREK M.: Kronika Komisji Najnowszej Historii Ekonomicznej.

148. *PRACE Lubuskiego Towarzystwa Naukowego*. [T.] 7. Komisja Historii. Z.3. - Zielona Góra, 1970. -227s.: il.- Tyt. okł.: Ze studiów nad średniowiecznym Głogowem i Krosnem.

Treść: WSTĘP; KOZACZEWSKI Tadeusz: Sprawozdanie z badań architektoniczno-archeologicznych prowadzonych w Głogowie w latach 1963-1965; Tenże: Sprawozdanie z badań architektoniczno-archeologicznych prowadzonych w Głogowie w 1966 r.; DĄBROWSKI Edward: Chronologia i charakter nawarstwień kulturowych lewobrzeżnego Głogowa w świetle dotychczasowych prac wykopaliskowych; KOWALSKI Stanisław: Romańska bazylika św. Mikołaja w Gogowie; LALIK Tadeusz: Początki kolegiaty głogowskiej; KŁĘBOWSKI Janusz: Chór kolegiaty głogowskiej jako przykład pola semantycznego; HEJSIG Marian: Herb miasta Głogowa - jego geneza i symbolika; KOZACZEWSKI T.: Założenie franciszkańskie w Głogowie z połowy XIII wieku; LASOTA Czesław: Z badań architektoniczno-archeologicznych założenia pofranciszkańskiego w Głogowie w 1967 roku; RADACKI Zbigniew: Ratusz w Głogowie; SZCZEGÓŁA Hieronim: Z dziejów księstwa głogowskiego w wiekach średnich; HABRYCH Julian: Najdawniejsze dzieje Ziemi Krośnieńskiej; MUSZYŃSKI Jan: Rozwój przestrzenny miasta Krosna Odrzańskiego do XV wieku; KOWALSKI Stanisław: Zabytki architektury powiatu Krosno Odrzańskie.

149. *PRACE Lubuskiego Towarzystwa Naukowego*. [T.] 4. Komisja Geografii. Z.1. - Zielona Góra, 1968. -301s. 5 tabl.il: mapy. - Bibliogr.- Tyt. okł.: Ze studiów nad wiejską siecią osadniczą.

Treść: ZAJCHOWSKA Stanisława: Od redakcji; STANISŁAWCZYK Jan: Próba oceny rozmieszczenia wiejskiej sieci osadniczej województwa zielonogórskiego na tle warunków fizjograficznych; DANIELAK Jerzy: Koncentracja osadnictwa wiejskiego w województwie zielonogórskim; POPRAWA Bolesław: Niektóre zagadnienia ludnościowe wiejskiej sieci osadniczej województwa zielonogórskiego; Tenże: Wyposażenie w usługi wiejskich jednostek osadniczych w województwie zielonogórskim; KORNECKA-POLUS Barbara: Problemy gospodarki komunalnej wiejskiej sieci osadniczej województwa zielonogórskiego; POLUS Ryszard: Rozmieszczenie przemysłu i rzemiosła na wsi i ich rola w kształtowaniu się wiejskiej sieci osadniczej województwa zielonogórskiego; POPRAWA B.: Typy funkcjonalne wsi województwa zielonogórskiego; GĄSIOR Edward: Rejon zatrudnienia miasta Zielonej Góry; ATLAS regionalny województwa olsztyńskiego. Warszawa 1965. Rec. GRUSZEWSKI Jan; BORON Józef: Przemysł i rzemiosło województwa zielonogórskiego w latach 1862-1962. Rec. POLUS R.; CZARNECKA Irena: Analiza dojazdów do pracy w Legnicko-Głogowskim Okręgu Miedziowym (1962 r.); ZESZYTY Badań Regionów Uprzemysłowionych 1965 nr 15. Rec. POPRAWA B.; ROCZNIK Statystyczny Województwa Zielonogórskiego 1965-1966. Zielona Góra 1966. Rec. POPRAWA B.; KRONIKA Komisji Geograficznej.

150. RADZICKI Józef, RADZICKI Jerzy: *Zbrodnie hitlerowskiej służby sanitarnej w Zakładzie dla Obłąkanych w Obrzycach*. - Zielona Góra, 1975. - 223s.: il.- Bibliogr.
151. *REFORMACJA na polskich ziemiach. W 500-lecie urodzin Marcina Lutra: materiały z sesji naukowej* /pod red. Kazimierza Bartkiewicza. - Zielona Góra, 1986. -98s.: il.

Treść: HARASIMOWICZ Jerzy: Reformacja luterńska na Śląsku. Ideologia - liturgia - sztuka; TURON Bronisław: Początki Reformacji we Wrocławiu; BORAS Zygmunt: Pomorze Zachodnie w dobie Reformacji; MAJCHRAK Jerzy Piotr: Zielonogórzanie z kręgu Marcina Lutra; DWORZACZKOWA Jolanta: Luteranizm w Wielkopolsce i jego społeczne aspekty; DOMINIK Henryk: Z wczesnych dziejów Reformacji w Polsce; TOPOLSKI Jerzy: Próba niektórych uogólnień.

152. SCHWARTZ Aleksander: *Zmiany krajobrazu Krainy Zielonogórskiej na tle rozwoju osadnictwa od XI do XX wieku*. - Poznań: Wydaw. Poznańskie, 1966. -72s. - Bibliogr. - (Biblioteka Lubuska; z.).
153. SOJKA Tadeusz: *Sagan Befehl: fakty i dokumenty*. - Warszawa: PWN, 1975. -255s.: il. - Bibliogr.
154. SOJKA Tadeusz.: *Sagan Befel: proces przed Brytyjskim Trybunałem w Hamburgu (I VII-3 IX 1947): fakty i dokumenty*. - Wyd. 2. - Warszawa: PWN, 1983. -255s.: il. - Bibliogr.
155. SOJKA Tadeusz: *Zbrodnie Wehrmachtu na jeńcach wojennych w Żaganiu 1939-1945: studium kryminalistyczno-historyczne*. - Zielona Góra, 1982. - 271s.: il.- Bibliogr. Soderż. Zsfg. Sum.
156. *SPOD Znaku Rodła: praca zbiorowa* /pod red. Hieronima Szczegóły. - Zielona Góra, 1974. -110s.: il.- Bibliogr.

Treść: SZCZEGÓŁA H.: Słowo wstępne; Tenże: Z dziejów walk Polaków na Pograniczu; BENYSKIEWICZ Joachim: Babimojszczyzna; KRES Bogdan: Dąbrówka Wielkopolska; SAUTER Wiesław: Feliks Bednarkiewicz (1896-1944); SZCZEGÓŁA H.: Jan Budych IV (1885-1946); SAUTER W.: Jan Cichy (1878-1957); BENYSKIEWICZ J.: Wacław Fabiś (1872-1940); OLEKSIŃSKI Jerzy: Ludwik Kasprzak (1886-1962); SZCZEGÓŁA H.: Kazimierz Kowalski (1882-1962); SAUTER W.: Stanisław Obst (1875-1940); OLEKSIŃSKI J.: Feliks Paździorek (1874-1955); Tenże: Ignacy Paździorek (1878-1940); SAUTER W.: Teodor Spiralski (1886-1940); Tenże: Franciszek Taberski (1886-1970); Tenże: Stanisław Trochelepsz (1871-1955); Tenże: Franciszek Weiman (1891-1946); OLEKSIŃSKI J.: Ludwig Wuttchen (1871-1940).

157. *STUDIA nad początkami i rozplanowaniem miast nad środkową Odrą i dolną Wartą (województwo zielonogórskie): praca zbiorowa* /pod red.

Zdzisława Kaczmarczyka i Andrzeja Wędzkiego. T.1 Ziemia Lubuska, Nowa Marchia, Wielkopolska.- Zielona Góra: PWN, 1967. -349s.: il. mapy. - Bibliogr. Sum.

Treść: WSTĘP; KACZMARCZYK Z, WĘDZKI A.: Podziały terytorialne; ZAJCHOWSKA Stanisława: Środowisko geograficzne; URBĄŃSKA Alina, KURNATOWSKI Stanisław: Rozwój terenów osadniczych w północnej części województwa zielonogórskiego od I do XII wieku; ZAJCHOWSKA S.: Rozwój osadnictwa w północnej części województwa zielonogórskiego od XII do XIV wieku; SAJKOWSKA Iabella: Babimost; LINETTE Eugeniusz: Dobiegniew; WĘDZKI A.: Drezdenko; WRÓBLE-SKA Grażyna: Gorzów; ROZENKRANZ Edwin: Górzycą; Tenże: Kostrzyn; NALEPA Jerzy: Międzyrzecz; KARŁOMSKA-KAMZOWA Alicja: Krosno; ROZENKRANZ E.: Rzepin; ZAJCHOWSKA S.: Skwierzyna; BYCZKO Tadeusz: Strzelce Krajeńskie; WĘDZKI A.: Sulęcín; BYCZKO T.: Torzym.

158. *STUDIA nad początkami i rozplanowaniem miast nad środkową Odrą i dolną Wartą (województwo zielonogórskie): praca zbiorowa /pod red. Zdzisława Kaczmarczyka i Andrzeja Wędzkiego. T.2: Dolny Śląsk, Dolne Łużyce. - Zielona Góra: PWN, 1970. -634s.: il.mapy. - Sum.*

Treść: WĘDZKI A.: Podziały terytorialne; ZAJCHOWSKA Stanisława: Środowisko geograficzne; HILCZERÓWNA Zofia, URBĄŃSKA-ŁOSIŃSKA Alina: Rozwój terenów osadniczych u schyłku starożytności we wczesnym średniowieczu w południowej części województwa zielonogórskiego; ZAJCHOWSKA S.: Rozwój osadnictwa śląsko-łużyckiej części województwa zielonogórskiego od XII do XIV wieku; TUCHOŁKA Barbara: Bytom Odrzański; KUTZNAR Marian: Głogów; KOWALSKI Stanisław: Gubin; Tenże, MUSZYŃSKI Jan: Kożuchów; MUSZYŃSKI J.: Krosno Odrzańskie; WĘDZKI A.: Lubsko; KOWALSKI S.: Nowe Miasteczko; SZCZEGÓŁA Hieronim: Nowogród Bobrzański; SKIBIŃSKI Szczęśny: Przemków; KOWALSKI S.: Przewóz; WĘDZKI A.: Sulechów; KRĘGLEWSKA-FOKSOWICZ Ewa: Szprotawa; WĘDZKI A.: Świebodzin; Tenże: Trzebiel; WRÓBLEWSKA Grażyna: Wschowa; POSADZY Wiesław: Zielona Góra; SZCZEGÓŁA H.: Żagań; ZAJCHOWSKA S., WĘDZKI A.: Żary; KACZMARCZYK Z.: Rozwój miast na środkową Odrą i dolną Wartą do końca XV wieku; KULEJEWSKA-MAZUREK Zofia: Rozwój sieci miejskiej na terenie województwa zielonogórskiego w czasach nowożytnych od XVI do XX wieku.

159. SZAFRĄŃSKI Eugeniusz: *Polityczne organizacje młodzieżowe na Ziemiach Odzyskanych w latach 1945-1948. - Zielona Góra: ..., WSP, 1980. -164s.*

160. SZCZEGÓŁA Hieronim: *Przeobrażenia ustrojowo-społeczne na Ziemi Lubuskiej w latach 1945-1947*. - Poznań: UAM, 1971. -249s. - Bibliogr.-Zsfg.- (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu Wydział Filozoficzno-Historyczny; Seria Historia; nr 41).
161. SZCZEGÓŁA Hieronim: *Związek Walki Młodych na Ziemi Lubuskiej 1945-1948*. - Poznań: Wydaw. Poznańskie, 1965. -98s.: il. - Bibliogr. - Praca częściowo finansowana przez LTN.
162. WĄSICKI Jan: *Prowincja Grenzmark Posen-Westpreussen 1918-1933*. - Zielona Góra, 1967. -174s.- Zsfg.
163. WĄSICKI Jan: *Ziemie polskie pod zaborem pruskim: fragmenty dziejów*. - Zielona Góra, 1978. -220s.
164. *ZE STUDIÓW nad miejską siecią osadniczą województwa zielonogórskiego* /red. Edward Gąsior. - Zielona Góra, 1974 [druk] 1975. -198s.: il., mapy.- (Lubuskie Towarzystwo Naukowe Wydział Nauk Przyrodniczych; t. 16; Komisja Geografii Ekonomicznej; z.2.).

Treść: POPRAWA Bolesław: Rozwoj miast i wzrost liczby ludności województwa zielonogórskiego w latach 1946-1968 i w najbliższej przyszłości; KORNECKA-POLUS Barbara: Procesy urbanizacji wzdłuż Odry na terenie województwa zielonogórskiego; POPRAWA B.: Miasta głównymi ośrodkami dojazdowymi w województwie zielonogórskim; GĄSIOR E.: Dojazdy do pracy czynnikiem procesów urbanizacji regionu; POLUS Ryszard: Formy przestrzennej koncentracji przemysłu; DOBOSZ Alfreda: Znaczenie Zakładów Przemysłu Wełnianego "*Polska Wełna*" w przemyśle i zatrudnieniu Zielonej Góry; LIJEWSKI Teofil: Dojazdy do pracy w Polsce. Warszawa 1967. Rec. POPRAWA B.; MIERNIKI rozwoju regionów. Warszawa 1969. Rec. POLUS R.; KRAJNIAK Jan: Ziemia międzyrzecka i świebodzińska. Przewodnik. Poznań 1968. Rec. GĄSIOR E.; POPRAWA B.: Kronika [Komisji Geografii Ekonomicznej].

165. *ZIEMIA Żarska w Polsce Ludowej: praca zbiorowa* /pod red. Hieronima Szczegóły. - Zielona Góra, 1979. -167s.: il.- Bibliogr.

Treść: SZCZEGÓŁA H.: Słowo wstępne; GŁUBISZ Bogdan: Środowisko geograficzne; ROŚCISZEWSKI Leszek: Z przeszłości ziemi żarskiej; CICHON Henryk: Wyzwolenie ziemi żarskiej; TOMASZKIE-WICZ Stanisław: Powstanie i działalność Polskiej Partii Robotniczej w Żarach; KURCEWICZ Jan: Oświata żarska w XXX-leciu PRL; KAMIŃSKI Józef: Rozwój kultury w powiecie żarskim w latach 1945-1975; SZYMAŃSKI Władysław: Żary w latach 1971-1975; KĘDZIORA Kazimierz: Łęknica w Polsce Ludowej; KAMIŃSKI J.,: Sport żarski w XXX-leciu PRL; KILANOWSKI Bogdan: "*Słowo Żarskie*" - gazeta robotnicza.

166. *ŹRÓDŁA do dziejów Polaków w Marchii Granicznej w latach 1919-1945* /Wyb. Joachim Benyskiewicz, Wiktor Lemiesz, Jan Wąsicki /oprac. i red. J. Benyskiewicz. - Zielona Góra, 1967. -442s. - (Lubuskie Towarzystwo Naukowe Wydział Nauk Społecznych; Seria Materiały i Dokumenty).
167. *ŹRÓDŁA do początków władzy ludowej na Ziemi Lubuskiej 1945-1947* /Wybór i oprac. Hieronim Szczegół. - Poznań: PWN. 1971. -258s. - (Lubuskie Towarzystwo Naukowe Wydział Nauk Społecznych; Seria Materiały i Dokumenty).

Opracowała:

Ewa KWAŚNIEWICZ

ZDJĘCIA
FOTOGRAFIE

*Fot.1. Założycielskie zebranie Lubuskiego Towarzystwa Naukowego
w dniu 22 lutego 1964 roku. (z Archiwum LTN)*

Fot.2. Pierwsza i długoletnia siedziba LTN przy ul. Wyszyńskiego 27.

Fot.3. Prof. Jan Wąsicki - pierwszy prezes LTN.

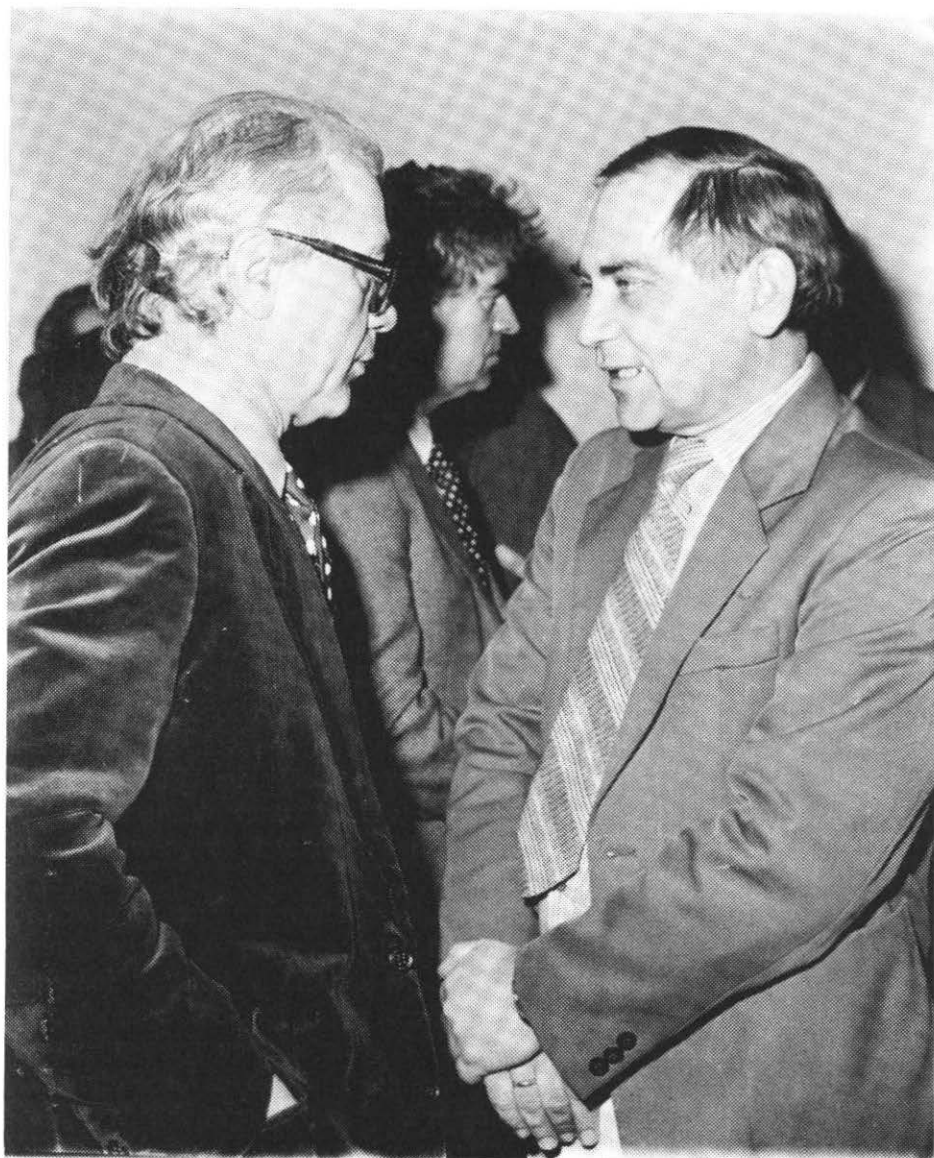
*Fot.4. Prof. Michał Kisielewicz, prezes LTN
w okresie od 30 czerwca 1980 do 1989 roku*

Fot.5. Prof. Józef Kostrzewski - uczestnik głogowskiej sesji naukowej w kuluarowej rozmowie ze swoim uczniem mgr Edwardem Dąbrowskim, archeologiem zielonogórskim.

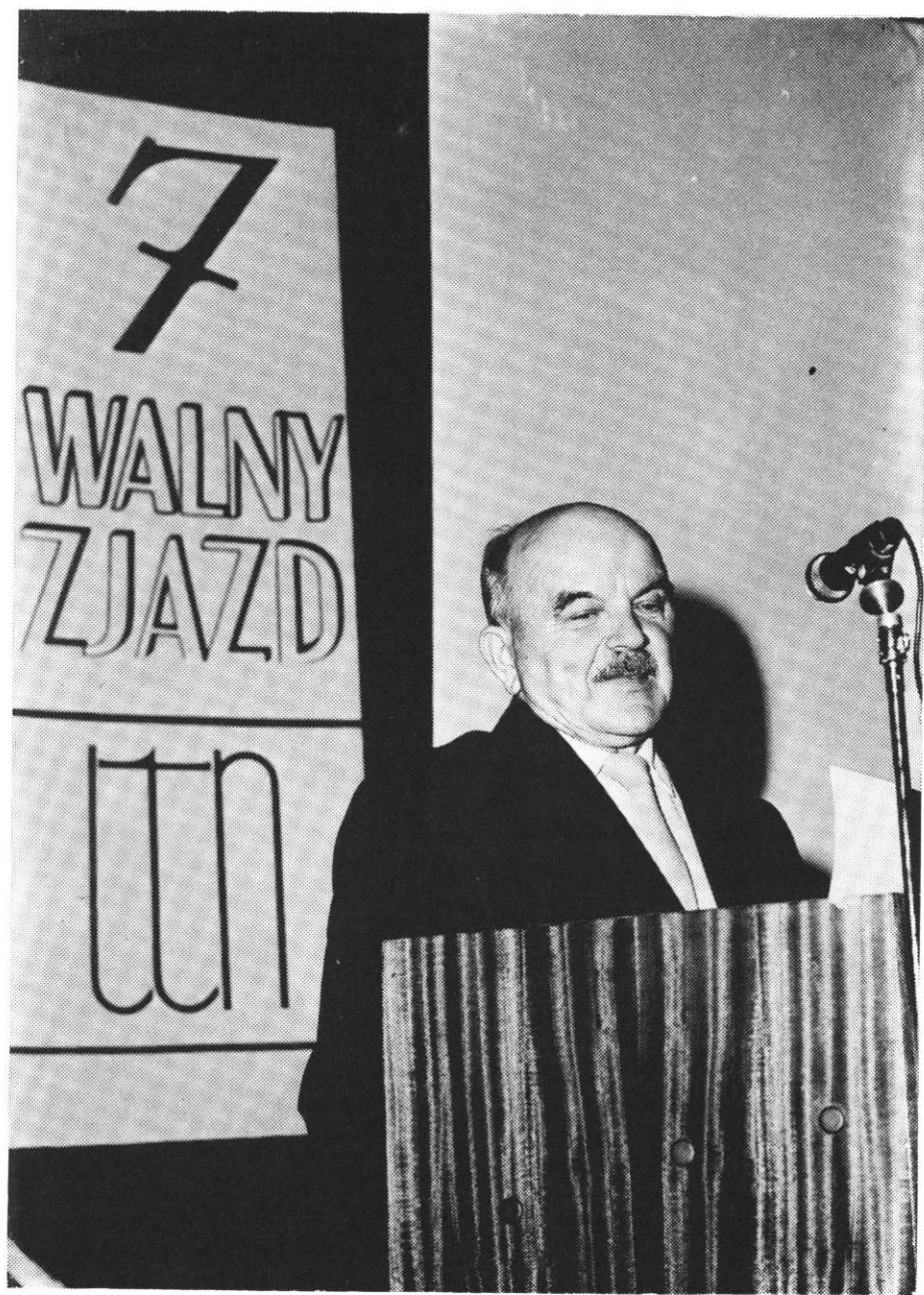
Fot.5a. Spotkanie naukowe z prof. Jerzym Topolskim w siedzibie LTN.

*Fot.6. (od lewej) dr Jan Muszyński, sekretarz LTN
i dr Andrzej Czarkowski - sekretarz w latach 1976-1980.*

*Fot.7. Przemawia dr Andrzej Toczewski - sekretarz LTN
w latach 1983-1990.*

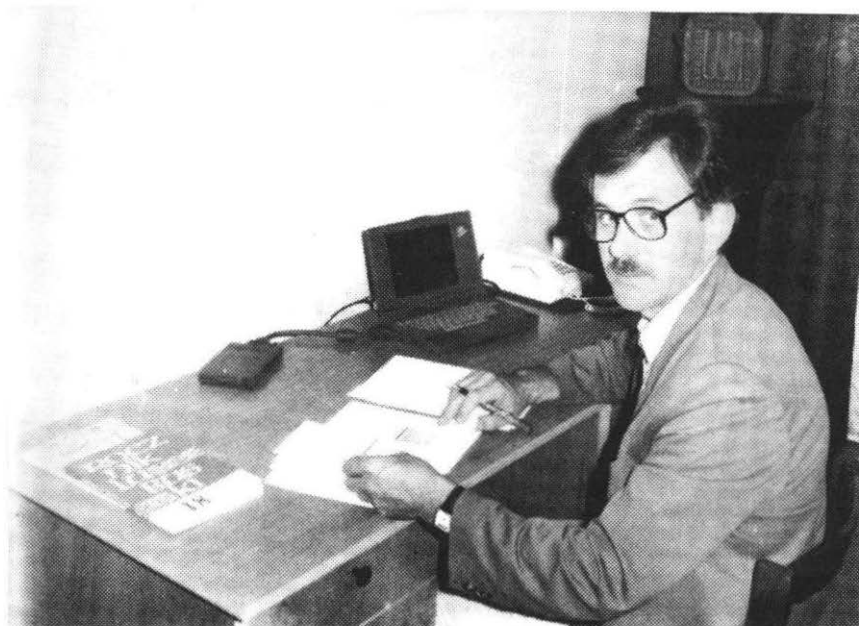
Fot. 8. Przemawia mgr Zbyszko Piwoński - wojewoda zielonogórski.

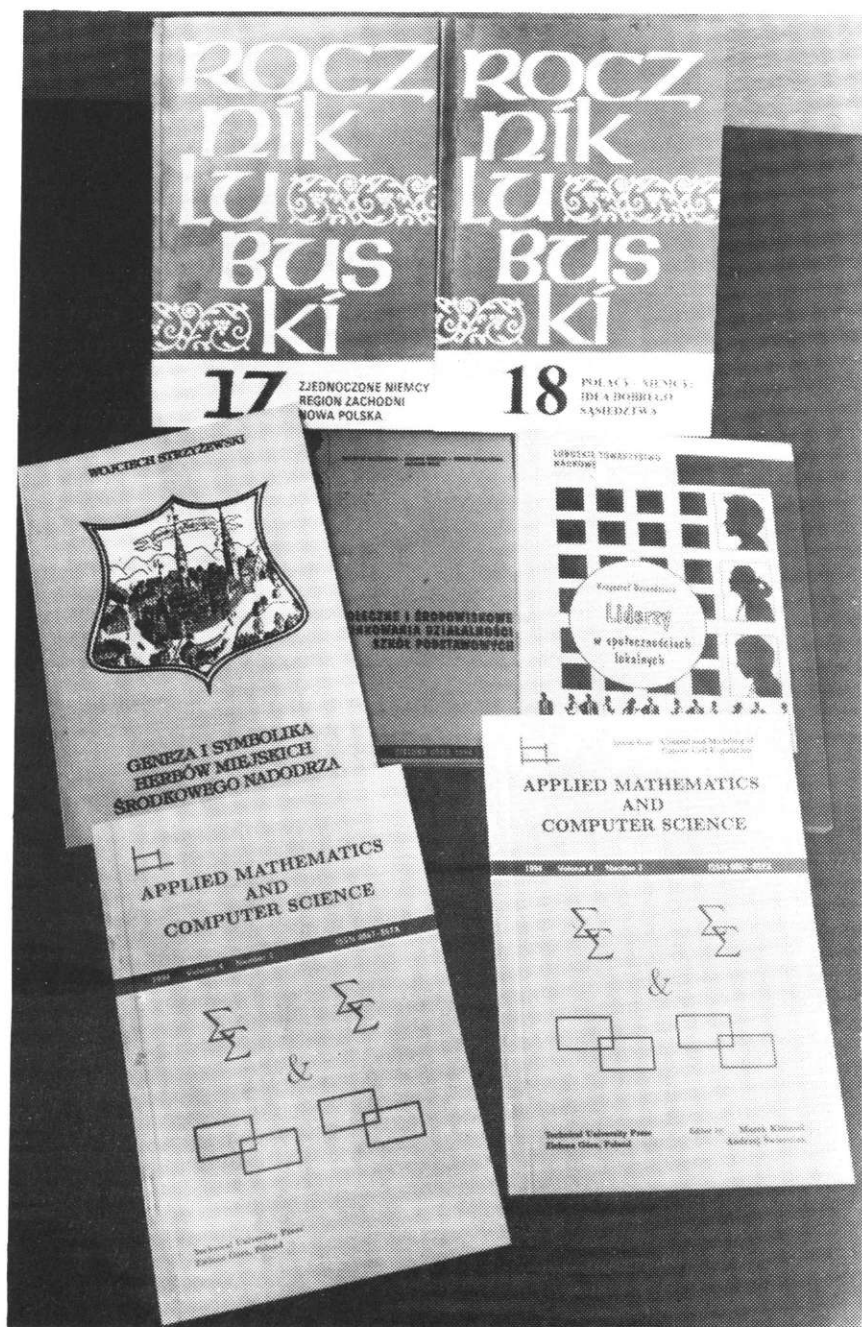
Fot. 9. Prof. Hieronim Szczegółka - prezes LTN w latach 1989-1991

Fot.10. (od lewej) prof. Marian Eckert i prof. Władysław Markiewicz w kuluarach VII Walnego Zjazdu LTN.

Fot.11. Prof. Józef Korbicz - prezes LTN od 1991 roku

Fot.12. Tytuły niektórych wydawnictw LTN z lat 1993-1994.

SŁOWO WSTĘPNE	5
---------------------	---

JAN MUSZYŃSKI

<i>Powstanie Lubuskiego Towarzystwa Naukowego i pierwsze lata jego działalności</i>	7
---	---

ANDRZEJ CZARKOWSKI

<i>Nowy kontekst i spór o tożsamość. Lubuskie Towarzystwo Naukowe w III i IV kadencji (1972-1980)</i>	21
---	----

ANDRZEJ TOCZEWSKI

<i>Lubuskie Towarzystwo Naukowe W roli lokalnej Akademii Nauk w V i VI kadencji (1980-1988)</i>	33
---	----

BOGDAN BIEGALSKI

<i>Lubuskie Towarzystwo Naukowe wobec radykalnej zmiany warunków swojej działalności (1989-1994)</i>	47
--	----

EDWARD HAJDUK

<i>Spojrzenie wstecz z myślą o przyszłości</i>	53
--	----

JÓZEF KORBICZ

<i>Lubuskie Towarzystwo Naukowe dzisiaj i jutro</i>	59
---	----

BIBLIOGRAFIA	67
--------------------	----

ZDJĘCIA, FOTOGRAFIE	127
---------------------------	-----